

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA
ETKİN KATILIMLARININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN**

**MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)**

TUTANAK DERGİSİ

**4'üncü Toplantı
8 Ocak 2026 Perşembe**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

- 1.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, Komisyonun bugünkü gündemine ve dinlenecek kişilere ilişkin açıklaması
- 2.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, İç Tüzük'ün 46'ncı maddesine ve toplantıya ara vermeden önce yaşanan tartışmaya ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

- 1.- Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Mehmet Oğuz Polat'ın, risk faktörü olarak şiddet ve çocuk istismarı hakkında sunumu
- 2.- İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak'ın, suça sürüklenen çocuklar, risk faktörleri, psikopatoloji ilişkisi, çocukların suç işlemeye devam etme nedenleri ile çocukları korumak için yapılabilecekler ve önerileri hakkında sunumu
- 3.- Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Doktor Öğretim Üyesi Esra Çetinöz'ün, saha deneyimleri ışığında risk faktörleriyle birlikte koruyucu faktörler, gözlemlendiği sistemik sorunlar ve politika önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

- 1.- Profesör Doktor Mehmet Oğuz Polat, Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak ve Doktor Öğretim Üyesi Esra Çetin Özden'in yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA
ETKİN KATILIMLARININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)

-----0-----
4'üncü Toplantı
8 Ocak 2026 Perşembe
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu saat 13.41'de açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut,
Komisyonun bugünkü gündemine ve dinlenecek kişilere,
İç Tüzük'ün 46'ncı maddesine ve toplantıya ara vermeden önce yaşanan tartışmaya,
İlişkin açıklama yaptı.

Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Mehmet Oğuz Polat tarafından, risk faktörü olarak şiddet ve çocuk istismarı,

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak tarafından, suça sürüklenen çocuklar, risk faktörleri, psikopatoloji ilişkisi, çocukların suç işlemeye devam etme nedenleri ile çocukları korumak için yapılabilecekler ve önerileri,

Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Doktor Öğretim Üyesi Esra Çetinöz tarafından, saha deneyimleri ışığında risk faktörleriyle birlikte koruyucu faktörler, gözlemlendiği sistemik sorunlar ve politika önerileri, Hakkında sunum yapıldı.

Profesör Doktor Mehmet Oğuz Polat, Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak ve Doktor Öğretim Üyesi Esra Çetin Özden'in yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.52'de toplantıya son verildi.

8 Ocak 2026 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 13.41
BAŞKAN: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)
BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa KÖSE (Antalya)
SÖZCÜ: Ümmügülşen ÖZTÜRK (İstanbul)
KÂTİP: Naci ŞANLITÜRK (Ordu)
----- 0 -----

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, Komisyonun bugünkü gündemine ve dinlenecek kişilere ilişkin açıklaması

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Saygıdeğer Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar, değerli hocalarım, kıymetli akademisyenler; Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 4'üncü toplantısı vesilesiyle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Dünkü toplantımızda 4 grubumuzu dinledik ve konuyla ilgili veriler ışığında mevcut durum hakkında daha geniş bir bilgiye kavuştuk. Bugünkü toplantımızda ise suça sürüklenen çocuklar meselesini risk faktörleri odağında ele alacağız. Komisyon çalışmalarımızın bu aşamasında yalnızca sonuçlara değil, çocukları suça sürükleyen bireysel, ailesel, çevresel, yapısal risk alanlarına daha yakından bakmayı, bu risklerin nasıl oluştuğunu ve hangi noktalarda önleyici müdahalelerin mümkün olduğunu tartışmayı hedefliyoruz.

Bugün, bu çerçevede, Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak Hocamızdan, suça sürüklenmede ruh sağlığı, davranış bozuklukları ve bireysel risk faktörlerini; Profesör Doktor Oğuz Polat Hocamızdan, çocuklar açısından son derece yıkıcı sonuçlar doğuran şiddet ve çocuk istismarını bir risk faktörü olarak; Polis Akademisinden Doktor Öğretim Üyesi Esra Çetinöz'den ise saha deneyimleri ışığında risk faktörleriyle birlikte koruyucu faktörleri dinleyeceğiz.

Akademik bilgi ile saha deneyimini bir araya getiren bu sunumların, Komisyonumuzun riskleri doğru tanımlamasına, önleyici ve koruyucu mekanizmaları daha gerçekçi bir zeminde tartışmasına önemli katkılar sunacağına inanıyorum. Özellikle, çocukların adli süreçlere hiç dâhil olmadan önce desteklenmesini sağlayacak erken müdahale, koruyucu hizmetler ve kurumlar arası iş birliği başlıklarının bugün yapılacak akademik değerlendirmelerle daha netleşeceğini düşünüyorum.

Komisyonumuz çalışmalarını yürütürken çocukların üstün yararını esas alan, failerin de mağdurların da haklarını gözeterek önleyici ve güçlendirici bir yaklaşımı merkeze almaktadır. Bugünkü toplantımızda elde edeceğimiz görüş ve değerlendirmelerin rapor sürecimize ve politika önerilerimize güçlü bir zemin oluşturacağına inanıyorum. Bu vesileyle, davetimizi kabul ederek bilgi ve deneyimlerini Komisyonumuzla paylaşan kıymetli akademisyenlerimize teşekkür ediyor; toplantımızın verimli, yapıcı ve hayırlı sonuçlara vesile olmasını diliyorum.

Hepinize katılımınız için teşekkür ediyorum.

Bugün, kıymetli akademisyenlerimizden Profesör Doktor Oğuz Polat'tan ilk sunumu almayı planladık. Kendisini kısaca tanıtmaya çalışacağım çünkü çok uzun ve çok başarılı bir öz geçmişe sahip. Profesör Doktor Oğuz Polat, adli tıp, adli bilimler, şiddet, çocuk hakları ve çocuk istismarı alanlarında tanınan bir akademisyen ve uygulayıcıdır. Hâlen Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp ve Adli Bilimler Ana Bilim Dalı Başkanı olarak görev yapan Polat, uzun yıllar Marmara Üniversitesinde öğretim üyeliği yapmış, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı Kurucu Başkanlığını yürütmüş, ayrıca Adli Tıp Kurumu Başkanlığı görevinde bulunmuştur. İngiltere, İsviçre ve Amerika Birleşik Devletleri'nde çeşitli üniversite ve merkezlerde misafir öğretim üyesi olarak çalışmış, şiddetin önlenmesi ve mağduriyetle mücadele alanında uluslararası çalışmalar gerçekleştirmiştir. Çocuk hakları, çocuk istismarı, sokakta yaşayan çocuklar ve dezavantajlı gruplar üzerine hem akademik hem de saha temelli çalışmalarıyla öne çıkan Polat, UNICEF, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler gibi kurumlarda uzun yıllar danışmanlık ve proje yürütücülüğü yapmıştır. ÇİKODER ve İMDAT başta olmak üzere birçok sivil toplum kuruluşunun kuruculuğunu ve başkanlığını üstlenmiş, Türkiye'yi Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi oturumlarında temsil etmiştir. Şiddet, viktimoloji, kriminoloji ve adli bilimler alanlarında yayınlanmış çok sayıda kitabı ve 100'ü aşkın bilimsel çalışması bulunan Polat, çocukların korunması ve şiddetin önlenmesine yönelik politika ve uygulamalara önemli katkılar sunmaya devam etmektedir.

Sayın Hocam, buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Mehmet Oğuz Polat'ın, risk faktörü olarak şiddet ve çocuk istismarı hakkında sunumu

ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MEHMET OĞUZ POLAT - Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri; burada olmak bizim için önemli, o yüzden teşekkür ediyorum bu davet için. Ayrıca eğer uygun görürseniz yirmişer dakikalık bir sunum yapıp daha sonraki süreci soru-cevap aşamasına bırakmanın daha verimli olabileceği düşüncesindeyim daha önce çok sayıda komisyonlara katıldığım için -Sayın Başkan ve üyelerimiz, eğer uygun görürseniz- böyle yapmak istiyorum.

Konum, risk faktörü olarak şiddet ve çocuk istismarı. Tabii, şunu anlatarak başlayayım, sürekli bu konuyu anlatırken anlattığım bir şeydi: Çocuk temelde aile içinde yaşıyor ve aile içerisinde bir şiddet gördüğü zaman o şiddeti sürekli tekrarlayan boyutunda istismara dönüşüyor ve o istismar daha sonra çocuğun evden kopması ve sokağa çıkmasına neden oluyor. Sokağa çıktıktan sonra sokakta yaşamaya başlıyor, sonra "sokağın çocuğu" dedikimiz öteki aşamaya geçiyor. Yani eskiden geceleri evine gelirken, sadece okula devamsızlıkla sınırlı olan düzensizliği varken artık tamamen sokağı bir yaşam biçimine çeviriyor ve daha sonrasında, orada yaşamının tek koşulu var, güçlü bir yere sığınabilmek; o zaman da bir yere geçiyor. İşte, o sığındığı yer iki boyut olabiliyor yani 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren hep tekrarladığımız bir şey var, diyoruz ki: Eğer çocuk sokakta kalırsa gidebileceği iki yer ya kendi yaşıtlarıyla kurduğu suç çeteleridir ya da var olan organize suç çetelerinin yanında yaşamaktır. Hiçbir çocuğun tek başına sokakta yaşama şansı olmuyor. Şimdi, biz şiddeti istismar boyutunda fazla mı yaşıyoruz? Tartışmaya çok açık ama cevabı evet. Neden tartışmaya açık? Çünkü verilerle konuşmaya alışkınız yaptığımız işten dolayı ama bunun verileri boyutunda biraz sıkıntımız var ama istismar çok fazla yaşanıyor, fiziksel boyutunu da konuşabiliriz, cinsel boyutunu da konuşabiliriz. Dünyanın şiddete doğru gittiği bir ortamda sadece Türkiye değil bu ülke, dünyada genel bir problemimiz ama şu anda kendi ülkemiz ve kendi toplumumuz için tartışıyoruz ve sonuçta biz sokaktaki çocuklarımızın suça sürüklenme boyutunu bilfiil yaşamaya başlıyoruz fakat buradaki temel problemlerimizin bir tanesini şu oluşturuyor: "Adölesan suç çeteleri" dedikimiz çete gruplarının çok yaygınlaşması söz konusu. Şimdi, bu 90'ların ikinci yarısı, 2000'lerde Amerika'da çok yerleşik olarak gözükmeye başlamıştı ve çalışılmaya başlamıştı. Benim o dönemde orada yaptığım çalışmalar içerisinde bu çok ön plana çıkıyordu adölesanlarla ilgili olan çalışmalarda ama Türkiye'de birdenbire geldik ve son on yılda her geçen gün artan boyutta bu adölesan çetelerle konuşmaya başladık. Çünkü burada birçok başka faktör var, şimdi girmeyeceğim ama organize suç çeteleri artı adölesan çetelerle beraber biz çocuklarımızın suça sürüklenme boyutunda çok fazla olayın kahramanı olarak karşımıza çıktığını görüyoruz.

Şimdi, risk faktörü olarak şiddet ve çocuk istismarı başlığının temelinde de şöyle bir şey var: Şiddet ve istismarın sonuçta geldiği yer bugün bulunduğumuz şu Komisyonun ana temel konusu; suça sürüklenen çocuklar. Neden? Bir tek örnek anlatacağım. İstanbul'da iyi bir okul yani sosyoekonomik düzeyi yüksek çocukların gittiği bir okul. 1'inci sınıf çocuğu; çocuk kâğıttan kendisine sustalı bıçak şeklinde bir maket yapıyor, kendisine muşta yapıyor, hepsini kâğıttan yapıyor. Ondan sonra, bir çocuğu alıyor, tuvalete götürüyor ve bunları gösteriyor. Diyor ki: "Bak, benim şu dediğimi yapmazsan bunlarla seni öldürecekim. İnanmıyorsan filmlerden gör, bunlarla öldürüyorlar." Yani bahsettiğim çocuk 1'inci sınıf çocuğu. Diyoruz ki yani o yaşta bir çocuğun, sosyoekonomik düzeyi iyi bir çocuğun daha az riski olma olasılığı olmalı ama öyle olmuyor, bunlar çok fazla yaşanıyor.

Bugün ben biraz daha fazla boyutta akranlar arası şiddetin tartışılması gerektiği düşüncesiyle biraz buna ağırlık vereceğim. "Akranlar arası şiddet" dedikimiz konu, akran zorbalığı, kendi yaş gruplarındaki çocukların birbirine müdahale etmesi. Yine, İstanbul'da başka bir okul yani Türkiye'nin en iyi 5 okulundan biri diye kabul edeceğimiz bir okul. Çocuğun birisi başka bir çocuğa bir sebepten diyor ki "Seni döveceğim ben, arkaya gel." Geliyor, arkada kavga etmeye başlıyorlar. Yarım saat kavga devam ediyor ve çevresinde 40 tane diğer arkadaşı var ve o 40 kişiden birisi bile "İdareye haber vereyim. Bunların arasına gireyim, bunları durdurayım." demiyor ve o dayağın sonunda -dayak yiyen bir çocuk var- o dayak yiyen çocuğun ailesi akşam okul çıkışında bekliyor, diğer çocuğu dövüyor, ailesi dövüyor, babası ve ağabeyleri dövüyor. Ertesi günü o ilk dayak atan çocuğun ailesi geliyor ve sonuç karakolda bitiyor ve bu okulların adını vermiyorum ama söylesem "Aa!" diyeceğiniz okullardan bir tanesi. Yani geldiğimiz noktada akran zorbalığının noktası gerçekten bizim mutlaka tartışmamız gereken bir şey.

Şimdi, her yıl yaptığımız şiddeti anlamak kongreleri var. Şimdi, ben orada "ikincil gündelik hayatta şiddeti anlamak" ana temalı kongrede bir şey anlatmıştım, hâlen o geçerli; Türkiye'de beyzbol oynanmıyor ama beyzbol sopasının Amerika'dan sonra en çok satıldığı 2'nci ülke Türkiye çünkü herkes trafikte bir kavga çıktığı zaman arabanın yanında o sopayı tutuyor. Şimdi, biz iletişimi şiddet üzerinden kurunca model oluşturduğumuz çocukların da kurdukları iletişimde ilk baktıkları şey gücü kullanarak, ona zorbalık yaparak söz sahibi olmaya çalışmak. Şimdi, bu teorik bir cümle; evet, doğru ama pratiğini o kadar sık ve o kadar yoğun yaşıyoruz ki gerçekten büyük bir problem.

Şimdi, sebepler üzerinden giderek ben konuşmamı yapmak istiyorum. Bağımlılık ve diğer ruhsal sorunlara hiç girmeyeceğim çünkü değerli meslektaşım benden sonraki konuşmasında ona biraz daha çok değinecek ama model oluşturma konusunun mutlaka çok tartışılıyor ve konuşuluyor olması gerekiyor eğer biz orta ve uzun dönemde çözüm arıyorsak. Kısa dönemde şiddet olaylarının hepsinin çözümünde cezanın caydırıcılığı temel unsurdur yani siz cezayı, çevreyi ve modelleme faktörlerini çözerseniz o zaman suçun azalmasında en önemli 3 faktörü zaten çözüyorsunuz ama orta ve uzun döneme baktığınız zaman bunu oluşturan nedenler üzerinden yürümemiz gerekiyor.

Şimdi, bunları biraz daha somutlaştırmak adına, çok yeni bitirdiğimiz, UNICEF'in sponsorluğunda bitirdiğimiz bir çalışma var. Urfa'da akranlar arası zorbalık ve şiddet üzerine bir çalışma yaptık, saha çalışması yaptık. Hem nitel hem nicel bir çalışmaydı ve orada çok ilginç sonuçlarımız çıktı ve o sonuçları ben sansasyonel olmaması adına medyayla paylaşmadım, paylaşmayı da düşünmüyorum açıkçası. Ama bulunduğumuz noktadan baktığımızda, bu sadece belli bölgelerde var olan bir sorun ya da problem değil, bu genel olarak çok fazla yaşadığımız bir problem hâlinde karşımıza çıkıyor. Tabii, burada çok genel akranlar arası zorbalığın datasına geçmeden önce, saha çalışmasında, aile içi şiddette ebeveyn cezalandırılmasında dayanın çok temel bir rol oynuyor -geleneksel bir yöntemden bahsediyorum- olması gibi faktörlerin çok fazla olduğunu da söylemek gerekiyor, onu da sizinle paylaşmak istiyorum ve burada bu sayısal verileri şu anda geçiyorum çünkü zaten daha önce anlatıldı ama benim söylemek istediğim temel şey bu akran zorbalığıyla ilgili yaptığımız çalışma. Yani biz burada görüldüğü gibi, 478 öğrenci üzerinden gittik ve burada bu çocuklar... Urfa'yı bilenler biliyordur, büyük üç ilçesi var, onların sosyoekonomik düzeyi biraz daha iyi olan bir ilçesinde bunu yapmaya çalıştık, diğerlerinin diğer faktörlerden dolayı kaymalar gösterebileceğini düşündük ve orada 478 öğrencide yaklaşık yüzde 38 gibi bir oranda akran zorbalığının sürekli tekrarlanan bir davranış olduğunu gördük yani şimdi, bu çok yüksek bir oran. Şimdi, baktığınız zaman, eskiden yok muydu? Eskiden de vardı yani biz baktığımız zaman, ben sadece kişisel, kendi deneyimlerime dayanarak da söyleyeyim, ben yatılı erkek okulundan mezunum, Tarsus Amerikan'da yatılı okuduk hepimiz ve bir üst sınıf bir alt sınıfı döverek geldi yani bu da çok normal, kabul edilebilir bir davranıştı ama o zaman bireysel silahlanma kavramımız yoktu. Türkiye'de son yirmi yılda hatta son

kırk yılda silah edinmenin kolaylaştırılmasından sonra çok fazla silah edinilmeye başladı, ateşli silahtan bahsediyorum ve ateşli silahla beraber var olan karşılıklı zorba hareketlerinde ciddi yaralanmalar ve ölümler ortaya çıkmaya başladı. Bireysel silahlanmanın artması bizim için çok büyük bir problem bu olaylarda çünkü eğer biz o silahı çok kolay elde edilebilir bir şekilde sunarsak ki biz Amerika'yla karşılaştığımızda bunu yapmıyoruz, Amerika'da kimliğinizi verdiğiniz zaman, bir kayıt götürdüğünüz zaman silahı alıyorsunuz ve çıkıyorsunuz ama bizde kayıt dışı silah elde edilmesi çok fazla ve baktığımız zaman çok fazla ateşli silahla yaralama ya da ölümlerle sonuçlanan olaylarımız var. Bu da olayların niteliğini değiştiriyor, çok fazla değiştiriyor. O yüzden, bireysel silahlanmanın da çok temel bir etken hâlinde olduğunu unutmuyor olmamız lazım. Biz 1989'da Birleşmiş Milletler oturumunda Çocuk Hakları Sözleşmesi çıktığında kabul eden ilk ülkelerden biriyiz, dönemin Cumhurbaşkanı Özal elini kaldırıp "Evet." demiş. Sonraki aşamalarında işte, Meclis onayı var, beş yıl beklemişiz onaylamışız, sonra uyum yasalarımız var. Kötü değiliz, birçok yasayı değiştiriyoruz yani ilk başladığımızda sadece 2 tane çocuk mahkemesi olduğunu biliyorum ve bugün 48; hatta rakamda emin değilim, belki daha fazla sayıya çıkmış olabiliriz ama hâlen yapmamız gereken çok şey var. Şimdi, burada tartışılması gereken konu çocuk bir birey olarak değerlendirildiğinde ona nasıl yaklaşım göstereceğimiz ve bu yaklaşımın temelinde de bu olaylara karışmış olan tüm çocukların neden bu olayın içinde olduğunu saptarsak ancak doğru sonuçlara ulaşma şansımız olacak yani neden-sonuç ilişkisini çok doğru kuramazsak o zaman biz buradan çok iyi sonuçlarla çıkamayabiliriz. O yüzden de mutlaka ve mutlaka akranlar arası şiddetin, aile içi şiddetin ve bireysel silahlanmanın temel üç neden olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Tabii, bu arada, bu rapora baktığımız zaman, birçok farklı şeyi de söylemek mümkün çünkü okul ortamı... Şimdi, oyun çocuğu var, okul çocuğu var, ondan sonra hayat başlıyor. Şimdi, bu okuldaki yaşam modelinde de birçok problem yaşıyoruz.

Şimdi, belki de cezanın caydırıcılığı boyutunu tartışırken daha alt düzeyde disiplin yönetmeliği boyutunda var olan cezaları da tartışmak gerekirdi ama ben buraya gelirken öğrendim ki bu yıl ilköğretimde disiplin kalkmış. Şimdi bu disiplin kalktığı zaman, peki, nasıl bir çerçeve çizilebilir tartışmasını da ayrıca yapmak gerekiyor. Yani hiçbir zaman zor kullanarak, zora zor kullanarak bir yöntemi çözmek mümkün değil, bir problemi çözmek mümkün değil ama cezanın caydırıcılığı boyutunun da çok önemli olduğunu ben düşünüyorum ve bunu yaparken de çocukların okuldaki davranışlarının değerlendirilmesinin yapılması gerekiyor çünkü okuldaki davranışlarının da temelinde daha sonra gidecekleri diğer hayat var yani sokaktaki hayat var.

Suçla sürüklenen çocuklar kavramına baktığımız zaman hep şunu gözlüyoruz arkadaşlar: Suçla sürüklenen çocuklarda okul devamsızlığı çok temel faktör, en karakteristik özelliklerden bir tanesi. Ya devamsızlık çok minimal ya da tamamen okuldan koparak okulla ilişkisinin kopması ve devam etmiyor olması söz konusu. O yüzden bizim bu okullaşma boyutunu da ayrıca tartışıyor olmamız gerekiyor çünkü okullaşmanın olmadığı yerde o zaman sokağa doğru çocuğun itilmesi söz konusu ve sokağa doğru ittiğiniz zaman da çocuğun yaptıklarının denetlenmiyor olması, belli bir programın olmuyor olması, belli bir hedefinin olmuyor olması onu başka bir yere doğru sürüklüyor.

Sokak çocuklarında hep şunu konuşuyoruz: Çocuk evinde yaşıyordu, istismar ve şiddet mağduru ve bunları yaşarken sokağa doğru kaçtı. Evet, daha sonra sokakta yaşarken birileriyle beraber olmak zorunda çünkü tek başına yaşam şansı yok. En çok gördüğümüz karakteristik özellikler nelerdi onlarda? 1) Bağımlılık; tiner ve uçucu maddeler. 2) Cinsel ilişkilerde epey bir sapma yaşanıyor, ısınmayla başlayıp daha sonra devam eden faktörler sokakta oldukları için. 3) Yaklaşık hepsi, bakın yaklaşık hepsi -çünkü ben dokuz yıl bir sokak çocukları rehabilitasyon merkezini yönetmiş biri olarak söylüyorum- suçla sürüklenen bir çocuk hâline geliyor.

"Suçlu çocuk" demiyoruz, bakın, "suçlu çocuk" demiyoruz, "suçla sürüklenen çocuk" diyoruz. Bu ne demek? Şunu söylemek istediğim için bunu söylüyoruz. Diyoruz ki: Burada bir suç var, burada çocuk var; bu çocuk bu suçla doğru giderken aradaki faktörler bizden kaynaklanan faktörler, bizim oluşturduğumuz nedenlerden dolayı bu çocuk adım adım buraya doğru geliyor ve bunu sağlayabilmek adına bizim bu aşamaları orta ve uzun dönemde düzeltebiliyor olmamız gerekiyor.

Kısa dönem konuşmaları soru cevaplara bırakmak üzere ben sözümü bitirip 2'nci konuşmacıya devredeceğim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyorum Kıymetli Hocam, çok aydınlatıcı bir sunumdu, eminim çok soru gelecektir.

Ben, Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak'ı size kısaca tanıtmak isterim: Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. 2019-2022 yılları arasında Adli Tıp Kurumunda 6'ncı Kurulda ihtisas üyesi olarak çalışmıştır. Bunun yanında, 2013 yılından itibaren YEŞİLAY Bilim Kurulu üyesi olarak görev almıştır. 2024 yılından itibaren YEŞİLAY Danışmanlık Merkezlerinden Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi olarak YEŞİLAY Genel Başkanı... Böyle not alınmış ama YEŞİLAY Genel Başkan Yardımcısı vazifesini yürütmektedir. Ben de eskiden YEŞİLAY'da Yönetim Kurulu üyeliği yapmış ve hâlen bir YEŞİLAY gönüllüsü olarak birden Genel Başkanı görünce Allah Allah ben neyi kaçırdım dedim.

Kıymetli Hocam, sizi dinliyoruz.

Lütfen buyurun.

2.- İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak'ın, suçla sürüklenen çocuklar, risk faktörleri, psikopatoloji ilişkisi, çocukların suç işlemeye devam etme nedenleri ile çocukları korumak için yapılabilecekler ve önerileri hakkında sunumu

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, sayın katılımcılar; hoş geldiniz öncelikle.

Benim için bugün büyük bir onur, üniversitedeki hocamla beraber böyle önemli bir kurulda beraber konuşmak, bu açıdan hocama tekrar teşekkür etmek isterim.

Bugün bana verilen konuyu kısaca özetlemek istedim. Ben biraz uluslararası literatürde neler var önce onlardan biraz vurgulayıp, biraz özetledikten sonra, belki konuşma, tartışma kısmında daha kolay ayrıntılara gireriz diye düşünüyorum. Konu olarak konuşma başlıkları genelde işte; suçla sürüklenen çocuklarda riskler nelerdir, psikopatoloji ilişkisi neler olabilir ve bu çocuklar aslında

neden suç işlemeye devam ediyorlar -bence önemli sorulardan birinin de bu olması lazım Komisyonun- ve sonrasında bu çocuklarımızı nasıl koruyabiliriz? Bu etmenler üzerinde biraz konuşup en sonunda öneriler veya neler yapılabilir diye kafamda sorular oluşmuştu, bunları kısa kısa anlatmak niyeti içindeyim inşallah.

"Risk faktörleri" dediğimiz de aslında çok düzeyli bir yapı yani tek bir boyutu yok ya da birbirinden bağımsız değiller; birbirini etkileyen, birbirini büyüten bir durumda ve birikimli olarak logaritmik artmakta yani 1 değil, 1, 2, 4, 16, 30 gibi bir an yükselen bir hâlde gidiyor. Bununla beraber bu risk faktörünün özelliği de şu aslında bizler için erken müdahale açısından nelere dikkat ederiz onları vurgulayacak kısım olarak önemli oluyor.

Aslında şöyle bir ekolojik model var, ben bu bilgileri Meksika'daki STE'yle ilgili bir makaleden aldım, oradan çıktığı için bazı cümleler biraz farklı çıkmış olabilir ama sonuçta birey sadece kendi başına var olmuyor, ilişkiler ağı içinde var oluyor. Bence burası en önemli yer, sonra topluluk var, sonra toplumsal yapı var; işin daha ekonomik, politik boyutuna doğru giden bir çerçeve ve her alanda çeşitli risk faktörleri bulunmakta. Aslında Meksika'dan yola çıkarak bahsettik ama Hocam da kırk yıllık Türkiye hikâyesini anlattığında en büyük sorun şu: Türkiye'nin yaşadığı ekonomik sorunlar veya sosyolojik, sosyal sorunların getirdiği bir Türkiye'ye göç olayları var veya çeşitli sorunlar oluyor, buna bağlı aile yapısında değişimler başladı ve çocukları koruyucu faktörler azalmaya başladı ister istemez, birincisi bu.

İkincisi, devletin ve toplumun buna müdahale imkânı gittikçe azalmaya başladı. Biraz toplumsal yapının değişmesi, biraz modernleşmenin getirdiği kişilerin bireysel olarak kendi başına yaşamı ön plana almasıyla ilgili olan şeyler, bunu söyleyeyim.

Pekâlâ, kişisel düzeye doğru düştüğümüzde neler var? Bunlardan biri, önce ailenin yaşadığı sorunlar. Ekonomik sorunlar ister istemez ailede yoğun bir baskıya yol açıyor, bu da ister istemez ailede çeşitli duygusal sorunlara ve buna bağlı davranışsal sorunlar, ruhsal sorunlar, buhranlara yol açmakta; bu da anne-baba özelinde ve anne-çocuk iletişiminde ciddi bir çatışmaya yol açmakta ve ebeveynler arası ciddi çatışmaya yol açmakta. Son zamanlarda boşanma olaylarının artması da sanki bununla ilişkili olabilir. Buna bağlı ebeveyn tutumlarında olumsuz değişimler ortaya çıkmakta, bu da çocukların ruhsal açıdan, psikiyatrik açıdan bazı sıkıntıları artırmakta, bunun en başında en önemlisi saldırganlık ve antisosyal davranışlar.

Pekâlâ, bu birey düzeyine geldiğinde neler olmakta? Öncelikle -ben çocuk psikiyatristi olduğumdan- olay biraz ergenin gelişmekte olan birey olduğunu vurgulamaktan geçiyor. Ergen aslında bizim için kanunlarda 18 yaş yetişkin olarak kabul ediliyor ama şu an Dünya Sağlık Örgütü 20, 25'e doğru uzatmakta. Bu açıdan baktığımızda ergenlik biraz yetişkinliğin dahil olduğu bir alan olmaya başladı, bu önemli. Bu alanda en önemli sorun şu: Beyin gelişiminde bazı önemli noktalar var, burada çeşitli sorunlar ortaya çıkmakta; çocuklarda dürtü kontrol sorunları, öngörmekte zorlanma, riski değerlendirmekte ciddi problemler çıkıyor. Bunun yanında -Hocamın vurguladığı yerle çok örtüşen bir yer- suça sürüklenen çocukların çoğunda olumsuz çocukluk deneyimi çok fazla var, yüzde 96'ya kadar veriler var. Bu da ne demek? Her 10 çocuktan en az 9'unun bir şekilde olumsuz olaylar yaşadığını göstermekte.

En önemli katman ise "aile" dedik, ilişkiler ağı bunu kısmen vurgulamıştım. Diğer bir nokta akran çevresi. Şimdi akranlar ergenlikten itibaren en önemli faktör hâline gelmeye başlıyor ama iyi bir ortamda büyümemiş, ruhsal açıdan üst benliği çok iyi oluşmamış ya da kendi başına var olma konusunda çeşitli sorunlar yaşayan kişiler genelde kendine yakın ya da sorunlu çocukları bulduğunda olumsuz ilişkilere girmekte ve zaten çocuk için artık anne-baba değil, toplum değil, akranları ön plana geliyor. İster istemez akranlarıyla olumsuz ilişkiler kurarak ciddi bir sorun çıkıyor ve de aidiyet ve kabulü maalesef olumsuz koşullarda görüyor. Bundan dolayı ciddi bir önemli faktör olmakta.

Sonra yaş büyüdükçe neler ortaya çıkıyor? Okuldan kopuş. Okul hayatı burada çok önemli, ben sadece burada Yeşilaydaki tecrübemden yola çıkarak şunu söylüyorum: Okulu okul olarak düşünmemek lazım, okul ve okul sonrası hayat; boş hayat değil, okuldan sonra çocuklara bir şekilde bir yaşam alanı sunmazsak gençlik merkezleri ya da insanların kendini rahat ifade edebileceği, kendini var eden bir alan olmayınca okul da okul sonrası hayat da maalesef olumsuz hâle geliyor. Düşük akademik başarı, ister istemez ekonomik açıdan handikaplı hâle geliyorlar. Okul devamsızlığı denetimsizliğe yol açıyor, bu ciddi sorunlara yol açmakta. Daha sonra, okuldan ayrılan ya da okuldaki çeşitli çetelerle tanışan çocuklar hapishaneye giden bir boru hattı, doğrudan sorunlara bağlı, hapishaneye, cezaevine giden bir süreç geliyor ve gerçekten çocuğu olumsuz etkilemekte ve gittikçe etiketlenerek olumsuz algılar ortaya çıkmakta. Buna bağlı olarak da bu çocuklar çoğunlukla vasıflı iş kazanamadıkları için yoksulluk ve fırsat eşitsizliklerine maruz kalıp adalet algısı ve ciddi olumsuz şeyler yaşamaktalar.

Bunun yanında, diğer bir konu da cinsiyet faktörü. Her ne kadar erkekler ön planda olsa da kızlarda da şöyle bir sorun ortaya çıkmakta: Genelde kızlarda böyle olumsuz yaşantıda cinsel istismar öyküsü daha ön planda gibi duruyor. Diğer problem de şu: Kızlar daha çok sorunu içselleştirerek yani depresif bir durum, kendine zarar verme, kaygılar, endişeler hâli yaşarken erkekler daha çok saldırganlık hâlinde olduğu için daha çok dikkat çekiyor fakat sorun şu: Bu tür çocuklar devlet korunmasına alındığında bunların gelecekte suça muhatap olma risklerinin arttığı bulunmuş yurt dışı kaynaklarda -bu, Türkiye kaynaklı çalışma değil- 7 kat, 8 kata kadar çıkıyor. Bunu niçin vurguluyorum? Ailede büyüyen bir çocuk ya da okulda olan bir çocuk ister istemez şöyle bir şey yaşıyor: Kendi içimizde halletme, kendi içimizde çözme meselesi fakat kurumlarda kalırken bir sorun çıktığında ister istemez hemen adli süreçlere doğru evrilme ihtimalinin arttığı şeklinde yurt dışında böyle yayınlar bulunmakta.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok pardon Hocam, bu, Türkiye'de yapılmış bir çalışma mı?

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Yurt dışı dedim. Bu arada, vurgulamadığım müddetçe dediğim bütün kaynaklar yurt dışı; bunu özellikle vurgulayayım çünkü genelde yurt dışı çalıştım.

Diğer bir konu da adalet duygusu kadar ahlaki kırılma meselesi yani çocuk küçükken olumsuz olaylar yaşıyor, travmaya uğruyor ister istemez güven algısı zedeleniyor, buna bağlı ahlaki inançları bozulmaya başlıyor. Zamanla frenler, dur-düşün durumu azalıyor, buna bağlı da olumsuz şeylerle muhatap olma ihtimali artıyor; utanç, öfke duygusu ve buna bağlı şiddet eylemi ya da suç eylemi başlıyor. Zamanla da ahlaki açıdan uzaklaşma, kendisini disosyal hâlde yaşamaya başlıyor. Değerlerin ister istemez geçici hâle gelmesi ve en sonunda dışa vuran bir sarmal hâlinde, büyüyen bir helezon hâline giden bir kısır döngü hâline gidiyor; bu da vurgulamak istediğim önemli bir nokta. Sonrasında bu çocuklar kriminalize hâle gelince sosyal sorun adli meselelere doğru

dönüşüyor. Adalet sisteminden, sosyal hizmetlerden ve toplumdan yeteri kadar olumlu destek almayan çocuklar ister istemez çifte hasar şeklinde iki taraftan sıkılaştırma hâline gelmekte, böyle bir sorun ortaya çıkmakta. Ara bir özet söylersek sorun bireysel değildir. En çok da travma meselesi önemli ve erken müdahale şarttır diye özetleyebilirim.

Psikopatoloji meselesini biraz da özet geçmek istiyorum. Aslında suç buz dağının görünen kısmı, altında birçok psikiyatrik hastalıklar var, DEHB bizim için çok önemli, bunun yanında davranım bozukluğu daha önemli. Davranım bozukluğu ilerde suça sürüklenme konusunda ve de yetişkinlerde kriminalizasyonla ilgili en önemli bozuklukların başında geliyor. Madde kullanım bozukluğu -hocam çok iyi vurguladı- önemli bir konu. Bunun yanında, çeşitli eklenen duygu durum bozuklukları, öz denetim problem önemli hâle gelmekte.

Şöyle bir durum var: Bütün suça sürüklenen çocukların hepsinin psikiyatrik hastalığı var mı? Çoğunda var. Yani bu ne demek? Her çocukta psikiyatrik hastalık olmak zorunda değil ama çoğunda, yüzde 70'e yakın veriler gösteriliyor ve oran çok yüksek. Bu açıdan, bu çocuklara muhtemelen zeminde veya eşlik eden psikiyatrik hastalıklar bulunmakta. Bunda erkeklerde en sıklıkta DEHB ve davranım bozukluğu daha çok gözleniyor, totalde ise içe yönelim bozuklukları daha önemli hâle gelmekte.

Travma meselesine baktığımızda oranın yüzde 90'a doğru gittiği bulunmuş yurt dışı çalışmalarda ama TSSB oranı biraz daha düşük -çok beklenen bir şey- başka bozukluklara evrildiği için. En sık DEHB, davranım bozukluğu, duygu durumu bozukluğu eşlik ediyor ve bunlar tedavi edilmediğinde olumsuz deneyimlere doğru yol açmakta. Ama şöyle bir kısır döngü var: Çocuk DEHB, zaman içinde antisosyal davranışlara bağlı davranım bozukluğu belirtileri çıkıyor ve maddeye bulaşılıyor; bu, geri dönüşümsüz bir yüksek suç tekrarına doğru giden bir süreçte yol açmakta bu açıdan da bu insanlara dikkat edilmesi gerekiyor. Pekâlâ, bunların yüzde kaçını tedavi oluyor? Yüzde 30'a yakınının tedavi olduğu bulunmuş suça sürüklenen çocukların, birazdan slaytta gözükecek, bu da önemli bilgi.

Olay şöyle oluyor kısır döngü açısından: Önce dürtü kontrol bozukluğu olan çocuklar bir suçla ilişkili davranışta bulunuyor, adli sisteme temas ediyor, sonra damgalanma ortaya çıkıyor, olumsuz deneyimler başlıyor, sonra psikiyatrik belirti artıyor. Bunun yanında, mahkemelerde, hapishanelerde veya çetelerin yanında olumsuz davranışları öğrenip pekiştiriyor ve tedavi edilmemiş psikopatoloji tekrar bir dürtü kontrol bozukluğuyla kısır döngüye yol açmakta; böyle özetleyebiliriz bu durumu. Demek istediğim buydu, ruhsal bozukluğu olan SSÇ'lerin ancak yüzde 30'a yakınına psikiyatr hizmeti ulaşmakta; bu da yurt dışı 2016 çalışması, bir derlemeydi.

Pekâlâ, bu gençler neden suç işlemeye devam ediyor? Bence en kritik noktalardan birinin de bu olması gerekir çünkü insanoğlu hata yapabilir ama bu hataların boyutu önemli veya niye sürekli hata yapıyor, bence biraz buraya odaklanmamız daha ön planda olmalı. Burada önemli olarak şunu vurgulamak istiyorum müdahale kısmıyla ilişkili: Risk, ihtiyaç ve duyarlılık analizi yapmamız lazım. Risk ne demek? Bir şekilde bu çocuk yeniden suç işlemeye neden riskli oluyor, buna bakmamız lazım, risk yoğunsa ona göre müdahale, küçükse ona göre müdahale düşünmek lazım. İhtiyaçlar neler yani bu çocuğun ihtiyaçları neler? Antisosyal tutumlar mı var, akran çevresiyle ilgili problemler mi var -mesela madde kullanımı- biraz bunları belirlemek lazım yani biz -bu çocuğa- bireysel olarak bu kişiye yönelik nasıl tedavi yaklaşım modeli geliştirmeliyiz? Biraz öğrenme stili, çocuğun motivasyonu nasıl, travma geçmişi var mı, bireysel başka nasıl özellikleri var; buna göre müdahale yöntemi düşünülmeli yani kişiye özel bir rehabilitasyonun önemli olduğunu vurgulamak gerekiyor.

Pekâlâ, burada iki tane ana eksen var, kolonlar. "Büyük dörtlü" dediğimiz şey şu: Bu çocukta en sık hangi durum artıyor? Biri, antisosyal davranış geçmişi yani suçla değil de kavgacı, erken yaşta gece dışarıda kalma, birilerini tehdit etme gibi özellikler. Buna bağlı kişilik özellikleri var mı, yoksa öğrenilmiş bir geçmiş mi, bununla ilgili düşünce yapısı nasıl, empati kurabiliyor mu ve akran ilişkileri nasıl; bunları vurgulamak önemli. Diğeri de -daha önce bahsettim- risklerle alakalı. Aile ortamı, okul-iş ortamı, boş zaman faaliyetleri ve madde kullanımı önemle vurgulamamız gereken şeyler. Pekâlâ, bina değiştirilebilir mi, nereleri değiştirebiliriz? Statik yapı yani kişinin geçmişindeki bir suç değişmez, ilk tutuklanma yaşı da değişmez ama bunlar önemli. Bunları değiştirmeyenler ve değişenler olarak ayırmak gerekiyor ki bu çocuğa yaklaşan riskleri belirlemek açısından. Ebeveynin adli geçmişi olması, bu da ister istemez önemli bir karıştırıcı faktör. Düşük sosyoekonomik düzey önemli ve tek ebeveynli aile yapısı, bu da diğer bir nokta olmaktadır. Pekâlâ dinamik faktörler neler yani biraz değişen, duruma göre dönüşen? Madde kullanımı, antisosyal akran gruplarıyla beraber ilişki kurması. Ebeveyn denetimi çok önemli, bununla ilgili eksikliklere müdahale edilebilir. Suça karşı olumlu tutumlar, ahlaki kırılmalar üzerinden bence bu konulara dikkat etmek lazım. Bir de çocuğun ve toplumun denetim mekanizması ve öz denetim becerilerini artırma kısmı önemli hâle gelmekte.

Şöyle bir şey var: İlk suç yaşı çok önemli, bir çocuk ne kadar erken yaşta suçla ilişkili davranışa geçerse kronik bir kariyerin habercisi oluyor maalesef; çalışmalar bunu göstermiş, yurt dışı çalışmalar, yine vurgulayayım. Diğeri de suç çeşitliliği, erken yaşta ne kadar farklı çeşitte suçla ilgili davranışlar gösteriyor; işte bu arkadaki geminin getirdiği türbülans diyelim. Ve zamanla sayı sıklığının artması önemli ve kişinin kurumda yatıp yatmaması diğer önemli şey. Bunlar biraz daha olayın sürücü faktörü gibi durmakta.

Şöyle bir durum da var: Bazı ergenler ister istemez olumsuz durumlarla karşılaşılıyor ya da hata yapıyor, farkına varıyor, vazgeçiyor; bu sadece ergenlikle sınırlı, kısa süreli süren kriminal bir durum fakat bir grup çocukta ise yaşam boyu süren bir kriminalite hâle gidiyor; bunu ayırt etmek önemli. Neler var? Temelde nöropsikolojik bozukluk, DEHB ve benzeri bozukluklar, dezavantajlı çevrenin var olması. Başlangıç çocukta başlıyor ve yetişkinlikte devam ediyor yani kronik bir hastalık gibi düşünmek gerekiyor maalesef. Ergenlikte olan sınır ise biraz da büyüme ağrısı gibi, dönemsel, her ne kadar nöropsikolojik bazı gelişsel problemler olsa da daha çok alta zeminde yatan ciddi psikiyatrik bozukluk olmama ihtimali var. Ergenlik öncesi ve ergenlik sonrası diye ikiye ayırmak gerekiyor müdahalede. Ergenlik öncesi genelde aileden gelen özelliklerin çok ciddi risk faktörü olduğu bulunuyor ama ergenlikten itibaren -hepimiz vurguluyoruz- akran çevresi ve yaşadığı çevre; bu da diğer önemli durum. Hatta akranların etkisinin 15 kata kadar arttığına dair veriler var, bu da önemli, bence dikkat edilmesi gereken bir nokta. Diğeri, DEHB, frenler bozulunca ister istemez duygu düzeyli dürtüsellik problemleri ortaya çıkmakta, öfke patlamaları, düşünmeden hareket etme ve ister istemez sorunlar. DEHB tedavi olmadığında bir yıldan daha erken suça karışma ihtimali artıyor ya da suçla ilişkili şüpheli davranışlar ortaya çıkıyor,

tekrarlama riski artıyor -2,5 kat artmakta- ve sosyal sonuçlar... DEHB'in kendi başına olumsuz faktörleri var. Suçla ilişkili olduğunda, kişinin okul başarısızlığı, akran reddi genci suçlu akran ortamına doğru yönlendiren bir yöntem hâline gelmekte.

Diğeri de şu: Cinsel suçlar. Hocam vurguladı, en önemli şeylerden biri şu: Toplumda çok dikkat çekiyor ama tekrarlayan cinsel eylemler genelde az oluyor fakat bu çocuklar sıklıkla genelde cinsel içerikli suçlar dışındaki suçlarla daha çok devam edebiliyorlar hayatlarına, diğer bir nokta da bu. Mesela, bir çocuk cinsel istismar yaptı birine ya da iddia var; bu çocuğun başka ilişkili suçları var mı, davranışları var mı diye bu konuları araştırmak gerek çünkü biz bu çocuğu da koruyabilelim. Bunları vurguladım, tekrarlamaya gerek yok.

Şöyle bir şey var: Bu "olumsuz yaşam" dediğim şeyi kişinin üzerinde bir küfe gibi düşünmek lazım. Bir değil, bir sürü yük var ve hepsi bir araya geldiğinde her bir artış daha olumsuz hâle getirmekte, bunu tekrar vurgulamak istedim çünkü yüzde 96'sında olumsuz bir deneyim var ve her bir olumsuz deneyim kişinin suçla ilişkili davranışını yüzde 4 kat artırıyor; bu da önemli bilgi.

En önemli hikâye de ne? Suç geçmişi bu kişide çok önemli. Bir ergen geldi, eğer suç geçmişi varsa bunun kalıcılığı açısından ciddi bir ünlem koymamız gerekiyor maalesef. Diğeri saldırganlık. Olayın akışı nasıl oldu yani aniden mi oldu, sert şekilde mi oldu, planlandı mı, ne kadar vahşi oldu; saldırganlık boyutu çok önemli. Madde, alkol kullanımlarının da diğer önemli faktörler olduğu bulunmuş çalışmalarda.

Burada da nasıl bir önleme faaliyeti var? Bunları zaten vurgulamıştım, burayı çok hızlıca geçeceğim. Neler riskli, nelere ihtiyaç var diye onu belirlemek lazım. Neler değişmez? Suç geçmişi değişir ama önleyici faktör riski değerlemek için önemli oluyor. Diğeri de diğer kolonlar; işte, ana taşıyıcı kolonlar neler, onlara bakmak lazım.

Değiştirilebilir faktörlere odaklanmamız lazım ve aslında yeni bir model uygulama değişikliğine gitmemiz gerektiğini düşünmekteyiz, en azından kendi adıma. Yanlış onarımdan kaçınmak gerekiyor, zararlı müdahaleler... Mesela, yurt dışında, Amerika'da şöyle bir şey yapılmış: Suçla ilişkili davranışları olan ergenlere ya da riskli ergenlere hapis hane deneyimi yaşatmışlar, aksine artış olmuş -"Scared" başlıklı bir makale var, çok etkilendim- olumsuz koşullanma yaparken riski artırmış. Bazen korkutalım derken aslında kişilere olumlu örnek hâline gelebiliyor. Diğeri de şu: Çocuklar haberlerdeki şeyleri gördükçe etkilenip bunları yapabilir hâle geliyor. Onun için, daha sağlam gelecek inşa etmek adına biraz daha rehabilitasyon merkezi, kişiyi güçlendirme temelli gitmemiz lazım.

Peki, nasıl bir şey? Şöyle kabaca 2 ana ayrım var. Mevcut yaklaşım derken aslında insanların ister istemez farkında olmadan gittiği bir yol var; işte, yüksek suç oranı var, damgalanma, yetersiz tarama ve ister istemez ceza odaklı bir yaklaşıma doğru gidiyor, şartlar toplumu buna yönlendiriyor. Diğer boyut ise, önerilen yöntem ise tedavi odaklı fakat burada da şöyle bir problem var: Olay çok acil olduğunda ne yapılacak? İkinci de buraya yapılacak müdahalenin boyutu, maddi boyutu, zaman boyutu kişi yetiştirmelerine baktığımızda çok büyük yük gibi geliyor devlete, topluma ama aslında bu uzun vadede... Bir slayt daha var, onu göstereyim. Aslında, bir teraziye koyduğumuzda tekrar suç döngüsünün topluma getirdiği maliyet, olumsuz şeylerin maliyeti müdahaleden daha fazla; bu da önemli faktör. Eğer biz bunu düşünürsek belki rehabilitasyon kısmını nasıl yapmamız gerektiği kısmı önemli hâle geldiğini düşünmekteyim. Bunun için de çocuk merkezli ama adli sistemin bu işin içine girdiği, ruh sağlığı yaklaşımının ve sosyal hizmet yaklaşımının bir arada olduğu noktalar önemli diye bitirmek istiyorum.

Önemli bir slayt var mı diye baktığımda, sadece birkaç noktayı daha vurgulayacağım unutmadan. Şimdi, bize genel suçla ilişkili bir çocuk geldiğinde biz onu genelde fail olarak görüyoruz fakat bunların çoğunun geçmişte travmatik olaylardan dolayı mağdur olduğunu unutmamak gerekiyor. Onun için, müdahalenin, önlemenin, erken riskleri belirlemenin önemli olduğunu vurgulamak isterim.

Türkiye'de bir çalışma var -birkaç çalışma daha var Türkiye'den- işte, 13-14 yaşlarındaki çocuklara yapılmış, İstanbul'daki 6 okuldan farklı düzeylerdeki çocuklara bakılmış ve Suçun Anlam ve Sonuçlarını Algılama Anketi verilmiş, anket üzerinden yapılmış tabii ki. Çocuklar suçun anlamını kısmen algılayabilmiş ama taksir içeren, kusur içeren davranışları algılamakta zorlanmışlar. Aslında, çocuklarımız tam olarak neyin suç olduğunu, neyin yanlış olduğunu bilme düzeyinde bazen zorlanıyorlar. Davranışı yönlendirme kısmı da bir diğer önemli parametre, onu söyleyeyim.

Diğer bir nokta da şu: Mesela, daha düşük sosyoekonomik düzeyde olan kişiler suçun ne olduğunu iyi biliyorlar fakat ceza algısı çok daha ağır oluyor. Burada o kişilerin ister istemez olumsuz algılarının ön plana çıktığına dair bir şey var. Çocuklar suçların hukuki bakımdan daha ağır cezayı gerektirdiği hâlleri algılamakta zorlanıyor; mesela, daha nitelikli bir suç olduğunda bunun daha kötü bir şey olduğunu algılamakta zorlanabiliyorlar; bu da dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta.

Peki, riskten nasıl korunabiliriz? Bir derlemeyle bitirmek isterim konuşmamı. Bu çalışmada 29 tane sistematik derleme, 22 tane meta-analiz incelenmiş; 2024 yılında yayınlanmış bir çalışma. En güçlü risk etmenleri nelerdir diye baktığımızda, ahlaki gelişim düzeyi, psikiyatrik hastalık olması, madde kullanımı -hepsi 2'nin üzerinde yani çok ciddi yüksek oranlı risk faktörleri- daha önce suç öyküsü, olumsuz çocuk deneyimi, zayıf ebeveyn gözetimi, zayıf ebeveyn-çocuk bağlanması, istismar veya ihmal öyküsü, okulda zorbalığa uğrama -o da ciddi bir oran- akran baskısı gibi farklı risk faktörleri var. Koruyucu etmenler olarak ne var? Destekleyici okul ortamının, etkili ebeveyn gözetiminin ve iyi bağlanmanın diğer önemli faktörler olduğu bulunmuştur.

Şöyle bir şey var: Peki, o hâlde biz ne yapalım? Bazı çocuklar suçu sürekli tekrarlıyor, ne yapalım? Geleneksel yargılama yöntemlerine, yurt dışındaki çalışmalara, meta-analizlere bakıldığında yüzde 50'ye yakın bir toparlama var ama şöyle bir şey var: Yeniden rehabilite edilen grupta 6 puanlık bir toparlama var yani biz bu 6 çocuğu tıpkı denizden sahile vurmuş bir deniz yıldızını suya atalım mı, atmayalım mı gibi... Biraz bu açıdan rehabilitasyon kısmını da iyi düşünmek gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Neler yapılabilir...

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Son slaytı bir daha açıkla mısınız? Sanki rehabilitasyon daha kötü oldu gibi algıladım ben.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Yok, hocam, şunu demek istedim: Yüzde 50'si devam ediyor, rehabilitasyona girenler yüzde 44'e düşüyor.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Yüzde 44'ü devam ediyor.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Evet yani her ne kadar düşük bir oran olsa da...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani rehabilitasyonun ne yazık ki yüzde 6 gibi bir şeyi oluyor.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Fakat yurt dışında yapılmış, belli bağlamda meta-analiz olduğu için de her hasta grubu alınmıyor; böyle eksiklikler de var. Biraz şöyle gibi: İnsanlar bu kadar maliyete karşı ama biz bir yandan insan temelli yaklaşım ön plandaysa bu insanı korumanın da önemli bir faktör olduğunu düşünmekteyiz, onun için vurgulamak istedim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Peki, birincil korumaya yüklenirsek... Bu, üçüncül koruma neticede.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Tabii, aynen. İşte, ben Yeşilayda çalıştığım için önleme kısmı ön plana geliyor ister istemez.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, biz önleyiciyiz.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Şimdi, en önemli şey şu: Biz çocukları adli kolluğa, mahkeme süreçlerine mi götürelim, farklı yönlendirme mi yapalım? Burada yurt dışında polis tarafından yürütülen bir çalışma var -içerisini çok iyi, ayrıntılı okumadım ama- mahkemeye gitmeyen ve mahkemeye giden bir süreç diye ikiye böldüğümüzde açıkçası bu çocukların daha olumlu gidişatı olabileceğine dair bir yöntem bulunmuş çünkü damgalanma yok, daha rehabilitasyon merkezli bir yaklaşım var; böyle bir veri de vardı, onu vurgulamak istedim. Kaynakları isterlerse arkadaşlara iletebilirim uygun bir zamanda.

Benim anlatacaklarım bu kadar.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hocam, çok çok teşekkür ederiz. Çok bütüncül yaklaşan, çok güzel bir sunumdu; eminim size de çok soru gelecektir. Bir de siz de sunumunuzu bizim raporumuzu bina ettiğimiz sosyal ekolojik yaklaşım üzerine bina etmişsiniz, bundan dolayı da memnun oldum kendi adıma.

Şimdi, Sayın Esra Çetinöz'ü dinleyeceğiz, kendisini kısaca tanıtmak isterim. Doktor Öğretim Üyesi Esra Çetinöz 1998 yılında ODTÜ Psikoloji Bölümünden mezun olmuş, lisansüstü eğitimini ise Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında tamamlamıştır. 2005 yılına kadar özel sektörde, 2010 yılına kadar Nevşehir ve Konya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında, 2017 yılına kadar Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalında psikolog olarak görev yapmıştır; 2017 yılından bu yana ise Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Akademik çalışmaları, suç psikolojisi, polis psikolojisi, şiddet ve saldırganlık, duygu düzenleme ve adli soruşturmacı görüşme alanlarına odaklanmıştır. Akademide Suç Araştırmaları ve Kriminoloji Araştırma Merkezi Müdürü olarak suç ve uyuşturucu temalı çok sayıda uluslararası ve ulusal sempozyum ve çalıştay düzenlemiştir. Hâlen "Establishing Networks to Implement the Principles on Effective Interviewing for Investigation (IMPLEMENDEZ)" yani "Soruşturmalarla Etkili Mülakat Prensiplerinin Uygulanması İçin Ağların Kurulması" adlı Avrupa Birliği Projesi'nin Yönetim Kurulu üyeliğini yürütmektedir.

Sayın Esra Çetinöz, mikrofon sizde.

Buyurun lütfen.

3.- Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Doktor Öğretim Üyesi Esra Çetinöz'ün, saha deneyimleri ışığında risk faktörleriyle birlikte koruyucu faktörler, gözlemlendiği sistemik sorunlar ve politika önerileri hakkında sunumu

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyesi milletvekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Benim de yirmi dakikam var ama küçük bir yaşanmışlıkla başlamak istiyorum. Buraya arabayla gelirken benim daha önce psikiyatri kliniğinde çalıştığım bir kızım vardı. Henüz çocuk psikiyatri açılmadığında ergen gruba da hizmet veriyorduk. O dönemde benim çalışmaya başladığım 15 yaşında bir kızım, henüz orta son sınıfa yeni başlamıştı. Okuldan kaçma, çalma davranışları, yalan söyleme, arkadaşlarına şiddet uygulama vesaire gibi bayağı bir risk faktörünü -artı akademik başarısızlık- bir arada taşıyan bir çocuktuk. Ailesi tarafından işte bize başvuruldu. Poliklinikten bana yönlendirdiklerinde bayağı uzun süre çalıştık. Yani lise sona kadar dört yıl çok yoğun bir şekilde çalıştık. Benim için çok güzel bir hikâye. Sizin için de umut olsun, Komisyon için de umut olsun diye anlatmak istiyorum özellikle. Kızımız bu süreçte o kadar güzel bir iyileşme, ilerleme gösterdi ki biz onun tabii ki işte nöropsikolojik vesaire değerlendirmelerini de yapmıştık. Hani ortalama zekâ anlamında baktığınızda 99'du, IQ'sunu çok iyi hatırlıyorum. Ona rağmen Türkiye'de derece yaptı, Medipol Üniversitesinin Tıp Fakültesini kazandı. Sonra oradan 1'inci sınıfta Harvard'a kabul aldı. Çocuğum diyorum artık çünkü sahipleniyorum artık onu. Şimdi çok başarılı bir doktor ve biraz önce telefonla aradım, ona dedim ki: Bugün Meclis Komisyonunda seni anlatacağım, senin hikâyeni anlatacağım ben. Ne yapıyorsun? "Esra ablacığım, şimdi çalışıyorum, TUS'a hazırlanıyorum." "Hangi bölümü istiyorsun?" dedim. "Adli tıp okuyacağım ben. Sen bana dokundun, ben de senin gibi bir sürü çocuğa dokunmak istiyorum." dedi. Biraz sonra anlatacağım faktörler arasında bu da var, mentörlüğün önemi. Böyle güzel bir hikâyeye başlamak istedim. Yani birçok risk faktörünün bir arada yer aldığı bir çocuğa bile dokunulduğunda ne kadar çok şeyin hem kendi adına hem de toplum adına değişebileceğini anlatması açısından güzel bir örnek diye düşündüm.

Şimdi, hocalarım zaten aslında o kadar güzel toparlamışlar ki benim bunların üstüne söyleyebileceğim fazla bir şey yok. Allah'tan ben böyle biraz daha özetleyici bir yaklaşım ortaya koymuşum. Zaten aklın yolu da bir; hocalarımla ben aynı noktalara birçok ölçüde değineceğim. Ben de aynen onlar gibi biyopsiko, ekolojik yaklaşımla aslında bütüncül yaklaşmamız gerektiğini düşünüyorum bu konuya. Hiçbir çocuk öncelikle suçlu doğmuyor ama bazı çocuklar suçun içine doğuyor, bazıları da oraya doğru itiliyorlar yaşam sürecinde ve suça sürüklenen çocuk olarak adlandırdığımız olgu aslında bence bir sonuç. Neyin sonucu? Ailede başlayan, okulda derinleşen ve sokakta tamamlanan bir koruma zafiyeti silsilesi olarak bence tanımlayabiliriz bu süreci. Çoğunlukla aslında sistemik sorunlar olduğunu görüyoruz risk faktörlerinin. Hocalarım çok ayrıntılı açıkladılar. Ben uzman olarak sadece birkaç, belki ufak tefek bir

şeylere değinirim. Bireysel faktörler arasında -zaten değindiler- erken yaşta madde kullanımı, düşük öz denetim, işte bu dürtüsellik, risk alma, saldırganlık eğilimi, akademik başarısızlık.

Şu noktaya ben özellikle dikkat çekmek istiyorum: Hani birçok sempozyum ve çalıştaya da katılıyorum. Şu üzerinde çok durmadığımız iki konu -aslında birisini daha ekleyecektim buraya- zekâ problemi ve psikopatiyle ilgili çok da fazla... Çocuk söz konusu olduğunda ya da bir suç söz konusu olduğunda sanki biraz az değiniyormuşuz gibi geliyor bana çünkü burada bizim rehabilitasyona yaklaşımımız ya da koruma sürecine yaklaşımımızın eğer bu iki sorun varsa çocukta çok çok değışmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu biraz ayrıntılı bir konu ama burada özellikle vurgulamak istedim, bununla ilgili bir çalışma da yapılabilir. Şöyle ifade edeyim: Şimdi, dünyada birçok araştırma yapılıyor, biliyorsunuz, işte ortalama... Hani ben üniversiteden mezun olduğumda şöyle deniyordu: "Ortalama zekâ seviyesi IQ 100." Ama şu an, özellikle teknolojinin gelişmesiyle beraber çok farklı ülkelerden, hatta çok gelişmiş ülkelerden inanılmaz araştırma sonuçları ortaya çıkmaya başladı. Zekâ seviyesi toplumlarda ilginç bir şekilde 1920'lerden bu yana böyle düşen bir seyir izliyor ve bizim toplumda normalde, hani çok normalmiş gibi yani dışarıdan baktığınızda ya da konuştuğunuzda -psikiyatri kliniklerinde çalışan hocalarım çok daha iyi bilirler bunu- normal zannettiğimiz birçok birey aslında yetersiz bir bilişsel beceriye sahip. Bu, en başta anne babaların çocuklara ebeveynlik anlamında bilişsel yaklaşımlarını gerçekten çok etkiliyor ve bizim yaptığımız koruyucu çalışmaların ve rehabilitatif çalışmaların etkinliğini de çok etkileyen bir faktör. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Burada çok ciddi bir sıkıntı var. Psikopati ayrıca bir faktör ama onunla ilgili son kısımda bir vurgulama yapacağım.

Aile ve sosyal çevre, dediğimiz gibi, çok önemli. Dün TÜİK'in sunumunda bir nokta dikkatimi çekti: Dendi ki: "İşte yaklaşık 80 bin anneyi kaybetmiş çocuk, 250 bin-258 bin civarı babayı kaybetmiş çocuk, 5 bin civarı her ikisine sahip olmayan çocuk." Baktığınız zaman aslında çoğu çocuğun başında anne, babası var. Ceza infaz kurumunda ebeveynleri kalan çocuklardan bahsetmiyorum. Onlar zaten çok büyük bir risk grubu ama problem daha çok, aileyle ilgili. Parçalanmış aile, hani tek ebeveynli aile vesaire değil. Bu konuda da bence bizim söylemimizi değıştirmemiz gerekiyor ve bunu araştırmalarla göstermemiz gerekiyor. 2 öğrencimin tez çalışmasında biz bu konuya özellikle eğildik ve ceza infaz kurumunda artık kalmakta olan çocuklardan bahsediyorum, onlarla konuştuğumuzda yüzde 90 küsurunun neredeyse, ailesiyle birlikte yaşadığını ve ailesiyle ilişkisel anlamda kendi hissettikleri kalite olarak çok da ciddi sıkıntı yaşamadıklarını gördüm. Bu verinin ayrıca dün TÜİK'in verdiği veriyle de örtüştüğünü görmek bana çok ilginç geldi. O yüzden ailenin parçalanması, bu bizim zaten çok dokunabileceğimiz bir faktör değil. Dedik ya, bazı faktörler zaten bizim değıştirmeyeceğimiz şeyler. Neyse ki bu olsun hani değıştirmeyeceğimiz bir şey ama ailenin işlevselliğinin artırılması, düzgün ebeveynliğin yapılabilmesi için, etkili ebeveynliğin yapılabilmesi için işlevselliğinin artırılması çok daha önemli bir faktör gibi görünüyor ve bu, bizim aynı zamanda dokunabileceğimiz, değıştirebileceğimiz bir faktör olduğu anlamına geliyor. İşte, aile içi şiddet ki özellikle, şu anda ben daha çok ekibimle beraber yetişkin kadınlarda şiddeti çalışıyorum. Neredeyse yüzde 99'u aile içi şiddet sebebiyle şu an yaşadığı noktaya gelmiş, ki erkeklerde zaten çok fazla. Bu çok ciddi bir sorun bizim üstünde durmamız gereken, önlem almamız gereken. Akran etkisi, dezavantajlı mahalleler, çeteler ve organize suç örgütlerinin artık yeni bir strateji olarak çocukları suça sürüklemeleri ki dün öğrenmiş oldum, çete yöneticileri çocukları kullandıkları zaman daha fazla ceza alıyorlar, çok güzel bir şey olmuş bence, nokta atışı bir uygulama olmuş. Bunun gibi birçok şeyin yapılabilmesini düşünüyorum bu alanda da.

Eğitim sistemindeki sorunlar benim aslında sunumumdaki temel nokta. Akademik, ekonomik ve sosyal, duygusal alanlarda yetersiz olan çocukların tespit edilip sürekli olarak destekleneceği mekanizmaların yetersizliği ya da yokluğu yani bazı mekanizmalarımız çok güzel var, iyi işliyor; bazı mekanizmalarımız var ama iyi işlemiyor; bazı mekanizmalarımız da hâlâ yok.

Okullarda zorbalık ve dışlanma sorunlarından, etkilerinden zaten hocalarım çok güzel bahsetti ve bir sonuç olarak da okula devamsızlık, okul terki, okuldan soğuma probleminin olması ki suçluluğun en güçlü öncülü olarak risk faktörlerinde birçok çalışmada bunu görüyoruz; bunlar çok önemli sorunlar.

Dijital ve yeni nesil riskler var. Siber zorbalık, yasa dışı bahis ve oyun platformları üzerinden radikalleşme ve çeteleşme eğilimi. Bu çok ciddi bir sorun; hatta bizim çok hızlı bir şekilde eğilmemiz gereken bir sorun.

Ekonomik kırılganlık, zaten hangi kriminoloji kitabını açarsanız açın yoksulluktan bahseder, suçla çok ilişkili bir faktör ama buradaki yoksulluk faktörünü de iyi anlamak lazım. Yoksulluktan ziyade... Çünkü şöyle bir şey var: Yoksul olup suça karışmayan çok fazla yetişkin de var ve çocuk da var. Ne oluyor da bunlar karışmıyorken, bir kısmı karışıyor? İşte, burada biraz daha fazla, biraz daha yakından baktığımızda sosyal dışlanma duygusunun çok önemli bir faktör olduğunu ve şu an sosyal medyanın hayatımıza girmesiyle beraber ve kapitalizmin tabii ki dünyada yayılmasıyla beraber -bunu hani genel sistemden de bağımsız değlendiremeyiz- bu sosyal dışlanma duygusunun online dahi olsa çocuğun zihninde çok yüksek olduğunu görüyoruz. Bununla ilgili de yine çalışmalarımızın olması lazım.

Koruyucu faktörler yine değinmemiz gereken bir konu. Şimdi, biz risk faktörlerinin çoğunu zaten yok edemiyoruz ama bunu yok edemememiz, bazı koruyucu faktörleri devreye sokamayacağımız anlamına gelmiyor ve bence suç psikolojisi çalışıyorsak kesinlikle pozitif psikoloji bağlamında yaklaşmamız lazım. Her ülke farklı. Mesela bazı karşılaştırmalar yapıyoruz, değil mi? Şimdi, Türkiye'nin nüfusu 85 milyon, çok güzel bir uygulama yapılmış ama bakıyorsunuz öbür ülkenin nüfusu 4 milyon-5 milyon veya çok homojen bir popülasyona sahip. Şimdi, oradaki çalışmayla buradaki çalışmayı böyle örtüştürmek yani bilimsel, objektif bir gözle değlendirdiğimde her zaman çok mümkün olamayabiliyor. O yüzden, bizim ülkemize yönelik, elimizde var olan, hani burada sıkıntılarımız bunlar ama şu da bizim güçlerimiz diyebileceğimiz noktalara da odaklanıp orayı güçlendirmek de çok önemli bir faktör. Yani, risk faktörleri mevcut olsa dahi bir çocukta suça sürüklenmekten onları neler korur?

Şimdi, bunlardan birincisi -hocalarımın değindiği- okula bağlılık son derece önemli. Okulun sadece bir eğitim yuvası değil, onarıcı, koruyucu ve güvenli bir sığınak hâline getirilmesi çok önemli. Dün TÜİK'in verilerinde yine vardı, anaokullarını yaygınlaştırmamızın artması çok çok iyi, bence çok güçlü yanlarımızdan bir tanesi ve çocuklarımızın neredeyse yüzde 90-95'inin elimizde olduğunu, lise döneminde bu rakamın yüzde 85'lere kadar biraz düştüğünü ama sosyal anlamda yani görünebilir ortamda çocuğun var olduğu ortamın okulu olduğunu biz görüyoruz. Okulla ilgili biraz sonra konuşacağım.

Olumlu rol modellerin olması... Biraz önce ben zaten size kendi hikâyemi anlattım. Bu, benim yaşadığım yüzlerce hikâyeden belki bir tanesi, çok uzun yıllar çünkü psikolog olarak sahada çalıştım. Mahalle düzeyinde hani buna arkadaşı, komşuyu,

aileyi, akrabayı da katılım, koruyucu uygulamalar ve mentörlük sistemlerinin olması çok önemli. Literatürde "Angels of nursery" diye bir kavram var, bunu not edip araştırmanızı da öneriyorum; çok güzel, hayata dair beni de böyle çok umutlandıran bir faktördür yani "koruyucu melekler" gibi bir şey. Şimdi, birçok araştırma yapılmış ama ben özetle şöyle söyleyeyim: Koruma altındaki çocuklara bakmışlar, hocalarım biraz önce güzel rakamlar verdiler ya, koruma altındaki çocuklar sanki böyle ümitsizmiş gibi bir tablo ortaya çıktı, aslında çok ümitvar bir tablo eğer biz, bu modeli doğru kullanırsak. İki grup, ikisi de koruma altında olan çocuklar ve bayağı çok sayıda çocuk ama tam rakam hatırlayamıyorum, aynı miktarda risk oranına sahipler yani öğrenmeyle ilgili sıkıntılar var, aileyle ilgili problem, travma geçmiş, vesaire vesaire; iki grubu eşitliyorlar. Bu iki grubu neye göre ayırıyorlar? Bir gruptaki çocukların işlevselliği çok iyi, kurum yöneticilerinden, öğretmenlerinden vesaire, işte, okul notları, vesaire, arkadaş ilişkileri, onlardan çok iyi geri bildirimler alıyorlar. Diğer grubun işlevselliği de çok kötü. Derinlemesine bir araştırma yapıyorlar, diyorlar ki "Ya, bu iki grubu birbirinden ayıran ne? Bu çocukların ikisi de aynı risk özelliklerine sahip. Aynı yerde kalıyorlar. Ne oluyor da bir grup çok iyi?" Şunu fark ediyorlar: Çok ciddi iyileşme görülen grubun hepsi istisnasız hayatlarında bir kişinin varlığından bahsediyorlar; anneanne, hala, kurumdaki bir temizlikçi, okullarındaki bir öğretmen, arkadaşlarının annesi ama birisi, sosyal hizmet uzmanı ya da psikolog ama birisi. Bir kişinin onlara rehberlik ettiğini, onunla çok sağlıklı bir bağ kurduğunu, ona çok güvendiğini, bu bağlamda da dünyaya güvendiğini ve bir şeyler yapmak için bir motivasyon bulduğunu çocuklar söylüyor. Bu çok ilginç ve bence çok önemli bir araştırmadır. Benim öğrencilerimi mezun etmeden önce de böyle kafalarına çaka çaka öğrettiğim bir şeydir ki çalışırken de motivasyonlarını hiçbir zaman kaybetmesinler. O yüzden, bu konu üzerinde durup bence böyle ciddi çalışmalar yapmamız gerekiyor diye düşünüyorum. Mentörlük sistemini çok sağlıklı bir şekilde geliştirmemiz gerekiyor, tabii ki bu arada mentörlerin donanımı da ve kim oldukları da çok önemli.

Koruyucu faktörlerden sosyal ve duygusal öğrenme yine bir konu. Sosyal, yaşamsal, akademik beceri kazanımı ve duygu düzenleme çok önemli, koruyucu faktörler, eğer bunlar çocukta varsa hocalarımın da söylediği gibi, çocuğun işlevselliği riskli ortamda olsa bile çok iyi gidiyor. Erken müdahale zaten olmazsa olmaz, risk grubundaki çocukların tespit edilip damgalanmadan desteklenmesi yani adli sistem içerisine mümkün olduğu kadar sokulmadan desteklenmesi.

Şimdi, genel olarak sayısal artışa baktığımızda, dün zaten bahsettik ama sadece bazı noktaları vurgulamak için söyleyeceğim: 2020'den 2024'e çocukların suça sürüklenme niteliğinde karıştığı olay sayısı yüzde 80,8 artmış. En sık işlenen suçlar yaralama, hırsızlık, uyuşturucu madde kullanımı ve satışı. Yaralama istatistiği neden bizim için önemli? Çocuklar arasındaki tırmanan şiddet eğilimini bize gösteriyor, bunun en somut göstergesi bence. Ekonomik risk faktörleri, dediğim gibi, bütün dünyada zaten önemli bir faktör olarak öne çıkıyor ama hırsızlık 2'nci plana inmiş yani benim belki cezaevinde çalışmaya başladığım zamanlarda hırsızlık 1'inci sıradaydı. Uyuşturucu madde kullanımı, bu da 2024'te bir önceki yıla göre 2 kat artış var burada da TÜİK'in verilerine göre söylüyorum, organize suç gruplarının çocukları kullanma eğilimine işaret ediyor, bu da üzerinde durmamız gereken ikinci çok önemli nokta. En çarpıcı bilgi elimde, son dokuz yılda çocukların karıştığı cinayet vakalarının yüzde 131, uyuşturucu ticaretiyle ilişkili suçların daha önceki döneme göre yüzde 119 artması. Mağdur çocuk sayısı da 2020'den 2024'e yüzde 56 artmış ve yaralama, cinsel suçlar mağduriyeti de ön planda geliyor.

Şimdi, bu veriler neyi işaret ediyor? Çocuk suçluluğunun bireysel bir sorundan ziyade artık organize bir tehdide dönüştüğünü ve şiddet ve uyuşturucunun bu yaş grubunda her yıl artma eğiliminde olan en önemli iki sorun alanı haline geldiğinin göstergesi bu rakamlar. Grup dinamiği çok önemli bir faktör olarak önümüze çıkıyor, uluslararası veriler de zaten buna işaret ediyor. Çocuk suçlarının yüzde 65 ila yüzde 75'inin bir grup veya çete içinde işlendiğini gösteriyor. Bu veriler, suça giden yolda akran baskısı, çete ve organize suç örgütleri etkisinin en güçlü risk faktörü olduğuna işaret ediyor. Yani biz çocuk suçluluğuyla mücadele ederken aslında biraz da organize suçlarla mücadele lazım ve terör boyutu da bizim için çok önemli, kapsamamız gereken bir grup. Kentsel yoğunluk zaten önemli bir faktör, kentsel bölgelerde çocuklarda 3 kat suçluluk oranı daha fazla.

Şimdi, Hocam, çok güzel değindi, dedi ki "Önemeye karşı rehabilitasyon." Ekonomik bir karşılaştırma yapalım. Şimdi suçu önlemek cezalandırmaktan çok daha ucuz, bunu hemen bilimsel veriyle koyalım ortaya. Şimdi, yatırımın geri dönüşü... Erken çocukluk dönemi müdahale programlarına yani okul öncesi eğitim ve aile desteği, buna yatırılan her bir dolar -bu arada bunlarla ilgili raporları da gönderebilirim- gelecekteki suç maliyetinden -bu gelecek de çok uzun bir gelecek değil, araştırmalara göre üç yıldan falan başlıyor, onu da söyleyeyim- 7 ila 13 dolar tasarruf sağlıyor. Bakın, 1 dolar yatırıyorsunuz -hani diyoruz ya; 1 koyduk, 10 aldık- 10-13 kat fazla getiri elde ediyorsunuz. Kişi başı maliyete baktığımızda, bakın, Amerika ve Avrupa örneklerinde bir çocuğun yıllık cezaevi maliyeti ortalama 200 bin dolar civarı; önlemeye baktığımızda, bir çocuğu risk altındayken sosyal destek sistemine dâhil etmenin maliyeti hapis maliyetinin onda 1'inden daha az. Bunlarla ilgili böyle çatır çatır araştırmalar yapılmış, bunlar net bulgular. Yapılan araştırmalarda mesela bir örnek var, bunun gibi çok örnek var ama çok çok çarpıcı olan "Perry Preschool Project" diye bir proje var 1962 yılında başlanan. Risk altındaki bir çocuğun suç makinesine dönüşmesini engellemenin o bireyin ömrü boyunca topluma 1,3 milyon dolar kazanç sağladığını gösteriyor yani çocuğa biz riskleri gördüğümüzde, yatırım yaptığımızda ve ömür boyu baktığımızda, izlediğimizde 1,3 milyon dolar... Bakın, tek bir çocuktan bahsediyoruz, inanılmaz bir rakam. Nobel ödüllü James Heckman'ın yaptığı bir analiz, bu çok iyi. "Heckman Eğrisi" diye bir eğriden bahsediyor ve 1 dolar proje yatırımı karşılığında 7-12 dolar kazanç sağlandığını net bir şekilde göstermiş. Diğer bir deyişle çocuğa 3 yaşında yapılan 1 birimlik yatırımın toplumsal getirisi 20 yaşında yapılan mesleki eğitimden çok daha yüksek. Bu durumda çocukları suça sürüklenmekten korumak, aynı zamanda devletin bütçesini ve toplumun genel refah ve huzurunu da korumak anlamına geliyor. Yani bu Komisyona belki biz "çocuk suçluluğunu önleme" diye oturduk ama böyle kalkmayalım inşallah. Bu, gerçekten hem toplumsal güvenlik için hem de ciddi anlamda bizim ekonomik tasarrufunuzu uzun vadede sağlamak açısından çok çok önemli bir nokta.

Bir de şunu vurgulayacağım, bunu yazmayı unuttuğum, şu an aklıma geldi: Hocam bahsetti, çocukken suça karışan iki grup var. Bunlardan bir tanesi, bir suç işliyor kazara, sistemden çıkıyor ama bu çocukların yüzde 7 ila yüzde 10'u suç işleyip korkunç suçları işlemeye devam ediyorlar. Hani, o gazetede gördüğümüz çocuklar var ya, 18 tane suç kaydı var, 20'ncisinde adam öldürdü, sonunda da zaten bu suçlar giderek ağırlaşarak geri dönülemez boyuta geliyor. Şimdi, bu kronik suçlular, şu anda ceza adaleti sistemimize sıkıntı olan çocuklar -şöyle söyleyeyim- bu yüzde 10'luk çocuk gruptan geliyor ama bunlar sistemdeki suçun, yetişkin sistemindeki suçun da yüzde 50'sini işliyorlar. O kadar akıllıca ki, biz -hani, tamam, kadınlar üzerinde de çalışalım, yetişkin erkekler

üzerinde de çalışalım rehabilitasyonla ilgili- kaynaklarımızın çok büyük bir kısmını çocuklar üzerinde çalışmaya ayırırsak bir on sene içerisinde biz genel suç oranımızı da yüzde 50 oranında düşürmüş olacağız ki bu inanılmaz büyük bir rakam.

Türkiye'de benzer bir çalışma var şöyle ilgili -bu "Perry Preschool Project"ten hemen bir bahsedeyim- Profesör Doktor Çiğdem Kağıtçıbaşı ekibinin yürüttüğü, Türkiye'de erken çocukluk eğitim projesi, "Aile Çocuk Eğitim Programı (AÇEP)" adıyla yürütülen. Anneyi eğitim sürecinin bir parçası hâline getiriyor ve ev ziyareti modelinde uygulanan ilk proje oluyor ve çok etkili sonuçlarının olduğu zaten görülmüş. 3-6 yaş arası neden bu kadar önemli? Hocamın söylediği gibi, nöroplastisite bu dönemde çok önemli yani beyin gelişiminin aşığı yukarı yüzde 85-90'u 5 yaşına kadar tamamlanıyor ve bu programlar yani erken eğitim sadece IQ'yu artırmıyor, aynı zamanda empati, öz denetim, sabır gibi becerileri artırarak ileride hem suçu önlemede hem de yaşam boyu başarıyı artırmada çok büyük bir rol oynuyor.

Şimdi, hemen ben hızlıca politika önerilerimden bahsetmek istiyorum. Yirmi dakikam olduğu için bu kadardan bahsedebildim ama sürecimiz çok olduğu için inşallah bunları böyle lahana gibi açacağız, bunlar çok ayrıntılı ama hemen hızlı olanları söyleyeyim. Birincisi, veriye dayalı izleme. Şimdi, hocam verilere şununla başladı: Tak tak, tak dünyadan bir sürü çalışma anlattı bize, son kısımda, küçük, Türkiye'den çalışma. Niye küçük, Türkiye'den çalışma? Türkiye'de çalışma yok. Akademisyen olarak şunu öncelikle söylemek istiyorum: Çok zor izin alıyoruz kurumlardan, her şeye bir güvenlik meselesi gibi müdahale ediliyor ama ben bu durumu şuna benzetiyorum: Deve kuşu gibi vücudumuz dışarıda, kafayı halının altına sokmuşuz, yok gibi davranıyoruz, biz böyle bir yere gidemeyiz. Bilim adamlarına, bu konuda çalışmaya istekli insanlara veri vermek zorunda devlet, bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Bununla ilgili yasal düzenlemenin yapılması gerekiyor. Bakın, şu var: Biz verileri kendi içimizde de paylaşabiliriz. Hani, bazen şöyle oluyor -o konudaki hassasiyeti de bakın çok iyi anlıyorum- bir çalışma, bir ifade; bazen bir gazeteci, bazen sorumsuz bir akademisyen tarafından -öyle söyleyeyim, hepimiz çok akıllıca davranmayabiliyoruz, bazen kazara da oluyor- topluma o kadar acayip yansıyor ki onu ayıklamak için günlerce uğraşmak zorunda kalıyorsunuz. Yani biz gerekirse bazı şeyleri kendi içimizde paylaşalım ama bu araştırmaları lütfen yapabilelim. Bir de kurumlara dirsek teması çalışan akademisyen varlığına ihtiyacımız var. Şimdi hocalarım, bu alanda çalışan hocalarım bilirler; suç çalışmak çok zordur, suç çalışan hocalarım aşkla çalışırlar, inanın. Bir çalışmayı biz, bir iki senede, üç senede cezaevlerinde koştura koştura, karakollarda, polis merkezlerinde, ne bileyim, jandarmanın arkasında koştura koştura, ona buna laf dökme dökme o kadar zor yapıyoruz ki hiç kimse gerçekten sevmeyen bu işi yapmaz. Kurumlarla bizim uzun dönemli bir arada çalışmamız gerekiyor. Yurt dışında birçok arkadaşım var, adam elli yıldır Polis Teşkilatıyla çalışıyor, adam elli yıldır Adalet Bakanlığıyla çalışıyor, bunun için her türlü imkân sunuluyor ve o kadar uzmanlaşmışlar, o kadar parlak sonuçlar ortaya koyabiliyorlar ki çözümde birçok konuyu aştırlarsa eğer Avrupa'da veya başka ülkelerde bence bu çok önemli bir faktör. O yüzden biz veriye dayalı izleme yapmak zorundayız.

Komisyon gerçekten dün çok verimliydi, ben akademisyen olarak şu köşede oturdum, izledim, çok güzel sorularınız oldu, çok güzel tespitleriniz oldu. Risk haritaları oluşturmamız lazım, suç oranının yüksek olduğu bölgeleri il, semt, mahalle bunları bizim belirleyip her türlü kaynak transferinin -bunlar neler; güvenlik, personel, kurumlar ve maddi kaynaklar- planlanması ve önceliklendirilmesi lazım. Biz buna kriminolojide coğrafi profillemeye "hot spots" diyoruz, bunları daha çok hani suçlular için kullanıyoruz ama bunu suç bölgeleri için de kullanabiliriz.

Bütüncül yaklaşım önemli, bu noktada Millî Eğitim Bakanlığını, Aile Bakanlığını, İçişleri Bakanlığını, tabii ki Sağlık Bakanlığını sayabiliriz. Hızlı ve basit bir veri paylaşımı ve koordinasyon ağının kurulması dün de vurgulanmıştı. Çocukla temas kuran tüm personelin psikolojik formasyonunun artırılması önemli. Dün Sayın Komisyon üyelerimiz özellikle vurguladılar; rehber öğretmen, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, çocuk polisi, hâkim, savcı, İKM vesaire.

Yine küçük bir parantez açmak istiyorum, zamanı aşmak istemiyorum ama bakayım, az da kalmış inşallah.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Biz sizi dinliyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Problem yok.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Hızlıca geçebilirim de nasıl istiyorsanız.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kıymetli Hocam, sunumunuzu tamamlayabilirsiniz ama zamanı lütfen ekonomik kullanalım, müzakereye de zaman kalsın.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Tamam, elimden geldiği kadar.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir iki dakikada, iki üç dakikada lütfen toparlamaya çalışalım.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Dün yine Komisyon üyelerinin vurguladığı özellikle bir şey vardı, görüşmelerdeki hâkim, savcıların, polisin ya da işte, orada görevli kişilerin yaklaşımları. Şimdi, genel olarak burada bir psikolojik eğitim veriliyor mağdura yaklaşımla ilgili ama şu anda Türkiye'de bazı çalışmalar gelişme aşamasında ama biraz daha devlet desteğine ihtiyacımız var. PEACE modeli vesaire gibi yani genel olarak şöyle, böyle yaklaşın değil de tam olarak nasıl bir mülakat yapacaksınız, beden dilin, ses tonun, nasıl sorular soracaksınız, yalanı nasıl tespit edeceksin vesaire gibi çok daha profesyonel "Investigative Interviewing" dediğimiz çok daha profesyonel bir metot var. Bunun da çok hızlı bir şekilde ülkemize getirilip kurumlarda eğitici eğitimlerinden başlayarak hayata geçirilmesi gerekiyor, bunu vurgulayayım. Benim önerim şu temel olarak: Suçu önlemede hani biz şey diye düşünüyoruz ya, Adale Bakanlığı temel üs, işte, Polis, Jandarma temel üs, bence kesinlikle temel üs çocuk suçluluyla mücadelede okul sistemi. Okulların son yıllarda dönüştüğü akademik bilgi yükleme merkezi anlayışından çıkarılıp topluma olgunlaşmış birey kazandırma misyonuna odaklanması gerekiyor bireysel dayanıklılığın artırılması için ve burada bir erken uyarı ve müdahale sisteminin hayata geçirilmesi gerekiyor.

Okul sosyal hizmeti çok önemli, ben bir psikoloğum ama bunu hep böyle sosyal hizmet uzmanları vurgular, burada ben vurgulamak istiyorum, arkadaşlarıma hemen destek atayım, çocuk konusunda uzmanlaşmış ve yetkilendirilmiş sosyal hizmet uzmanı kadrolarının acilen tesis edilmesi, çalışma prosedürlerinin ve yetkilerinin yaptırımlarının yasal güvence altına alınması gerekiyor.

Ailenin erken tespit sistemiyle okul sistemi içerisinde güçlendirilmesi gerekiyor. Biz böyle, sosyal yardımlaşma vakfı, Aile Bakanlığı, başvurulduğunda böyle spesifik bir durum, hayır, bu değil. Biz çocuğu okul sisteminde daha anaokulundan başlayarak bakın, burada tespit edebiliriz. Risk grubu yüksek ailelerin okul sosyal hizmet uzmanı aracılığıyla tespiti ve gerekli temel kaynakların sağlanması, bu gruba aile danışmanlığı veya destek verilmesi ve mahalle temelli izleme sistemlerinin kurulması gerekiyor.

Okullarda sportif ve kültürel faaliyetlerin yine sistematik, yaygın hâle getirilmesi ve bunun için gerekli kaynağın bütçede sağlanması, devamlılığının sağlanması, kontrolünün sağlanması çok çok önemli. TÜİK'in verisinde vardı, boş zamanla ilgili çocukların, özellikle dezavantajlı çocukların çok ciddi bir dezavantajı ekstra mevcut.

Yerel yönetim iş birliği önemli, belediyelerin gençlik merkezlerinin sadece kurs merkezi olmaktan çıkarılıp riskli çocuklar için birer koruyucu, onarıcı alan olarak kurgulanması gerekiyor.

Şehir bölge planlama yine önemli, dikey ve yoğun şehirleşmeden yatay ve çocuk dostu şehir planlamasında geçmemiz gerekiyor, orman alanlarını arttırmamız gerekiyor, park alanlarını arttırmamız gerekiyor.

Çalışmanın kutsanması ve bunun toplumsal bedeli, bu da benim katkım olsun. Çalışma gün ve saatlerinin... Şimdi aileden bahsediyoruz, bu sene de zaten Aile Yılı'ydı "Aile çocuklarla ilgilensin." diyoruz ama anne babalar ne kadar çalışıyor, en başta size sorayım: Kaç saatinizi işte geçiriyorsunuz, çocuğunuzla ne kadar ilgilenabiliyorsunuz? Biz şimdiye kadar hep şunu söyledik: Türkiye çok tatil yapıyor, işte, daha çok çalışmamız lazım vesaire. Bakın, bilimsel veriler bunu söylemiyor, bizim daha çok değil daha verimli ve insanca çalışmamız gerekiyor. Kesinlikle özel sektör için de devlet için de çalışma gün ve saatlerinin birey ve aileye etkileriyle ilgili bilimsel çalışmaların ivedilikle yapılması ve bununla ilgili yeni düzenlemelerin bilimsel temelde gerçekleştirilmesi gerekiyor. Çocuklarımızla ilgilenemiyoruz, ilgilenmezsek de biz bu problemlerin hiçbirini çözemeyiz, bunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Ceza sürecinin uzamasına karşı onarıcı adalet, şöyle de bir noktayı koyalım: Fazla ceza mı verelim şeyi var ya, yani böyle mi halledebiliriz bunu? Hocalarım da zaten değindi, herhâlde Oğuz Hocam da söylemiştir. Çok ceza vermek açıkçası çocukları suçtan caydırıcı bir şey değil, bununla ilgili bir sürü bilimsel araştırma var, meta analizi var. Bizim onarıcı adalet sistemine yönelmemiz gerekiyor ama burada bir psikolog olarak, klinik çalışmış bir psikolog olarak ve cezaevinde çalışmış bir psikolog olarak şu noktayı özellikle vurgulamak istiyorum: Şimdi, bu çocukların içerisinde çok ciddi psikopati eğilimi olan bireyler de var. Emin olun, birçoğunu yanınızda getirirsem aynı odada bizzat kalmak istemezsiniz. Bu çocuklar istisna, bu çocuklarla ilgili kalkıp biz, dışarıda işi halletmeye çalışsak burada çok pembe bir tablo olur ki bu hiç sağlıklı değil. Psikiyatrist hocalarım çok daha güzel bunu vurgularlar, hani biraz sonra konuşmada değinilir diye düşünüyorum. Psikopati eğilimi olan bir bireyi zaten tedavi etmek çok zor çünkü zaten talepleri yok. Kişilik bozukluğu, antisosyal kişilik bozukluğu oranı zaten ceza infaz kurumlarında yüzde 25 ile yüzde 75 arası, çok yüksek oranda. Bu bireylerle ilgili bizim tespiti yapıp bu ayrımı yaptıktan sonra onarıcı adalet sistemine mi gideceğiz çocukla yoksa ceza unsuru konusunda mı konuşacağız, bence tartışılması gereken bu. Yani ceza verelim, vermeyelim, uzatalım, uzatmayalım değil de tartışma düzlemini kime verelim, kime vermeyelim düzlemine biz eğer taşırsak çok daha sağlıklı olur diye düşünüyorum. Hocam bahsetti "Scared Straight"ten zaten, işte çocukları ağır hapis koşullarıyla korkutma vesaire; bunun çocuk suçluluğunu arttırdığı, yakalanma kesinliği ve hızlı sosyal müdahale odaklı modellerin İzlanda'da -konuşulmuş, dün komisyonda bahsettiler- suç oranını düşürdüğü görülmüş. Burada ne var aslında? Biraz daha polisin görünürlüğü, işte, kameralar, çocuğun başıboş olmadığının ve bir suç işlerse çok kısa sürede yakalanacağını bilmesi. Bunda bizim medyayı da kullanmamız gerekiyor. Şu imajı vermemiz gerekiyor; burada psikolojik harekât da gerçekten çok önemli, şu mesajı vermemiz lazım: "Bir şey yaptığın zaman, bak, Türk polisi yakalar. Burası kesin ve sen hak ettiğin cezayı alırsın." Bu kısım üzerinde de özellikle çalışmamız gerekiyor.

Şimdi, çocuk psikolojisinde -dediğim gibi- eylem ve sonuç arasında süre ne kadar uzarsa öğrenme ve caydırıcılık o kadar azalıyor. Nokta cümle: Cezanın şiddetini artırmak popülist bir yaklaşım. Tamam, halk bunu talep ediyor, bunun farkındayım ama yakalanma riskini ve müdahale hızını artırmak kesinlikle bilimsel bir yaklaşım ve biz bilimsel hareket etmek durumundayız ama ben inanıyorum ki halkı bununla ilgili çok güzel ikna edebiliriz.

Son cümlemi de Jules Poyat'ın -çok çok severim- "İrade Terbiyesi"nden bir alıntıyla bitirmek istiyorum: "Erginin, eğer saygın uğraşlara yönelmezse bayağı bir utanç verici zevklere yönelmesi tehlikesi mevcuttur. İşte bu sırada günah ile erdem arasında Herakles'e layık bir mücadele gerçekleşir." Çocuğun mücadelesi çok büyük. "Bu mücadelenin başarısı ise ancak sıkı bir disiplin ve çocuğun yaşamını sıkı bir şekilde yapılandırmasıyla mümkün olabilir." Çocuk bunu tek başına yapabilir mi? Yapamaz. Çocuğu korumakla biz yükümlüyüz.

Çok çok teşekkür ediyorum. Referans isteyenlere yollayabilirim.

Komisyonumuzun ülkemiz için güzelliklere vesile olmasını diliyorum. Herkese çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Esra Hanım, biz de Komisyon olarak hem bu güzel sunumunuz için size teşekkür ediyoruz hem de şunu söylemek isterim: Dün hem Emniyet Genel Müdürlüğümüz buradaydı hem Jandarma Genel Komutanlığımız. Tabii ki kolluk kuvvetleri de bu meselenin çok önemli bir partneri, paydaşı. Polis Akademisinin sizin gibi bir kadını, bir kadın akademisyeni -bu kadın vurgusunu özellikle vurgulamak istedim- böyle güzel, böyle yetkin polisler yetiştirdiğini görmek beni de bu konu üzerinde özellikle ümitlendirdi çünkü gerçekten polisimiz bu konuda çok çok mesafe katetti yani bayağı bir reformlar yapıldı. Dolayısıyla bu konuda uzmanlaşan polislerin bu polis kuvvetlerine katılıyor olmasını bilmek bizim için de çok güzel bir şey.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sunumunuz için teşekkür ediyorum.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Profesör Doktor Mehmet Oğuz Polat, Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak ve Doktor Öğretim Üyesi Esra Çetin Özden'in yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Benim de birkaç sorum ve yorumum olacak ama ben kendi soru sorma hakkımı ve yorumlarımı en sona bırakmak istiyorum çünkü vekillerimizin heyecanla size soru sormak üzere hazır olduklarını biliyorum.

Kıymetli Hocam, sizin bir söz talebiniz yok, değil mi?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Ha, yok, ben yanlışlıkla basmış olabilirim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Oğuz Hocama sordum.

ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MEHMET OĞUZ POLAT - Yok, bende de yok.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamam.

Ümmügülşen Hanım'ın, Komisyonumuzun Sözcüsünün söz talebi var.

Buyurun Sayın Vekilim.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Hoş geldiniz değerli hocalarım.

Teşekkür ederim sunumunuz için. Özellikle Tayyib Hocam -ben Mücahit Öztürk'ün eşiyim- hoş geldiniz, teşekkür ederim sunumlarınız için.

İlk önce, Esra Hocama çok kırıldığımı söyleyerek başlamak istiyorum. Bir çocuğunuz var mı?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Yok.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Ondan çünkü çalışan bir annenin çocuğuyla ilgilenmesinde hiçbir problem yok. Hem çalışan bir çocuk doktoruyum, nöbetlere bile kaldım, hem de siyasetçiyim. İkisini de yapıp 3 tane pırıl pırıl çocuk yetiştirdim; biri çocuk psikiyatrisi, biri erişkin psikiyatrisi, biri de psikolog. Hepsi de hem ahlaki hem kültürel hem eğitimsel mükemmel çocuklar ve ben bir anne olarak onlara hiçbir şeyi eksik yapmadım ve gurbette başörtülü akademisyen olabilmek için İstanbul'a geldim, bir akrabam bile yok, çocuk bakıcılarıyla yetiştirdim, elhamdülillah, hepsi de çok iyi. Ya, bir bayan olarak kadın çalışanlara bu tür bir cümle beni çok kıldı açıkçası, çok yanlış.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Öyle demedi, yanlış anlamışsınız.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Hayır, öyle dedi, "çalışan kadın, çalışan ebeveynler" dedi, dedi, dedi.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Ebeveyn" dedi.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Çok doğruydı ifadeniz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Başka bir şeyi kastetti.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Yok ama orada zaten erkek söylenmez, oradaki imaj kadına, anneye ait bir imajdır.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hayır, kendisi çalışan biri.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Ama çocuğu yok.

ELİF ESEN (İstanbul) - Çok ayıp ya, çok ayıp!

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Hayır, gereksiz bir polemik.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok gereksiz.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Hayır yani orada gerçekten bir kadın olarak o söyleminiz çok kırıcıydı.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim, herhâlde bir yanlış anlaşılma oldu diye düşünüyorum.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Ya, inşallah öyledir, yanlış bir anlaşmadır.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamam, buyurun.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - İkinci...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Yok, bir kadın olarak ve bir çalışan anne olarak buna itiraz etmem en doğal hakkım yani. Bundan önce de siz vekilimizin şeyine itiraz etmiştiniz, hatırlıyorsunuz değil mi?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Çocuğu yok diye itham ettiniz, hiç yakışmadı yani.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Yok, hayır.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - "Çocuğun yok, o yüzden anlamazsın." falan...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Biz sizin yanlış anladığınızı düşünüyoruz.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Böyle bir şey yapılması ve çalışan annelere...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim, sorunuzu alabilir miyiz?

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Çalışan bir anneye itiraz etmesi çok yanlıştı. (CHP sıralarından gürültüler) Çalışan bir anneye itiraz etmesi çok yanlıştı. Kadınlar olarak her şeyi başarabiliriz, hem çalışıp hem kariyer yapabiliriz hem çocuk yapabiliriz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ama Aile Yılı ya, kadınlar zaten evde otursun, çocuk doğursun.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Bu benim fikrim, siz kendi fikrinizi kendiniz söylersiniz.

İkinci konu...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sorunuza odaklanalım mı lütfen?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sataşmayın hocaya ya.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Sataşıp sataşmama hakkım kendime aittir, milletvekilliği dokunulmazlığım vardır, siz de kendi fikrinizi kendiniz söyleyebilirsiniz, tamam.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Söyleyeceğim, teşekkür ederim, söyleyeceğim.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Nasıl dün söylüyordunuz Başkana "Söyleyeceklerime karışamazsınız." diye...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Aynen öyle.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - ...siz de benim söyleyeceklerime karışamazsınız.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Karışmıyorum, sizin söyleyeceklerinize karışmıyorum.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Aferin!

İkincisi: Meslektaşlarım olarak...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Siz zaten kendi fikirlerinizi açıkça ifade ediyorsunuz.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Susarsanız devam edeceğim.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ne zaman susup susmayacağıma kendim karar veririm, siz karışamazsınız.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şimdi şöyle yapalım mı? Lütfen...

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Sus o zaman, devam edeyim.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bu saygısız dilinizi iade ediyorum.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Sen susarsan ben devam edeceğim.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bu saygısız dilinizi...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir şey söyleyeceğim...

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Ama hâlâ devam ediyor.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bu saygısız dilinizi...

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Ama hâlâ devam ediyor, benim bitmedi ki konuşmam.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir şey söyleyeceğim. Arkadaşlar, bir şey söyleyeceğim.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ben bu dilinizi size iade ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim, müsaade eder misiniz?

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Aynen.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bu seviyeye inmiyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ya, bir dakika, müsaade eder misiniz?

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Ya, susmuyorsun ki devam edeyim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ya, lütfen, herkesi...

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Sana söz verildiğinde istediğini konuşursun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bu seviyeye inmiyorum.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Sen kendi seviyene bak önce, kendi seviyene bak.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir şey söyleyeceğim.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ben size siz diyorum, siz de bana siz deyin lütfen. Ben size siz demeye devam edeceğim, nezaket kurallarına davet ediyorum, ben sizi dinliyorum ama sizin seviyenize inmiyorum.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Şimdi, o seviyeye kendin gel önce. O seviyeye kendin gel önce, benim seviyeme gelemezsin bile.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ben hâlâ size siz demeye devam edeceğim.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Benim seviyeme gelemezsiniz bile.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bu tarz hiç hoş değil, hiç yakışmıyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben toplantıya beş dakika ara vermek istiyorum çünkü şu anda güzel bir noktaya gelinmedi.

Beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.07

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.13

BAŞKAN: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)
BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa KÖSE (Antalya)
SÖZCÜ: Ümmügülşen ÖZTÜRK (İstanbul)
KÂTİP: Naci ŞANLITÜRK (Ordu)
----- 0 -----

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, toplantımızın İkinci Oturumunu açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, İç Tüzük'ün 46'ncı maddesine ve toplantıya ara vermeden önce yaşanan tartışmaya ilişkin açıklaması

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şimdi, Sayın Vekilimize kaldığı yerden söz vermeden önce küçük bir açıklama yapma ihtiyacı hissedirim. İç Tüzük'ün 46'ncı maddesine göre, eğer Komisyonunda bir düzensizlik meydana gelirse ya da işte, bir durum ortaya çıkarsa toplantıya ara vermek ve düzeni sağlamak Başkanının sorumluluğunda. Bunu şu yüzden söylüyorum: Evet...

(Uğultular)

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Müsaade edin de ben tansiyonu düşüreyim, böyle karşılıklı atışmayla tansiyon daha da yükselmesin çünkü zamanımız gerçekten çok kıymetli.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI (Devam)

A) Görüşmeler (Devam)

1.- Profesör Doktor Mehmet Oğuz Polat, Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak ve Doktor Öğretim Üyesi Esra Çetin Özden'in yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme (Devam)

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben bir yanlış anlamanın olduğunu düşünüyorum, onu da izale edeceğimizi düşünüyorum. Kıymetli hocamıza da kendisini açıklamak için tabii ki zaten fırsat vereceğiz.

Sizin de sorularınıza odaklanarak lütfen sorunuzu sormanızı rica ediyorum.

Buyurun.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Benim sorum hem Esra Hocama hem Tayyip Hocama, kendileri de meslekle ilgili oldukları için. Özellikle, Esra Hocam mentörlüğü önemsedi, kendini örnek gösterdi, ne kadar başarılı olduğunu. Ben böyle bir öneriyle geleceğimizi düşünmüştüm, ne dersiniz benim önerime? Aile hekimliği gibi, aile psikologluğu yani her mahallenin bir ablası, bir ağabeyi olmalı hatta bu evlilik öncesi terapiden başlayarak aile içi çocuk yetiştirmeden, aile içi iletişimden, daha sonra boşanma olursa boşanma süreçlerine kadar yani her ailenin bir ağabeyi, ablası olmak formatında yani mentörlüğün bir giyinmiş hâli, form hâlini önermez misiniz? Gerçi, Esra Hocam sosyal hizmetleri daha önemsedi, ona da çok şaşırdım ama bunu sormak istiyorum her iki hocama.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Usul açısından bir şey söylemek istiyorum. Şimdiye kadar hep böyle toplu aldık soruları, toplu cevapladık; isterseniz yine öyle yapaalım. Ne dersiniz? Tamam yani önce soruları toplu alalım, sonra toplu cevapları alalım, böylece zamandan tasarruf ederiz çünkü bazen mükerrer sorular olabiliyor.

Şimdi bir söz talebimiz daha var, onu hemen değerlendireceğim. Kıymetli Vekilimiz Sayın Aliye Kavaf bir söz talebinde bulundular.

Buyurun.

SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) - Şimdi, suç, çocuğun suça sürüklenmesi bir sonuç, bu sonuca nasıl müdahale edileceğinden hocalarımız bahsettiler. Tabii, bu sonucu ortaya çıkaran sebeplerden de bahsedildi, bu sebeplerin de bir kısmına nasıl müdahale edileceğinden söz edildi. Şimdi, sonuçta insan yetiştirmek tabii ki sorumluluk isteyen bir iş, dolayısıyla insanların bir çocuğu dünyaya getirmeden önce onu iyi insan olarak bu dünyaya kazandırmanın ne kadar önemli bir sorumluluk olduğunun bilincinde olması gerekir.

Şimdi, Bakanlığım döneminde devletin çocukları koruma altına aldığı bir birim var; SHÇEK. Buraya bir kısım çocuklar bırakılmış, devlet de bakıyor bunlara. Bu çocukların bir kısmının gerçekten anne babası yok ama büyük bir kısmının da ebeveynleri vardı ve ebeveynler bu çocuğu dünyaya getiriyorlar, bir müddet sonra "Hayır, biz bunun sorumluluğunu taşıyamıyoruz, bakamıyoruz." diye getirip kuruma bırakıyorlardı, bu da ayrı bir handikap. Yani, bu bakamamanın sebebi, tek sebebi ekonomi de değil ya da ebeveynler arası bir çatışma, geçimsizlik de değil. İşte, hasbelkader çocuk sahibi olmuş, sonra da vazgeçmiş onunla ilgilenmekten. Bu anlamda, çocuk sahibi olmak isteyen ya da olmaya aday eşlere ne yapılabilir? Yani sadece eğitim veriliyor, iyi de yani bu eğitimin geriye dönüşü ne yani nasıl bir etkisi oluyor? Bence, bunu daha böyle bir detaylı çalışmak gerekir diye düşünüyorum.

Bir de maalesef bizim toplumumuzda geldiğimiz nokta itibarıyla her şey statüyle eş değer ve bu, özellikle orta sınıf ve altındaki ailelerin çocukları için bu statüyü elde etmenin yolu iyi bir eğitim yani akademik başarı. Eğer çocuk akademik anlamda bir başarı elde edemiyorsa hemen hayatta başarısız olarak kategorize ediliyor ve suç işleme potansiyeli olan çocuklar arasına katılıyor. Hâlbuki, tek başarı akademik başarı değil, insanların akademik anlamda bir yeteneği olmayabilir başarıya ama iyi bir sporcu olabilir, iyi bir sanatçı olabilir, iyi bir ressam, iyi bir müzik yapabilir veya becerileri keşfedilerek o becerileriyle iyi bir iş, meslek sahibi olabilir, onu çok iyi yapabilir. Bu başarılar da çok önemli.

Ama maalesef son yıllarda Millî Eğitim Bakanlığı okulda beden eğitimi, spor, müzik, resim dersleri gibi dersleri kaldırdı. Şimdi, tabii, multidisipliner çalışmayı gerektiren bir sorunla, bir çözüm üretmeyi gerektiren bir sorunla karşı karşıyayız. Yani bu konuda Millî Eğitim Bakanlığıyla nasıl bir iş birliğiniz var, var mı? Yani müfredatın daha sağlıklı nesiller ve çocuklar yetiştirmek,

akademik başarının dışında onların farklı alanlardaki başarılarını da ortaya çıkarmalarını destekleyecek bir müfredat değişikliğine ihtiyaç var. Bununla ilgili çalışmanız var mı, temasınız nedir, bunu merak ediyorum?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Kavaf.

RUKİYE TOY (Sivas) - Bir düzeltme yapabilir miyim?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim, buyurun.

RUKİYE TOY (Sivas) - Sayın Başkanım, okullarda; liselerde de diğer okullarda da müzik, beden, resim dersleri devam ediyor, onu düzeltelim.

SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) - Fonksiyonelliği konusunda.

RUKİYE TOY (Sivas) - Yani fonksiyonelliği de yapılan işte...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hatta saat...

RUKİYE TOY (Sivas) - Saatlerinde de bir değişiklik yok. Hatta eğer öğrenci isterse ek olarak beden, müzik, resim dersleri de alıyor, hafta sonları da isterse bununla ilgili kurslara da yönlendirme yapılıyor. Ben daha evvel halk eğitim müdürlüğü de yaptığım için halk eğitimlerde de özellikle çocuklar isterlerse biz halk eğitim öğretmenlerini de okullara yönlendirerek ekstra kurslar almasına da vesile oluyoruz. Çocukların isteğine, ailelerin talebine göre.

SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) - Teşekkür ederim.

ELİF ESEN (İstanbul) - Değerli Vekilim, belki orada şu söylenebilir: O derslerin yerine...

RUKİYE TOY (Sivas) - Yani onu düzeltelim de.

ELİF ESEN (İstanbul) - Katkı sağlamak amacıyla söylüyorum ben de.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tabii, buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Dersler var fakat ben Sayın Vekile katılıyorum, fonksiyonel anlamda yeri geldiğinde o ders yerine...

RUKİYE TOY (Sivas) - Hiç onlarda sıkıntı yok.

ELİF ESEN (İstanbul) - ...beden eğitimi dersi yerine başka sayısal ya da sözel bir ders destek amaçlı girebiliyor.

RUKİYE TOY (Sivas) - Hayır, hayır.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Kolay feda edilebiliyor. Başka bir ders için kolay feda edilebiliyor.

ELİF ESEN (İstanbul) - Evet, evet.

RUKİYE TOY (Sivas) - Hayır, hayır beden dersleri, resim dersleri devam ediyor.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Yani fiiliyatta, resmen var öyle bir şey.

ELİF ESEN (İstanbul) - Yani fonksiyonel olarak da...

RUKİYE TOY (Sivas) - Zorunlu ders olarak devam ediyor yani.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Peki, çok teşekkür ediyorum.

ELİF ESEN (İstanbul) - Çok özür dilerim, belki onların o ders olarak işlenmesinin sağlanması lazım.

RUKİYE TOY (Sivas) - İşleniyor hocam.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ama yani şu anda da var diye biliyorum.

RUKİYE TOY (Sivas) - İşleniyor, zorunlu zaten. Kaldırılmış diye bir şey yok yani.

ELİF ESEN (İstanbul) - Hayır, kaldırılmadı ama yerine başka bir etkinliğe feda edilebiliyor.

RUKİYE TOY (Sivas) - Hayır, hayır, öyle bir şey yok hocam. Eğer isterse öğrenci de veli de isterse zaten ekstra ders bile alabiliyor o konuyla ilgili yani beden dersinde, müzik dersinde, özellikle enstrüman kullanımında... Yok yani onu düzeltelim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Bankoğlu'nun söz talebi var, karşılayacağım.

Buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkürler.

Teşekkürler sunumlarınız için.

Muhammed Hoca, öncelikle size birkaç sorum var: Neoliberal dönüşüm vurgusu yaptınız bir kere, bunu önemli buluyoruz, onu vurgulayarak başlayayım. Neoliberal politikalar nedeniyle yaygınlaşan esnek ve güvencesiz çalışma modelleri sizce ebeveynlerin çocuk üzerindeki denetimini nasıl zayıflatmış ya da azaltmış?

İkinci sorum: MESEM'lerdeki çocuk işçiliğinin yaygınlaşması çocukların suça sürüklenmesini sizce ne ölçüde etkiliyor? Çünkü çocuklar okuldan uzaklaşıyor.

Üçüncü olarak, 1980 sonrasında uygulanan ekonomik politikalarından bahsettiniz, sizce hangi spesifik ekonomik politika çocukların sokağa ve suça yönelmesine en doğrudan itici güç olarak işlev görmüş, buna sebep olmuştur?

Size son sorum: Yine, 80'lerdeki dönüşümle artan ve son yirmi yılda aslında çok da yukarılara çıkan bu plansız kentleşme ve gettolaşma çocukların suça sürüklenmesini ne ölçüde etkiliyor? Bununla ilgili fikriniz nedir, herhangi bir araştırma var mı çünkü biliyorsunuz bu çeteleşmeler daha çok bu getto alanlarda oluyor.

Diğer iki sorum da Oğuz Hocaya: Aile içi ve ebeveyn şiddetine maruz kalmanın etkisinden ve çeteleşmeden söz ettiniz. Bu çocukların adaleti devlette değil de çetelerin gücünde aramaya başlaması sistemle olan bağlarını nasıl koparıyor? Yani bunu merak ediyorum.

Son sorum da bireysel silahlanma açısından: Evde kolayca ulaşılabilen ateşli silahlar mı daha büyük risk yoksa internetten kolayca sipariş edilebilen kesici aletlerin denetimsizliği mi?

Bir de son olarak yani daha çok bir eleştiri olarak değil de sunumların içerisinde daha kişisel, aile odaklı bir bakış açısıyla yakın çevreye odaklanan da şeyler dinledik ama bizim siyaset kurumu olarak konuya biraz daha makro düzeyde bakmamız da gerekiyor, bunu da hatırlatmam lazım; yoksulluk, sosyal dışlanma... Biraz daha makro açılardan bakmamız gerekiyor.

Ve son olarak da şunu vurgulayayım, az önceki muhabbette hiç girmeyeceğim, kendi nezaketim ve saygı çerçevemde, karşı taraf da burada olmadığı için: Saygı ve nezaketi, görgü kurallarını burada birbirimize öğretecek değiliz. Herkesin birbiriyle nasıl

konusması gerektiğini de herhâlde herkes biliyor, birbirleriyle insanların konuşma şekillerinden de zaten anlaşılıyor. Bunu iade ediyorum hanımefendiye tırnak içinde.

Ve şunu da ifade edelim: Türkiye’de yani şu anda asgari ücret altında çalışan, günde on saat on iki saat çalışan, güvencesiz çalışan kadınlar var. Elbette ki onların çalışma saatleri azalsın ama geçim koşulları, hayat koşulları da iyileştirilsin ki hem kadın hem de erkek ebeveynler çocuklarıyla daha çok ilgilenebilsin. O yüzden diyorum, yapısal bir sorun, sadece kişi odaklı, aile odaklı düşünülmemeli. Elbette ki bunların bireysel etkileri vardır ama daha yapısal olarak bu sorunlar ele alınmalı; yoksulluk, yoksulluk, yoksulluk. Buna odaklanmak zorundayız.

Teşekkürler.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şimdi de Sayın Elif Esen’e mikrofonu uzatıyorum.

Buyurun Sayın Esen.

ELİF ESEN (İstanbul) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de üç değerli sunum için her üçünüze de çok teşekkür ediyorum. İki önemli nokta olduğunu düşünüyorum. Çocuğun suça sürüklenmesinde koruyucu, önleyici tedbirler anlamında okulun çok önemli bir mekanizma olduğuna değindiniz.

Ortak bir sorum, hem Sayın Polat’a hem de Esra Hocamıza: Sosyal hizmet modelinden, okul sosyal hizmet modelinden bahsedildi. Bir yandan da okullarımızda rehberlik hizmetlerinin olduğunu biliyoruz. Şimdi, bu sosyal hizmet modelini nasıl bir model olarak kurguluyor ve öneriyorsunuz ki suça sürüklenmenin zemininde yatan pek çok potansiyel riskten çocuğu koruyacak, önleyecek tedbirleri oluşturabilsin okul da öncelikle? Fakat hani ben sürekli belki tekrarlamış oluyorum ama çok ortak bir zeminde bulunduğu için konular bunu tekrarlıyorum: Ulusal bir çocuk izlem sistemiyle bakanlıkların, ilgili bakanlıkların; Aile ve Sosyal Hizmetler, Millî Eğitim, Sağlık, İçişleri ve daha sonrasında da Adalet ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıklarının koordineli bir şekilde çalışması, mahalle bazlı risk haritalarıyla öncelikle riskli çocuk, birey ve ailelerin gözlemlenip öncelikli koruyucu, önleyici sosyal hizmet modellerinin bu ailelere uygulanmasının aslında potansiyel riskleri düşüreceğine inanıyorum. Burada okul önemli bir paydaş, okuldaki sosyal hizmet modeli de bunu destekleyici bir etki gösterecek. Nasıl bir model öneriyorsunuz rehberlik hizmetine ek ya da değişiklik olarak?

Yine, disiplin cezalarının kalktığından, okulda disiplininin kalktığından bahsettiniz. Bu, neden yapılmış olabilir? Evet, ilkokullarda bunun kalkmasının olumlu ve olumsuz yönleri neler olabilir? Bunu merak ettiğim için soruyorum.

Spesifik sorularımda Tayyib Hocaya şunlar: Klinik açıdan bakıldığında kapalı ceza infaz kurumlarında kalan çocukların ruhsal gelişimi üzerinde en sık gözlenen riskler nelerdir? Yine travma, ihmal ve istismar öyküsü suça sürüklenmiş çocuklarda ne ölçüde ortak bir zemindir? Bu durum yargı ve infaz süreçlerinde yeterince dikkate alınıyor mu? Üçüncü sorum: Tutuklama ve uzun tutukluluk sürelerinin çocukların psikiyatrik seyri üzerindeki etkilerine dair klinik gözlemleriniz bulunuyor mu? Mevcut sistemde çocuk psikiyatristi değerlendirmeleri karar süreçlerinde sizce işlevsel mi yoksa şekil olarak mı kalıyor? Ve yine son sorum: Kapalı kurum yerine hangi psikososyal ve klinik müdahale modelleri çocuk açısından daha koruyucu olurdu?

Sayın Polat’a soruları: Adli tıp perspektifinden bakıldığında suça sürüklenen çocukların ne kadarı aynı zamanda mağduriyet öyküsü taşıyor? Çocuğun suça sürüklenmesinde kurum bakımında kalma, aileden kopma, tekrar eden ihmal gibi faktörler nasıl bir risk profili oluşturuyor? Adli değerlendirme raporları çocuk hakkında verilen tutuklama ve infaz kararlarında gerçekten belirleyici oluyor mu? Kapalı kurumlarda kalan çocuklar için ikincil travma riskini artıran uygulamalar var mı? Ve son olarak, bugünkü sistem sizce çocuğu korumak mı yoksa dosyayı kapatmak üzerine mi kurulu?

Esra Hocama da hızlıca sorayım. İlk sorum: Kollukla ilk temas anında çocuğun suç döngüsüne girmesini önleyebilecek kritik eşikler nelerdir? Mevcut uygulamalarda çocukla temas eden polislerin özel eğitimini yeterli buluyor musunuz? Kolluk kayıtlarında tekrarlayan suç verileri tutuluyor mu? Bu veriler politika yapımında kullanılıyor mu? Okul terk, kurum bakımı, aile içi şiddet gibi risk göstergeleri kolluk açısından erken uyarı mekanizmasına dönüşebiliyor mu? Polis Akademisi perspektifinden cezalandırma yerine önleme için hangi yapısal değişiklikler gerekli? Bunları bu şekilde hızlıca sormuş olayım.

Tekrar teşekkür ediyorum

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Selcan Taşçı’nın söz talebi var, hemen karşılıyorum.

SELCAN TAŞÇI (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum sunumlarınız için.

Şimdi ilk sorumu biraz çekinerek soracağım çünkü etik olarak nereye karşılık geliyor bilmiyorum, sadece sesli düşünme gibi siz de düşünürseniz sevinirim. Bu psikopati ve zekâyla ilgili çocuklarda bir tarama yapılması, adalet mekanizmasıyla temas ettiği anda bir tarama yapılması gerekliliğine değindi hocam ama yani bu çağın koşullarında ve bunlar böyle gerçekten tehdidi işaretleyici bir pozisyondaysa ve aslında sağlık çerçevesinde değerlendirilen başlılıklarsa bu taramaları yani ne bileyim tıpkı bir alerji tespiti gibi aslında çocuklarda yaptığımız, tıpkı kan değerlerine baktırmak gibi, birtakım önlemleri almakla ilgili aslında hiç adalet mekanizmasıyla temas etmesini beklemeden yaptırmak doğru bir yaklaşım mıdır? Hiçbir fikrim yok, önleyicilik adına, işte erken müdahalede bulunabilmek adına o çocuklara özel bir eğitim politikası, koruma politikası inşa edebilmek adına, dediğim gibi, etik karşılığı ne, hiç bilemiyorum, çok da çekinerek soruyorum ama olabilir mi? Yani adalet mekanizmasıyla temasını beklemeden, dediğim gibi, bir alerji tespiti ya da bir kan değeri tespiti yaptırıyormuş gibi bunlarla ilgili de bir tespit, aslında bir tarama... Yani bilmiyorum onun şeylerini, sesli düşünüyorum çünkü o kadar çok vurguladınız ki ve işte orada bir önleyici müdahalenin sanki böyle bir şeyleri değiştirebileceğine dair de bir şey oluştu, duygu oluştu biz de doğal olarak.

İlkokul çağında bir çocuğum var benim de. Bir anne olarak da tabii hem dinliyoruz sizi hem de sorularımızı da bazen ona göre şekillendiriyoruz. Şimdi çok böyle sizin o sıraladığınız risk faktörlerine objektif bakmaya çalıştığım da çok dışında yetiştiğine inandığım bir çocuk. Şimdi, buna rağmen, yani işte veli olduğumuz için çok böyle farklı disiplinlerden gelen çok fazla eğitimciyle de, PDR’ciyle de çok teşrikimesaimiz de var o alanda ve onlar tarafından da böyle naif, empatik vesaire diye tarflenen, bize göre de ideal bir çocuk. Şimdi, böyle bir çocuk modelinde bile bazen ben -işte bu dijital sınırlamaları, her türlü filtreleri, hepsini de uyguluyoruz- öyle şeyler duyuyorum ki dehşete kapılıyorum. Yani az önce suçu suç olarak tanımamaktan da bahsetti ya hocam yani suçu suç olarak tanımamak bir yaşa kadar belki anlaşılabilir ama onun kötü bir şey olduğunun da farkında değil çocuklar. Kavramsal olarak tamam,

suç olduğunun farkında değil ama bunun kötü bir davranış, yanlış bir davranış olduğunun da farkında değil ve onu o kadar saf, hani o kendi penceresinden ve masumca ve sanki marketten elma almayı tarif edermiş gibi anlatıyor ki birine zarar vermeyi, öldürmeyi bazen yani hani bunun bu çocukların zihinlerine nereden, nasıl yerleştiğine dair de hiçbir fikrim yok benim yani bu kadar korunaklı büyüttüğümüz bir alanda. Şimdi dolayısıyla bununla ilgili ne yapmak gerekiyor bilmiyorum.

Bu işte "Dijitalden özellikle korumaya çalışırken dışlanma da bir risk faktörü." dediniz, bu da başka bir dışlanmaya yol açıyor. Çünkü bir sınıf düşünün, 20 çocuktan 19'u bir oyunu oynuyorsa oyun oynatılmayan bir çocuk başka bir sebeple dışlanıyor bu sefer o ortamdan, onun da başka davranışsal bozukluklara belki etkisi oluyor. Dolayısıyla oradaki dengeyi nasıl kuracağız? Akran zorbalığını önlemekle ilgili birçok şey söylediniz ama akran zorbalığından bir de nasıl koruyacağız, maruz kalan çocukları nasıl koruyacağız? Bununla ilgili tavsiyelerinizi ben merak ediyorum.

Ve bir de bir resmî dil var hepimizin kullandığı her yerde yani teorik olarak ideal olan üzerinden her şeyi tarifleyerek ama günlük hayatta, pratikte, fiiliyatta bambaşka bir yerde. İşte öğretmenlerle, PDR uzmanlarıyla sohbetlerimizde günün sonunda mesela bizim çok sık geldiğimiz nokta "Çocuklarınızı bu kadar da empatik yetiştirmeyin." Bu kadar da kurallara uyma ya da bu kadar da nezaket, bu kadarda vesaire bunlar bu çağın şartlarında çocuğa yapabileceğiniz en büyük kötülük noktasına gelen uzmanları da görüyoruz biz. Şimdi, biz ne yapacağız? Yani gerçekten kurallara saygılı, çok nezaketli, çok işte naif çocuklar mı, empati duygusu çok güçlü çocuklar mı yetiştireceğiz yoksa bunların, bu çağın koşullarında onlar için artık bir tehdit olduğu kaygısıyla yani oraları biraz esnetip "Sen de şöyle yapabilirsin yavrum." mu diyeceğiz? Orada gerçekten ikilem yaşıyoruz, birçok anne baba yaşıyor çünkü bunların hepsi çocukların zarar görebileceği alanları oluşturuyor günlük hayatta yani teoride evet, ben de çok farkındayım resmî dilin nasıl olması gerektiğinin ama hayat böyle bir şey değil. Dolayısıyla bu konuda da biraz tavsiye alabilirsek sizden sevinirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkürler Sayın Taşcı.

Orhan Ateş Vekilimizin söz talebini karşılıyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Teşekkür ederim Başkanım.

Ben de hazırunu saygıyla selamlıyorum, kıymetli misafirlerimize de hoş geldiniz diyorum

Öncelikle şunu söyleyeyim: Suça sürüklenen çocuklar üzerinden bir siyaset doğru bir şey değil. Yani bu işi de...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Pardon, duymadım, özür dilerim; ne dediniz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Suça sürüklenen çocuklar üzerinden siyaset yapmak doğru bir şey değil."

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Doğru bulmuyorum.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bana mı söylediniz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, yok; senle alakası yok.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Size değil efendim. Siz her şeyi üzerine alıyorsunuz, kim ne derse hemen şey diyorsunuz. Bir müsaade edin.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Hayır anlamadım bana bir şey dediniz sandım.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Size niye söyleyeyim ben hazıruna söylüyorum. Size niye söyleyeyim Hanımefendi?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Kusura bakmayın, bana bakıyordunuz.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Size niye söyleyeyim Hanımefendi, herkese konuşuyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Neyse, devam edelim lütfen.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Gettolaşmadan kıymetli vekillerimizden biri bahsetti. Şimdi yirmi iki yıllık iktidarlarımızda gettolaşmayı bizim iktidarlarımız ortadan kaldırdı. Yirmi iki yılda yapılan konut sayısı 1 milyon 170 bin; spor salonlarımız yapıldı, millet bahçelerimiz yapıldı, derslikler yapıldı. Gettolaşmayı en aza, minimuma indiren iktidar biz olduk, bunu öncelikle söylemek istiyorum.

Onun dışında dijitalizasyon artık dünyanın bir gerçeği. "Çocukları dijital mecradan uzak tutalım." sözünün pratikte de çok yer tutmadığı belli yani ne yaparsak yapalım, çocuklarımızın -hepimizin çocuğu var, hepimizin evlatları var, görüyoruz- o telefon ellerinde, o uygulamalar önlerinde bütün çocukların. Dolayısıyla bunu ortadan kaldıramayacağımıza göre bu dijitalizasyonu nasıl olumlu bir tarafa eviririz bence onun biraz mütalasını yapmamızda fayda var.

Birtakım önlemler olabilir mi, bu önlemler şu anda mevcut mu, bu önlemler geliştirilebilir mi diye önlemler açısından şöyle birtakım maddeler söyleyeceğim: Mesela, mobil danışmanlık uygulamaları var mı; yapılabilir mi? Telesağlık gibi, teleaile ve sosyal danışmanlık uygulamaları var mı; yapılabilir mi, geliştirilebilir mi? Televizyon programlarında bu anlamda kamu spotları olabilir, filmler olur, uyarıcı metinler olur; var mı, geliştirilebilir mi?

Yine, aile hekimliği gibi, aile hekimlerinin bünyesinde sosyal danışmanlık hizmeti verilmesi konusunda durum ne; geliştirilebilir mi? Bunlar dijital dünyanın çocuklarımız açısından ıslah edilebilecek alanları diye düşünüyorum.

Bir de verilere baktığımızda, zaman içinde suçun niteliğinin, çocukların işledikleri suçun niteliğinin ve suça sebep olan çekirdek nedenlerin değiştiğini görürüz, yani yirmi yıl önceki nedenler ile şimdiki nedenler bir değil. Yirmi yıl önceki yöntemlerle de bu işi çözemeyeceğimiz açık yani güncel nedenlere bakarak güncel çözümler üretilmesinde fayda olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Serap Ekmekçi Vekilimizin söz talebini karşılıyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Kıymetli hocalarıma da kıymetli sunumları için teşekkür ediyorum, gerçekten çok faydalı ve bilimsel tespitlerdi.

Aslında son cümlelerde Esra Hocam zamana kurban gitti galiba, o konuyu daha bir açıklayacaktınız herhâlde. Çocuk psikiyatrisi perspektifinden bakıldığında suça sürüklenen çocuklarda tedavi, rehabilitasyon ile cezai süreç arasındaki dengenin nasıl olması gerektiğini aslında biraz anlatacak gibiydiniz. Cezalandırılma mı, çocukları rehabilite mi edelim; o noktayı birazcık daha ben açmanızı rica edeceğim aslında.

Merak ettiğim ikinci husus da önemli, mağdur çocuklar bakımından da onların ruh sağlığı bu süreçlerden nasıl etkileniyor? Onların bu süreç içinde aldıkları destekler ve sonrasında alması gereken destekler nelerdir sizce?

Bir de şu husus kafama takıldı: Acaba suç mağduru olan çocuklarda daha sonraki aşamalarda suça yönelme bakımından bir artış olabiliyor mu, böyle bir izlenim, böyle bir rapor var mı, böyle bir araştırma var mı; bu da benim merak ettiğim bir konu.

Yine az önce vekilim de söyledi, sosyal medya üzerinden gerçekleşen dijital zorbalık gerçekten artık günümüzün en büyük problemlerinden bir tanesi. Zaman ve mekân sınırı olmadığı için de çocuklar daha fazla etkiye açık ve onların ruh sağlığını da eğitim hayatlarını da çok ciddi anlamda etkilemekte. Bu noktada alınması gereken sizce acil önlemler neler?

Bir de Oğuz Hocamın sunumunda bazı oranlar vardı, o da benim dikkatimi çekti. Adalet Bakanlığının verilerine göre çocukların cinsel istismarı suçlarından 14.919 yani 15 bin davanın yargı mercilerinde sonuçlandırıldığı belirtilmiş ve bunlardan 6.656 tanesi mahkûmiyet, 6.211 tanesi de beraat kararıyla sonuçlanmış ve diğer kısımda hâlen yargısal süreç devam etmekte ama şunu net olarak görebiliyoruz ki bu tabloya baktığımızda: Çocukların cinsel istismarı suçlarında mahkûmiyet ile beraat oranları hemen hemen eşit miktarda gidiyor; bu da çok ciddi, aslında düşündürücü bir rakam. Ben acaba bir sebebin de -hukukçu arkadaşlarım da bu konuda değerlendirmelerini yaparlar ama- çocukların akranlar arasında yaşanan cinsel suçlar nedeniyle de bazen bakıyoruz, öyle dosyalar geliyor ki çocuk olayda hem mağdur hem de fail-sanık konumunda; iki türlü de birbirlerine karşı hem mağdur hem fail olarak ceza alabiliyorlar, beraat edebiliyorlar ya da bazen rızaen başlayan bu ilişki daha sonra bir ayrılık ya da bir kırgınlık ya da aile baskısı nedeniyle, aileden korkma nedeniyle şikâyetle döndüğü zaman mahkemelik olabiliyorlar. Tabii, fail de çocuk aslında, mağdur da çocuk; bu beraat kararlarında bu oranın artmasında bu hususun da etkili olduğunu düşünüyorum. Bu konuda acaba yapılacak bir yasal düzenleme mi gerekir sizce? Yani toplumsal olarak baktığınız zaman bir psikiyatrist gözüyle nasıl görüyorsunuz bu konuyu? Çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü masumiyet karinesi de önemli. Tabii ki mağdurun beyanı da önemli, cezalandırılması da önemli bu konuda ama bu da hassas bir konu bence.

Daha çok var ama yine daha sonra devam ederiz. Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Biz çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Sayın Dilan Kunt Ayan Hanımefendi, Sayın Vekilimizin söz talepleri var.

Buyurun lütfen.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli hocalarım hoş geldiniz, maalesef ki sizleri dinleyemedim, üzgünüm; çok kıymetli sunumlar da gerçekleştirmişsiniz.

Biliyorsunuz ki Rojava'da büyük bir saldırı devam ediyor dünden beridir ve biz de DEM PARTİ olarak ona dair bir açıklama gerçekleştirdik ve oraya katılmak zorundaydım, yeni bitti ve ancak gelebildim ama arkadaşlarım buradaydı ve sizi çok heyecanla da dinlemişler. Çok kıymetli sunumlar olduğunu da aktardılar, ben de notları ve sunumlarınızı da inceledim.

Esra Hocam, sizin sunumumuzu gerçekten çok dinlemek isterdim ama arkadaşlar aktardı. Dün burada sizin de bağlı bulunmuş olduğunuz İçişleri Bakanlığına bağlı Emniyet ve Jandarma da sunumlar yaptı fakat arkadaşlarım aktardılar, sizin söylediklerinizin tam aksine bir söylemle karşılaştık çünkü dün burada açık açık bu cezaların artırılması gerektiğini söylediler ve ben şunu merak ettim: Acaba Esra Hoca onlara eğitim vermiyor mu? Bunlar bu raporları hazırlarken sizlerle istişare etmiyorlar mı? Sonuçta siz de Polis Akademisinde... Ki bence sizin gibi kıymetli bir hocaların orada olması da çok önemli. Bu tarz öneriler yapılırken, bu tarz kanun teklifleri veya bu tarz önermeler hazırlarken sizlerle istişare ediliyor mu? Bence önemli çünkü bunların hepsi bir bilimin sonucunda ortaya çıkan şeyler, bilimsel verilere göre ancak bir önerme sunabilirken bunu sizden azade yapmış olmalarını doğru bulmadığımızı ve eleştirdiğimizi ifade etmek istiyorum.

Bir diğeri, sunumunuzda çok kıymetli bir şeyden bahsetmişsiniz ve bizim de her zaman zorlandığımız bir şey; özellikle verilere ulaşamama hâllerimiz, bunu muhtemelen sizler de yaşadığınızı ifade etmişsiniz ve kısmen "KVKK" adı altında gerekçeler sunarak, kısmen "Bu verileri şu aşamada paylaşamayız." gerekçesi sunarak bu verileri alamama durumumuz söz konusu. Bunu biz de yaşıyoruz, önergelerle de soruyoruz, yaşıyoruz. Evet, gerekçe olarak sanki biz bu verileri alıp odamıza asacakmışız gibi, alıp başka yerde kullanacakmışız gibi bir algı var; değil oysaki. Veri demek o işin çözümünü için sahadaki hamlelerimizi, politikalarımızı güçlendiren bir şey ve bunun için istiyoruz bu verileri ama belli ki bir sürü kurum var; işte, güvenlik sebebi var, başka faktörler var yani bundan kaynaklı bu veriler verilmiyorsa acaba bu mümkün olabilir mi ki mesela bunu sormak istiyorum size ki DEM PARTİ Çocuk Komisyonunun da bir önerisidir, bir çocuk bakanlığı kurulsun ve bu çocuk bakanlığı da sadece ve sadece çocuğa dair politikaların üretilmesi için işler hâle getirilsin ve bütün verilerin de hâliyle tek bir yerde, tek bir bakanlıkta toplanabilmesi çok daha kıymetli olmaz mı? En azından bu verilerin ki sadece veri için söylemiyorum bunu tabii ki ama genel, yani bu ülkede yaşanan çocukların iyi olma hâllerine dair politikanın tek bir bakanlık üzerinden iletilmesi bizce iyi olabilir.

Bir diğeri Hocam, şunu çok merak ediyorum: Eğitim vermeye çalıştığınızı ifade ettiniz ama bazı eksikliklerden bahsetmişsiniz. Merak ediyorum, mesela, bu eğitimler verilirken Akademiye ne tür eksiklikler yaşıyorsunuz, ne tür sıkıntılar yaşıyorsunuz? Bunu sadece Akademiye gelenlere mi veriyorsunuz yoksa sahada bilfiil bütün şubelerde çalışan kolluk kuvvetlerine de veriyor musunuz? Özellikle hepinizin de bildiği üzere "kolluk" dediğimiz şey şiddet kullanma yetkisi olan bir birim ve hâliyle yani avukat olduğum için de bunu bire bir gözlemlemiş birisi olarak söylüyorum, şiddet kullanma yetkisinin sınırını fazlasıyla aşan bir kolluk gerçeğimiz de var ve çocuklara dair işlenen suçlarda da bunun böyle olduğunu görebiliyoruz ama buna dair bir disiplin işleyişi var mı? Siz eğitimlerde bunun ne kadarını aşılabiliyorsunuz? Tüm birimlere ulaşabiliyor musunuz? Belli periyotlarla bu eğitimler yapılabilir mi? Bunları ben öğrenmek istiyorum açıkçası çünkü Türkiye'de maalesef ki şiddet kullanma yetkisi olan kolluğun suçun tipine göre, suçun şekline göre şiddet kullanma yetkisini fazlasıyla aştığını görebiliyoruz ve bu, toplumun birçok kesiminde de bazen meşru görülebiliyor. Diyelim ki bir polisi katletmişse bu kişiye sanki çocuk da olsa hiç önemli değil, kim olursa olsun şiddet uygulanma hakkı varmış gibi algısı ki bize göre bu, işkencedir. En azından bunun bir sınırı, bunun bir altyapısı; eğitimlerde bunlar tartışılıyor mu, konuşuluyor mu? Çünkü çok fazla veri var bizde bu konuyla ilgili, aşıldığına dair; en azından belki eğitimlerde bunlar daha fazla konuşabilir.

Bir diğeri dün de önerdik Hocam, belki Akademide siz de tartışsınız diye ben burada bir kez daha söylemeyi faydalı buluyorum, o da nedir? Bu "disiplin" dediğimiz işleyiş yani mesela kolluğun burada yapmış olduğu faaliyetin izlenebilmesi için bir bağımsız kurulun oluşturulması gerektiğini düşünüyoruz. Bence içerisinde sizlerin de bulunduğu, yani Akademideki hocaların da bulunduğu, baroların da bulunduğu, sivil toplum örgütlerinin bulunduğu... En azından bu kolluğun yani özellikle çocuklara dair, çocuk şube birimlerinde görev yapan kişilerin de izlenebilmesi için -memurlardan bahsediyorum- bağımsız bir kurul oluşturulabilir mi? Ve bu kurul en azından görüşlerin, kişilerden bahsettiğimiz kamu görevlilerinin çocuklara karşı yaklaşımını minimize eden bir şey olur ve hâliyle cezalandırma politikası da olduğu için birazcık daha hâl, hareket, davranış, çocuğa yaklaşımın ona göre kendilerine çeki düzen vermeleri açısından iyi olabileceğini düşünüyorum.

Bir diğeri, bir çocuğu cezalandırmak için kullanılan bütçe ile o çocuğun geliştirilmesi açısından kullanılan bütçenin aslında daha az olduğunu söylemişsiniz, bence bu çok kıymetli. Bunu nasıl uygulayabiliriz? Neden bu hâlen işler hâle gelemiyor? Oysaki önleme politikası için daha az bir maliyet varken ki tabii ki çocuklar asla bir maliyet politikası olamaz ama elimizde böylesi bir veri varken buna dair ne tür önlemler alabiliriz; bence bunu konuşmak faydalı koruma ve önleme tedbiri açısından.

Bir diğeri sunumu Hocamız yapmış, keşke burada olsaydım. Urfa Milletvekiliyim Oğuz Hocam, siz Urfa'yı uzun uzun değerlendirmişsiniz, Vekilim de söyledi, ben yoktum ama az önce inceledim saha raporunuzu; bence çok kıymetli bir rapor, emeğinize sağlık fakat az önce Vekilimiz dedi yani yirmi yıl öncenin sorunları da değil ama Urfa için söyleyeyim, yirmi yıl önce neyse aynı sorunlar hâlen devam ediyor çok üzülerek söylüyorum çözümler üretmediğimiz için.

Bakın, bu tespitler çok kıymetli; elbette ki bu tespitler, çocukların zorbalık davranışında bulunduğu yerler, alt sınırlar, maruz kalma biçimleri gerçekten çok kıymetli. Mesela, ben bu rapora baktığım zaman sahaya döner dönmez bizim ilgili kurullarla bir araya gelip kendi partimizdeki tabanımıza dair nasıl çalışma yapacağımızı önümüze koyuyor fakat bunun tek başına bir siyasi partinin yapacağı bir şey olmadığını ifade etmek gerekiyor. Merak ediyorum, bunu size de sormak istiyorum, tabii doğrudan bunun muhatabı siz değilsiniz, bakanlıklar elbette ama tutanağa geçsin. Biz ne yapabiliriz? Bakın, çok kıymetli veriler sunmuşsunuz fakat bu verilerin karşılığında bizim nasıl bir politika üretmemiz gerekiyor, ne yapmamız gerekiyor? Bunun için bir iş birliğine ihtiyaç var yani bu, tek başına bir siyasi partinin sahada gidip buna dair söz kurmasıyla olacak bir şey değil, bakanlığın buna dair çözüm üretmesi gerekiyor ve bakanlıkla birlikte bizlerin, tüm siyasi partilerin çalışma yürütüp en azından bu tespit etmiş olduğunuz olgulara dair bunları gidermek için ortaya koymak gerekiyor.

Bir de şunu soracağım Hocam: Mesela, 2025'te bunu yapmışsınız, önünüze bir hedef koydunuz mu? Tabii, muhatabı siz değilsiniz, bakanlık için söylüyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sorularınızın muhataplarını da ağırlayacağız.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Çok iyi.

Şunun için söylüyorum: Mesela, üç yıl sonra tekrardan bir analiz yapıldığında acaba bir değişme var mı? Mesela, bu, bizim işimiz olacak yani bizim derken, bakanlığın da işi olacak ki 2025'te böyle bir rapor önümüze konuldu, yıl oldu 2028, biz bu raporun üstüne nasıl çıkabildik? Hani amaç da bu ya, tek başına bu veriler bir işimize yaramaz, havada kalır. Bu verilere dair önlem almamız gerekiyor.

Bir diğeri, erken yaşta zorla evlilikler. Vallahi Hocam, bunu da yine söyleyeyim, Urfa'da yirmi yıl önce neyse şimdi de aynı. Bakın, yüzde 62'den bahsetmişsiniz raporda; bu, korkunç bir rakam, gerçekten korkunç bir rakam.

Peki, ben kısaca bahsetmek istiyorum. Biz ne yapmaya çalışıyoruz? Bakın, Urfa için söylüyorum; erken yaşta evliliklerle ilgili hem DEM PARTİ Kadın Meclisi olarak hem de TJA olarak biz mahalle ve odak çalışmalarında bunu işlemeye çalışıyoruz fakat maalesef ki yetersiz oluyor. Tek başına DEM PARTİ'nin, tek başına TJA'nın, tek başına alanda, sahada çalışan sivil toplum örgütlerinin çalışmasıyla bu oranı düşüremiyoruz. Bakın, bu yüzde 62'lik oran yirmi yıl önce ben size söyleyeyim, hesaplayın maksimum yüzde 70'lerdedir, şimdi olmuş yüzde 62 yani büyük bir makas, değişmemiş. Neden? Çünkü etkili politika üretilmediği için. Bu politikayı kimin üretmesi gerekiyor? Elbette ki bakanlıkların üretmesi gerekiyor. O yüzden, bu veriler çok kıymetli. Biz umuyoruz ki iki yıl sonra tekrardan bu veriler yapıldığı zaman bu oran düşmüş olur ama tek başına bir siyasi partinin yapacağı bir şey olmaması gerektiğinin de altını çiziyorum. Emeğinize sağlık, çok faydalanacağımız bir durum olmuş.

Bir diğeri ise... Vekilim, bunu demeden edemeyeceğim ama bence bizim artık bundan vazgeçmemiz gerekiyor; ben, özellikle iktidara ve iktidarın vekillerine söylemek istiyorum. Şu kelimeden vazgeçmemiz gerekiyor, siz de az önce söylediniz Vekilim: Burası çocuklarla ilgili bir konu, siyasetin konusu olamaz, siyasete malzeme edilemez. Bakın, siyaset dediğimiz şey ne Vekilim? Siyaseti niye yapıyoruz? Çözüm üretmek için. Şu an mesela ben bunları niye konuşuyorum? Siyaset yapıyorum, çözüm üretmek için yapıyorum, politika üretmek için yapıyorum. Mesela, siz az önce...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Lütfen Başkanım...

Şunu söyleyeyim: Mesela, siz az önce AK PARTİ Hükûmetleri olarak yapmış olduğunuz şeyleri sıraladınız. Mesela, ben dönüp size "Siyaset yapmayın." desem buna hakkım yok. Niye yaptınız mesela bunları? Yapıyorsunuz ve bunları söyleyeceksiniz tabii ki, tam da burada söyleyeceksiniz, politikalarınızı söyleyeceksiniz. Siyaset yapmak kötü bir şey değil, ülkemizden atalım artık bu söylemi. Sanki bu ülkede siyaset yapmak kötü bir şeymiş gibi...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama şunu söyleyebilir miyim...

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Ben cevabını vereceğim Başkanım çünkü sataşma var.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bu Komisyonun amacı siyaset yapmak gerçekten değil.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Öyle bir şey yok.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hayır, tam da bu; Başkanım, tam da bu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Burası zaten Meclis, siyaset yeri arkadaşlar, bunu kabul edin.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - İşte, bakın...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buranın adı araştırma komisyonu.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, tamam da dilden bahsediyorum, ben başka bir şey söylüyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama tabii ki bizler siyasiler olduğumuz için ister istemez cümlelerimize yansıyacak ama odaktan sapmamak adına...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Öyle bir şey yok ya! Burası bir üniversite değil.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hayır, ne oluyor biliyor musunuz Başkanım? Bu söylem nereye çıkıyor? Bakın, ben dil olarak söylüyorum bu arada bunu. Bu söylem şuna çıkıyor: Siyaset yapmak sanki kötü bir şeymiş gibi, sanki bu işin sosyal politikasını konuşmak...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yok, değil. Siyaset yapmak kötü olsa niye milletvekili olalım?

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Tabii ki.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Ama sizin dediğiniz başka bir şey, bizim konuştuğumuz çok farklı bir şey.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hayır, bakın...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, bakın, odaktan...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bu sadece...

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Siz başka bir şey söylüyorsunuz, biz hanımefendiyle başka bir şey konuştuk.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Kıymetli vekillerim...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bakın, dün de söyledik. Mesela, biz bir şey konuşuyoruz, bütün komisyonlarda biz bunu...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kıymetli vekillerim, odaktan sapmamak adına... Çok teşekkür ediyorum...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bence bu çok önemli Başkanım, lütfen, rica ediyorum...

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Önemli ama sizin dediğiniz başka bir şey.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamam, lütfen...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bence bu söylemden artık vazgeçmemiz gerekiyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurun, tamamlayın lütfen.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hangi söylemden vazgeçmemiz gerekiyor? "Siyaset yapmayalım." Tam aksine, yapalım, hatta az yapıyoruz, daha iyi yapmış olsaydık bu hâlde olmazdık zaten ve bu sadece bizim için geçerli değil yani muhalefet için söylemiyorum bunu, iktidar da yapsın, yapmalı da zaten. Bu, kötü bir şey değil yani ülkeden bu algıyı yıkalım artık ya.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Siyaset yapmak değil.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - İki kelime dediğimizde "Siyaset yapmayalım." değil; yapalım, güzel yapalım yani.

Teşekkür ederim, emeğinize sağlık.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim, aslında şöyle: Hani biz bir teoriyi baz alarak bina ettik ya raporumuzu, siyaset de o halkalardan biri tabii ki politik boyutta, çevresel boyutta fakat siyasi olarak neler yapılması gerektiğinin, politika önerileri olarak nelere müdahale edilmesi gerektiğinin burada tartışılması ve ona göre öneriler geliştirilmesi lazım yoksa siyaseti birbirimizi mat etmek adına yaparsak kötü. Aslında belki aynı şeyi söylüyoruz ama farklı şekillerde söylüyoruz.

Sonuçta dediğimiz gibi, bireysel, organizasyonel, çevresel, toplumsal ve siyasi atmosfer gibi bir sürü şeyden, politik bir sürü katmandan etkilenen bir şey bu fakat politik düzeyde neler yapmalıyız, bunu çözmek için buradayız. Aslında siyaset yapıyoruz ama bilimsel bir düzlemde siyaset yapıyoruz, bilimsel düzlemin de ister istemez bir metodolojisi ve kuralları olmak zorunda.

Benim buradaki titizliğim de beni biraz antipatik konuma düşürüyor ama ben bu konuda titizliğime devam etmek istiyorum. Katkılarınız için çok çok teşekkür ediyorum.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Ben cevabını vereyim efendim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Orhan Ateş, ne olur konudan sapmamak adına...

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Yok, konudan sapmayayım, Sayın Vekilime cevap...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çünkü sonra muhalefete konudan sapmayın deyince size de demem gerekiyor, biliyorsunuz yani tarafsızlığımı korumam gerekiyor.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Konuşan Türkiye her zaman faydalıdır, merak etmeyin.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Türkiye konuşuyor.

Buyurun.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Teşekkür ederim.

Tabii, Sayın Vekilimin dediği konu ile bizim bahsettiğimiz konu birbiriyle ilintili değil. Siyaset çözüm kurumu yani niye buradayız? Ülkedeki sorunları hep birlikte tartışalım, çözelim; siyaset bunu çözecek, bu iş siyasetin işi, biz de o yüzden siyaset yapıyoruz ama benim orada bahsettiğim konu çok farklı.

Az önce Sayın Vekilim -belki siz burada yoktunuz Sayın Vekilim konuştuğu vakit- şu anki mevcut durumun, suça sürüklenen çocukların mevcut durumunun temelinde yatan sorunun bizim politikalarımız olduğunu iddia etti; gettolaşmanın sebebinin biz olduğumuzu, iktidar olarak biz olduğumuzu iddia etti ve ben de onun öyle olmadığını, ülkemizde önceki yıllarda gettolaşma varsa da bu gettolaşmayı kaldıran hükûmetin bizim Hükûmetimiz olduğunu kendilerine izah ettim yani konu bu yoksa siyaset yapıp yapmamak değil.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Suiçmez'in söz talebini karşılayalım.

Buyurun Sayın Suiçmez.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, değerli hocalarımız, bürokratlar ve danışmanlarımız; hepimizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Şöyle bir olay yok yani dünyadaki suç, suçlu tipleri veya dünyanın gelmiş olduğu konum, ülkemizdeki suç, suçlu tipleri veya ülkemizin gelmiş olduğu konum bir tarafa bırakılıp da sadece çocuklar üzerinden tartışma yaparsak sağlıklı bir sonuca varamayız; dolayısıyla, hocalarımızın da sabahdan beri... Aslında dün birçok önerilerinde hemfikir olmadığımız Emniyet Müdürlüğünün saptamalarının, Jandarmanın risk saptamalarının hepsinde ortaya çıkan durum bu. Ailede risk, okulda risk, sokakta risk; dolayısıyla, bunların hepsi birbiriyle bağlantılı. Biz bunları en başta saptayamadığımızda belli ki suça sürüklenen çocuklar, gittikçe gittikçe bu risk artıyor ve suça itilmiş hâle geliyorlar, sürüklenmiş hâle geliyorlar.

Şimdi, biz burada ekonomiyi tartışamazsak, biz burada sosyal, ekonomik yapıyı tartışamazsak, kültürü tartışamazsak, aslında burada sağlanacak fayda havada kalır. Bunların çoğu biliniyor. O zaman deriz ki, hocalarımız, siz zaten araştırma yapıyorsunuz, biraz daha araştırma yapın. İşte, tam da bu noktada, kusura bakmayın, çocuk konusu tam da politiktir çünkü bir ülkenin bütçesine baktığınız zaman çözüm üretip üretmeyeceğimizi burada görebiliriz. O yüzden, lütfen korkmayalım. Elbette ki çocuk konusu da kadın konusu gibi -hani diyoruz ya kadın cinayetleri politiktir- politiktir, siyasi tercihler üzerinden gider.

Şimdi, "Aile çocuğun hani ilk başta doğduğu yer, risk oradan başlıyor." dediniz, hepiniz de bilimsel anlamda bunu söylüyorsunuz. Şimdi, biz, ailenin yoksulluğunu, yoksunluğunu, aile içindeki şiddeti gideremezsek suça sürüklenen çocuk riskini nasıl azaltabiliriz, azaltmamız mümkün olabilir mi?

Okul: Millî eğitim politikasını tartışmadan, buradaki eksiklikleri tartışmadan sonuca varabilir miyiz? İkinci geldiğimiz belki de en önemli, aileden bile önemli nokta okul. Okulda durumlar nedir? Niye okul suça sürüklenen çocuk risk tablosunda etkin hâle gelemiyor? Buna engel olan nedir? Şimdi, biz bunu tartışmadan, sadece sonuçlar, hocalarımızın verdiği sonuçlar üzerinden bir yere varabilir miyiz?

Sokak: Sokağa itildiği zaman, toplum içerisine gittiği zaman, bugün suç tipleri nasıl değişiyor, buna bağlı hukuk da değişir. O yüzden hukuk yaşıyandır zaten çünkü suç tipleri değişiyor. Dolayısıyla, bu suç tiplerine karşı bizim ülkemizde alınacak önlemleri tartışamazsak bir sonuca varamayız ki. Bir rapor çıkar, raporun sonucunda da biz yine diğer rafa kaldırılmış bir rapor hazırlamış oluruz. O yüzden, arkadaşlar, bu siyasettir, politiktir. Bunu anlamak için de bütçeye bakmak lazım.

Dediklerinizi -birçok şeye zaten hepimiz katılıyoruz- büyük bir zevkle dinledik. Hatta, süreyi belki de Sayın Başkanım yirmi dakikadan daha mı fazla verirsek, o zaman bazen takipte biz not almak için zorlanır hâle geliyoruz. Dolayısıyla, bütçelemeye baktığınız zaman, mesela, 2004 bütçesine hiç bakabildiniz mi, 2026 bütçesinde öngörülene bakabildiniz mi? Sizin bu önerdiğiniz riski azaltma metodları bu bütçe içerisinde sağlanabilir mi? Bunları acaba incelediniz mi? Bu konuda tavsiyeniz, görüşleriniz ne olabilir? Dolayısıyla, ben bütçelemeyi, eğer bir sorunun çözümünde bütçede buna ne gözle bakılmış, buna ne pay ayrılmış, bunu göremezsem havada kalan bir söz diye bakıyorum.

Şimdi, Değerli Hocam -sizin de belki biriniz sordunuz ama- "Birçok mağdur, daha sonra fail hâline gelebiliyor." dediniz. Zannederseniz rakam da verdiniz, aklımda kalmadı ama. Dolayısıyla, gerçekten, mağdur ile faillerinin iç içe geçmiş olduğu, işte bu katmanların iç içe geçmiş olduğu çok zorlu bir alanda şu anda çalışma yürütüyoruz. Hem suça sürüklenme risk faktörleri farklı farklı katmanlarda, farklı farklı bakanlıkları ilgilendiriyor hem de çözümler de farklı farklı bakanlıkları ilgilendiriyor. Şimdi, biz biliyoruz aslında bu çoğu problemin nereden kaynaklandığını, çözümlerin de işte sizin dediğiniz gibi olacağını. Anlatıyorsunuz, daha önce de dinledik. Peki, o zaman, bu bakanlıklar arasındaki koordinasyon eksikliğini biz niye hâlâ gideremiyoruz? Benim kafamda hep "Niye yapamıyoruz?" Elbette ki bir sürü olumlu şeyler de oluyor. İşte, yirmi yıl öncesi, otuz yıl öncesine göre değerlendirdiğimiz zaman, çocuk mahkemeleri sayısında yaklaşım bazında bu olacak. Bu, gelişimin zaten sonucu. Gelişim buna zaten sizi götürüyor ama burada tercihler önemlidir. Bizim ülkemizde hâlâ da devam ettiği şekilde onarıcı adalet sistemi üzerinden gidiyoruz ne mutlu ki. Dolayısıyla, şimdi, buna rağmen bir sürü paketler ilan ediyoruz. Buna rağmen biz bu koordinasyonu sağlayamıyoruz. Nerede kopukluk var? Yani Millî Eğitim, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, bunlar arasında nasıl bir iletişimi kurmamız gerekiyor ki biz... Şimdi Seda Hocam da söyledi, "Hani bazı çocuklar suç işler hâle gelir ve onları sistem dışında tutamıyoruz." dedi. Dolayısıyla, bunlar dışındakileri ilk evvel nerede saptayabiliriz ve bu bakanlıklar niye birbirine haber vermiyor? Şimdi, hükmün açıklanmasının geri bırakılacağı düşünüldüğü için, mesela ilk suç işlendiğinde, maalesef, ne savcılık ne daha sonra mahkemeler aile ve sosyal hizmetler il müdürlüklerine, bakanlıklara, görevlilerine bildirim yapmıyorlar. Oysa, sizin bilimsel verilerinize göre ilk müdahale ilk suçta en etkili olan şey ve dünkü sunumlarda -siz buradaydınız, gördünüz- ilk suç işleme oranı çok daha fazla aslında. Biz hani tam tersi düşünüyorduk, bu gittikçe yoğun çünkü hani sosyal medya algısı öyle ya, bizi de bazen yanıltıcı şekilde davranmaya iten. Dolayısıyla, bu ilk müdahalede niye birlikte hareket edemediğimizi çok merak ediyorum.

Onun dışında, şimdi, aileye müdahale edeceğiz ama biz biliyoruz ki sadece çocuk suçlarında değil, diğer suçlarda da suç artışları var. Yani, cezaevleri yapıyoruz artık, üst üste yatıyorlar; geziyoruz, görüyoruz ister muhalefet ister iktidar milletvekilleri olsun. Aile içerisinde uyuşturucu kullanımı artmış; ailede kadınlar da dâhil olmak üzere çok büyük oranda sinir ilacı kullanımı oranları artmış. Şimdi, bu ortam içerisinde, hani, tamam, aile, aileyi de biz tedavi edeceğiz herhâlde ki ancak buna engel olalım. Dolayısıyla, bu çocuğun kaderini nasıl değiştirebileceğiz? Yani, Vekilim söyledi, o kadar korunaklı ailelerde hani biblo gibi büyötmeye çalışıyoruz ama ona rağmen hâlâ istediğimiz şekilde bir çocuk yetiştirme tipine erişemiyoruz. Dolayısıyla, biz, bu ailelerdeki bu sistemi sadece ailelere direkt işte "5 bin lira yardım, 10 bin lira yardım, bakım görevini sen yap." diyerek bu sistemi değiştirme imkânımız var mı?

"Sıkı bir disiplin." dediniz Hocam. Elbette disiplinsiz... Hani ceza demediniz, "disiplin" dediniz; bu disiplin algısının ortadan kalkmasının nedeni nedir? Bizim disiplinsizlik ailede de başlıyor. Çocuklarını televizyon izlemeye çoğu zaman aileler de itiyor çünkü denetim yapmıyor; kolay, oturt televizyonun başına çocuğu, başka bir şeyle ilgilenme. Dolayısıyla bu disiplinsizlik, ailedeki disiplinsizlik olayı, okuldaki disiplinsizlik olayı, daha sonra sokağa çıktığında zaten nereye gittiklerini de görüyoruz. Bunların nasıl bir arada ortadan kaldıracağız? Yani bunu nasıl yapabileceğiz?

"Damgalanmama." dediniz. O yüzden, biz, dün, aslında Jandarma ve Emniyetteki arkadaşlarımız "Çocuklara kelepçe takabilme imkânına sahip olalım, biz sorgusunu yapalım." dediğinde tepki gösterdik. Belirli yaş arasındakiler için dedi. Dolayısıyla, bu damgalanmama olayını nasıl hem kollukta hem adliyede bir sürü -işin içindeyim meslek olarak- yeni sistemler ortaya konuldu,

uygulamalarda var ama hâlâ gidermiş değiliz. Dolayısıyla, bu damgalanmamayı nasıl sağlayacağız ki çocuğun suça sürüklenmesine neden olacak -bir etken olduğunu söylediğiniz için- bunu da kırabiliriz?

Erken yaşta bir mahkûmiyet yerine yine siz de "onarmak" dediniz; bunu çok önemsiyoruz. Bunları, sizin bu önerdiğiniz önerileri kamuoyunda daha nasıl görünür hâle getirebiliriz? Çünkü insanlar şöyle zann ediyor bir olay olduğu zaman: "Suçlara verilen cezalar artarsa suç işleme oranı azalır." Hâlbuki biz biliyoruz, verilerimize göre ortadadır ki -dünyadaki veriler de öyle- bu böyle olmuyor. Cinsel suçlarda da çok net gördük, cezalarımız aslında az değil ama uygulama problemleri nedeniyle, yaratılan bir cezasızlık algısı nedeniyle toplumda şöyle bir algı oluşuyor: "Ceza verelim, hatta tehlikeli gibi görünüyorsa hiç çıkarmayalım ve problemi çözelim." Bu bakış açısını, toplumdaki bakış açısını acaba değiştirmek için bize önerileriniz olabilir mi? Çünkü bazen çok hassas konular işleniyor. O hassas konuda konuşmaya çalışan, doğru ses çıkarmaya çalışan arkadaşlarımız da linçle karşı karşıya geliyor. Dolayısıyla bu konuda görüşünüz nedir? Bunu da bilebilirsem çok memnun olurum. Akranlar arası zorbalıkla...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Teşekkür ederiz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir tek şeyi soracağım: Akranlar arası zorbalıkla...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sunumlara yirmi dakika tanıyoruz, bazen sorular yirmi dakikayı geçiyor, çok adaletsiz oluyor bence.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tamam.

Bir de müdahale ne zaman olmalı Hocam? Seda Hocam, siz dediniz ya: "Bazıları hiç müdahale edilemeyecek hâle geliyor." Onu önlemek için müdahale nerede lazım?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Kanko'nun da söz talebi var.

Buyurunuz Sayın Vekilim.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sevgili Hocalarım, öncelikle hoş geldiniz.

Sunumlarınızı kaçırdım ama sunumlarınıza kabaca bir bakabildim fakat ben bir tespitte bulunmak istiyorum: Geçenlerde yani bir yıl önce falan Ankara Ticaret Odasının bir fuar alanı var, orada bir teknoloji fuarı -savunma fuarı değil- denilen bir yere gittim. Evet, teknolojiyi merak ettim; ne var ne yok; özellikle yerli teknolojide ne var ne yok bir bakayım diye gittiğimde dışarıda çocukları getirmişler yani okulların adları yazan birtakım servisler vardı, içeriye anladığım kadarıyla çocuklar da o gün getirilmişti teknolojiyi görsünler diye. İçeri girdiğimde dolaştım, bir bilgisayar firmasının başına gittim, bilgisayar firması oyunları açmış, bütün çocuklar ellerinde silahlarla oyun oynuyorlar. Öbür taraftan, Makine Kimya Endüstrisinin reyonuna gittim, orada da baktım, bakın, normal bir bilgisayar firmasının başında olan kişi 10'sa silah firmasının demosunu yaptığı yerde 500 kişi vardı. Biraz önce internete baktım, çocukların silahlarla birbirlerini yaramaları büyük silahlar, küçük silahlar, bunlarla nasıl olmuş diye, 4 haberden 1'isi bu. Son zamanlarda görüyoruz, çocuk upuzun namlulu bir silah alıyor, gidiyor, öğretmenini vuruyor, maalesef akranlar birbirlerine giriyorlar, sonra annesine, babasına zarar veriyor, birbirleri arasında birbirlerine girdikleri gibi bunun dışında bıçak, silah, kesici, delici aletlerle de birbirlerine zarar verdiler. Dolayısıyla, benim sorum değil, sadece bir yorum bu, bence öncelikle devletin bu silahlanmanın yani bu kadar kolaylıkla silahlandırılabilmenin önüne geçmesi lazım. Eğer siz silah önemli bir parametre olarak bu sorundan çıkarırsanız önemli bir engelle karşılaşacaklarını ve silaha zor ulaşabildikleri için kendi aralarındaki bu şiddetin daha da azalacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Çok uzatmak istemedim, sağ olun.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkürler.

Serap Hanım, lütfen buyurun.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, çok kısa bir hususa değinmek istiyorum aslında. Bu konu ele alınırken birkaç gündür dikkat ediyoruz ki konunun sadece yoksulluk üzerinden siyasi bir noktaya çekilerek bu noktaya indirildiğini görüyoruz. Tam da bu noktada, az önce vekilim söyledi, şimdi burada değil ama "Siyasi olmasın." dedi, ben de bu konuda ona katılıyorum, kendisine. Meseleyi sadece siyasi konulara indirgemek meseleyi görmezden gelmek; tabii ki bu bir faktördür ama sadece buna indirgemek yanlış. Az önce hocam çok güzel izah etti, Türkiye'nin ilk beş okulundan bir tanesi diyebileceğiniz, duyduğunuz zaman "Bu okul mu?" diyeceğiniz okullardan bir tanesinde, eğitim seviyesinin çok yüksek olduğu, ekonomik şartların çok yüksek olduğu okullarda bile bu olayların yaşanabildiğini izah etti ve bunu zaten toplumda da görüyoruz çünkü bu yaklaşım gerek sahadaki verilerle gerek dünya ölçeğindeki verilerle gerekse normal bilimsel sahadaki bizim gerçeklerimizle örtüşmüyor. Yani sadece bu yönden yapılamaz bu eleştiriyle, kesinlikle katılmıyorum. Ayrıca, bütçe noktasında...

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Hepsi demedim, birisi dedim.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Ama hep aynı şeyi yapıyorsunuz Vekilim, sürekli hep bu oluyor yani hep diyorsunuz, bunu açık da söylüyorsunuz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ki biz bunu risk faktörü olarak tanımladığımız hâlde yani sosyoekonomik kırılmalı.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Birisi olabilir dedim.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Sadece sizin için demiyorum. Yani sadece diyorsunuz ki: "Sorum siyasi olabilir; ana sebep yoksulluk mu?" Gelen hocalarımıza da bürokratlarımıza da hep onu söylüyorsunuz. Hep "Yoksulluk mu?" Hayır, değil, birisi de o, o da var.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Birisi olabilir mi?

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Ha, bunu kabul ederiz. Tamam, bunu konuşalım.

Ben de şuraya geliyorum: Yani işte, madem burası oy birliğiyle kurulan bir Komisyon, amacımız, çocuklar sizin ya da bizim çocuklarımız değil, hepimizin çocukları bu çocuklar yani bu çocuklar, failer olsun, mağdurlar olsun, hepsi bizim çocuklarımız,

bağrımıza basmamız gereken çocuklar. Bunun için, bu amaçla hepimiz buradayız. O nedenle eksik yönlerimizi tespit edelim ve daha iyisini yapmak üzerine tuğla üstüne tuğla koymaya gayret edelim. Burada birbirimizi yıpratarak hiçbir sonuca da varamayız.

Ayrıca şunu da söylemek istiyorum: En büyük bütçe AK PARTİ iktidarları döneminde millî eğitime yapılıyor, bu açık yani hepimizin bildiği bir gerçek.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yusuf Tekin olduğu sürece bir şey çıkmaz oradan vallahi.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Vekilim, lütfen yani hiç hoş değil şu an bu.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Size muhalefet etmek için söylemedim ama bu ülkenin başına gelmiş geçmiş en kara Bakan.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Neyse, ben sözümü bitireyim, sizin de söyleyecek bir şeyiniz varsa söylersiniz. Bu hiç doğru bir yaklaşım değil yani.

Başkanım, ben bitirebilir miyim?

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bütçe için belki öyle ama Sayın Bakan için aynı şeyi söyleyemiyoruz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim, bakın, kuliste konuşacağınız konuları araştırma komisyonunda konuşmayın.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bunu size muhalefet etmek için söylemiyorum bu arada ama önemli bir şey bu.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Değerli Vekilim, o başka bir konumuz olsun.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yok, size cevap anlamında söylemiyorum.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Hayır, bir dakika, o zaman söz alıp söyleyin. Niye beni burada...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Cevap olsun diye söylemiyorum, siz dediniz ya...

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Bana cevap vermeyin, siz söz alıp cevap verin.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bence önemli biraz önce söylediğiniz şey, en büyük bütçenin Millî Eğitim Bakanlığına ayrıldığını söylediniz. Ama boca ediyor Yusuf Tekin.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Ya, Sayın Vekilim, olur mu öyle şey?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Serap Vekilim, bir müdahale edeyim Başkan olarak lütfen.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yani ben kayıtlara geçsin diye söylemek zorundayım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bakın, Dilan Hanım, ne dedik biraz evvel? Siyaset, politik algı bu işin bir düzlemidir ve oraya politika önerilerinde bulunmak bu Komisyonun bilimsel görevidir ama burada gereksiz, hem Komisyonun vaktini alacak...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Ama böyle bir bütçe ayrılıp bunu boca eden bir Bakan var.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bakın, bir şey söyleyeceğim: Bu sizin kişisel görüşünüz.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Kişisel görüşümüz değil vallahi.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Ama konuşturuyorsunuz ki ya!

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ya, benim vaktim çok değerli, buradaki hocalarımızın vakti çok değerli, katılımcıların vakti çok değerli. Ya, Allah rızası için şu disiplinden çıkmayalım, ne olur, gidin, kuliste birbirinizi yiyin yani burada yapmayın ne olur, yapmayın. Benim böyle bir vaktim yok.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Normal konuşuyoruz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bu normal konuşma değil.

Şunu da yapmayın: Bakın, herhâlde anlatamadım, metodoloji toplantısını tekrar mı yapsak? İlk iki haftada bunları konuşacağız dedik, risk faktörleri, mevcut durum analizi; sorularınızı bu odakta sorun yani muhatabına sorun. Politik sorunuzu politika yapıcı gelecek, ona sorun; akademik sorunuzu akademisyene sorun ki bir dakikada, iki dakikada soru için yirmi-yirmi beş dakika harcanmasın çünkü sonsuz bir vaktimiz yok, zaman da önemli bir kaynak. Ne olur bu disipline hep beraber, ben de dâhil uyalım lütfen.

Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Ayşe Böhürler'in bir söz talebi var, daha sonra ben bekliyorum. Yorumumu yapacağım, soruları soracağım.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Sayın Başkanım, ben çok kısa...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Lütfen, Ayşe Böhürler Vekilimizi dinleyelim. Yani, daha sonra, kuliste güzel güzel muhabbet edilmeye devam edilebilir.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Biz kuliste muhabbet için gelmedik.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamam da bazen muhabbete bağlıyor işte, kişisel şeyler...

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Hocam, tamam yani şimdi laf yarıştırmanın anlamı yok yani, laf yarıştırmanın anlamı yok.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, ne olur, Allah rızası için, olgun insanlarız.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Şimdi, ben çok dinleyemedim ama sunumlarınızı çok hızlı okudum, daha önce de sizlerin yayınlarını okumuş birisi olarak şimdi, çocuk suçluluğu meselesi küresel bir mesele. Yani bu işin açıklıkla meselesi konuşuluyor ama Amerika'da 14 milyon çocuk gıda güvencesinden yoksun, yeni baktım, işte Amerikan Gıda Programı verileri bu. Her 5 çocuktan 1'i Amerika'da aç. Yani bu çocuk açlığı meselesi Almanya'da da gündemde fakat bunun direkt çocuk suçluluğuyla bağlantısı ayrı bir konu. Amerika hatta bunun üzerine SNAP yardımları yapıyor, okul yemek programları, okul bankaları, STK'lerle birtakım yardımlar yaparak bunun üzerinde çalışıyor. Bir diğer taraftan da çocuk suçluluğu üzerine mücadele eden bir sürü dizide şeyi görüyoruz yani Batı Avrupa ve Uzak Doğu Asya da dâhil olmak üzere uluslararası çetelere, şebekelere, dijitalleşmeye karşı bir metot arayışını görüyoruz. Yani, bu metot arayışının bir tarafında aileyi güçlendirmek var, bir tarafında toplum var, bir tarafında eğitim ve okul var fakat dünyanın geldiği bu dijital çağda bir çaresizlik de var. Ben biraz bu çıkış yollarını daha küresel bir yerden bakarak nasıl önerirsiniz, bunu sormak istiyorum. Jean Twenge'yi -M. Twenge diye de okunuyor bildiğim kadarıyla- hepiniz muhtemelen biliyorsunuzdur, okumuşsunuzdur. Amerika ve İngiltere'de yaklaşık 14 milyona yakın 18 yaş kuşağı üzerinde yaptığı araştırmada özellikle "i-nesli" dediği 2011 iPhone kullanımından sonraki nesillerdeki birtakım davranış bozukluklarını, bunun için de çocuk

suçluluğuna özellikle o yaşlarda 14 yaş, 15, 16 yaşlarda intihar meyli, çocuk suçluluğa meyil, çetelere ait olma gibi birtakım eğilimler de tespit ediyor. Bu uluslararası araştırmalar çerçevesinde daha küresel bir boyuttan bakarak bize bu Komisyonunda çıkması gereken yasalar noktasında ne önerirsiniz diye sormak istiyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Lütfen, buyurun, otuz saniyeniz var kıymetli vekilim.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Yok, ben polemiği sevmiyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Birinci turu tamamladık, herkes dolu dolu kullandı.

Lütfen buyurun.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Bakın, şöyle...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama ben sizi... Aysu Hanım da zaten kullandı, ona da vereceğim bir otuz saniye.

Buyurun ama söz talep edin ki...

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Sorularımıza cevap alalım, sonra konuşun sayın vekilim yani bir cevap alalım, tamam yahu.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Ama bitireceğiz zaten.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bence çok kısa alabilirim, zaten daha alamayız yani.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Benim tespitim yanlış anlaşıldı. Ben dün dedim ki son sekiz yılda ortalama vaka sayısının artışı yüzde 51 ama son iki yılda yüzde 13 artış var yani geometrik bir artış var, bir sürü parametre var. Bu parametrelerden birisi acaba son dönemlerde bizim çok tartıştığımız, sizin buna karşı çıktığınız normal olarak ekonomik parametrelerin bozulması etkili olabilir mi, bunu söyledim yoksa sadece o diye bir şey çıkmadı ağızımdan, çıkmaz, bana yakışmaz zaten, yapmam öyle bir şey.

İkincisi de şu: Biraz önce... Ne diyeceğimi de unuttum ama...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - İyi ki de unuttunuz!

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Neyse, bu kadar...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ederiz.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Hayır ama yani ben burada özellikle ekonomi çok kötü, öyle değil.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Sadece siz değil, genel olarak bu yaklaşım...

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Ama bana bakarak söylediniz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Serap Vekilim, ne olur konuya odaklanalım.

Şimdi, bir şey söylüyorum...

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Serap Vekilim, haklısınız, başından beri olan o, ilk günden beri aynı şeyi yaşıyoruz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir tek bir şey söyleyeceğim, ben de...

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Söylüyoruz tabii.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Siyasi soru gelebilir...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben de şunu söylüyorum, ben bir cümle kullanacağım.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Söyleyeceğiz tabii, söylemeden olur mu? Ama biz kuliste söylemeyeceğiz, burada söyleyeceğiz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama tek neden o değil.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama lütfen, bakın, lafımı cımbızlayıp başka yöne çekmeyin.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - "Kuliste konuşursun." diyorsunuz, böyle bir tarz olabilir mi?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hayır, yani, bakanlarla ilgili atışmalar falan buranın mevzusu değil, hocalarımızla başka bir düzlemde konuşuyoruz.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - "Kuliste konuşursunuz." diyorsunuz, bu kötü bir tarz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bakın, bu laf çarpıtma hocam, ne demek istediğimi anladınız siz, gayet iyi anladınız.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama söylemeyin Sayın Başkan bunu.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şunu demek istedim... Bir dakika, o sözün muhatabı siz değildiniz, sevgili Dilan Vekilimdi, bunu gelsin benimle konuşsun. Dilan Vekilimle biz kuliste konuşacağız, o problem etmedi, çay içip konuşacağız.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Evet, ben cevap istiyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şimdi, ama daha benim soru hakkım baki.

Aysu Hanım, söz talebinizi kullandınız. Bir katkı, bir...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Soru soracağım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama kaç dakikanızı alacak bu soru çünkü yirmişer dakika akademisyenlerimize verdik. Sizin yirmi dakika soruyu alması, lütfen kısaca toparlayın, yorumsuz, sorunuzu alalım, odaklı.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ben yirmi dakika konuşmadım zaten.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani bir on dakika olmuştur herhâlde.

Buyurun lütfen.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - On dakika da konuşmadım bugün sadece soru sordum, yorum da yapmadım.

Şimdi, unuttum, vekil hanım "Amerika" deyince aklıma geldi, akademisyenleri bulmuşken katkı sağlamak için konuşuyorum. Amerika'da sayısı 3 bine yakın uyuşturucu mahkemesi var. Bunlar davranış değişikliği oluşturmak, madde kullanımından uzak durmayı sağlamak amacıyla kurulmuş. Bu mahkemeler de zorunlu ve rastgele uyuşturucu testi, tamamlayıcı tedavi ve artırılmış müeyyidelerin hepsini bir arada kullanarak görevlerini yerine getiriyorlar ve oradaki çalışmalara göre yani başarılı olduğu da kanıtlanmış, tabii, bilemiyorum, sizin bir bilginiz varsa paylaşırsınız. Acaba ülkemizde böyle bir sistemin tesis edilmesi konusunda bir çalışma yapılması uzun vadede adalet sisteminin yükünü ve suç oranını azaltır mı, bunu merak ettim.

Bir de şunu tekrar vurgulamak istiyorum, hazır akademisyenlerimiz de burada, onlar cevaplasınlar. Ben diyorum ki, biz diyoruz ki, suç ve yoksulluk arasında, suç ve sosyal devlet arasında bir korelasyon vardır ve bu konuda da bilimsel çalışmalar vardır. Yani -siz de bu konuda- o yüzden suça sürüklenen çocuklarla ilgili konuşurken yoksulluğu önemli bir şekilde dikkate almamız gerekir diyorum ve ben bu konudaki bilimsel çalışmaları da Komisyonumuza sunacağımı beyan ediyorum. Siz de bu konudaki görüşlerinizi iletirseniz çok memnun olurum.

Son cümlem, Türkiye Büyük Millet Meclisi bir yasama organıdır, evet, yasalar yaparız biz ama aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi denetim yapar, araştırma komisyonları da denetim fonksiyonunun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim fonksiyonunun bir aracıdır. Yani hangi konuda denetim yaparız biz? Hükûmetin uyguladığı, iktidarın uyguladığı politikalar, yasalar yapılır, bu yasalar yeterli şekilde uygulanıyor mu, uygulanmıyor mu, araştırma komisyonu bunu denetler. Yasalarda bir eksiklik var mı, yok mu, bunu denetler. Dolayısıyla, burada da hükûmetler değişse de -hangi hükûmet olursa olsun buradaki iktidardan bağımsız, teknik bir şey söylüyorum- Meclis araştırma komisyonlarının yetkisi denetim yetkisidir. Denetim yetkisi de sadece bilimsel olarak metodolojiyle yapılabilecek bir şey değildir. Siyasetin tam ortasındayız dolayısıyla da bunu söylemek zorundayım.

Teşekkürler.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.

Evet, çok teşekkür ediyorum sayın vekilimize.

Şimdi, ben de birkaç yorum ve kısa birkaç soru sormaya çalışacağım. Öncelikle, dün burada bulunan çok kıymetli hem Emniyet Genel Müdürlüğümüzden hem Jandarma Genel Komutanlığımızdan burada bana da söylendiği için söylüyorum, işte "Sizin yaşıncı kadar benim avukatlık tecrübem var." denilmişti, belki bizim yaşıncı yarısı kadar muhtemelen doğuda, güney doğuda bu ülke için kelle koltukta savaşmış ve belli rübelere gelmiş İçişleri Bakanlığımızı temsilen gelen yetkililer vardı, koruma odaklı, önleme odaklı bir sunum yaptılar ve neticesinde şöyle bir şey dediler -fakat bazı durumlarda, istisna, siyah ile beyaz yoktur- yani bazen çocuğun kendine zarar verme durumu olabiliyor. Mesela, uyuşturucu krizi geçiriyor olabilir değil mi? Hocam dedi ki: "Yani her şeyi pembe yapmayın, bazı psikopatolojilerde o çocuklarla aynı odada olmaya korkarsınız. Böyle durumlar varsa kelepçe bir çözüm olarak düşünülebilir." mesela ve kaçma riski varsa bazen de çocukların 16-17 yaşında olmasına rağmen aslında nüfusa geç kayıt edildiklerinden dolayı daha büyük olduklarını da söyledi, bunları fakat bir öneri olarak sundu, burada kıyamet koptu ve şunu da söyledi, bazı suçlarda suçun işte artırılması, bazı cezaların artırılması yönünde bazı önerileri oldu, emniyet boyutuyla baktılar. Ben hani onları niye yetiştirmediniz falan tarzı şeylere biraz açıkçası rahatsız oldum, rahatsızlığımı belirtmek istedim.

İkinci olarak, bu işin bir de mağdur boyutu var yani hayatını kaybeden çocuklarımız var, travmatize olan çocuklarımız var, bir ömür boyu travma yaşayacak, bazen bu cinsel istismar da olabiliyor, bazen bir akranı tarafından tecavüze uğrayan yine bir çocuk olabiliyor. Yani bu pencereden baktığımız zaman önceliğimiz ne olacak, bu felsefi bir tartışma değil elbette ki yani bunun da bilimsel bir şeyinin olması lazım. Yani elbette ki hak çok önemli bir kavram, çocuk hakları benim için kutsal bir kavram. Yani ben hayatım boyunca çocuk haklarını savunmuş ve çocukları çok seven... Çocuklar benim nazarımda kutsaldır. Buradan da böyle çarpıtmalar çıkmasını istemem ama çocuğun üstün yararı derken bazen mezardaki çocuğun üstün yararını unutuyoruz, mezara düşmüş çocuğun. Bakın, benim birçok mağdur aileyle temasım devam ediyor. Mesela, Duha diye bir evladımız bir akranı tarafından kalbine bir darbe aldı. Dünya güzeli, 15 yaşında bir çocuk ve o çocuğun şu anda hiçbir fonksiyonu yok, yaşayan ölü gibi. İşte, kırk dakika kalp masajı yapıldı ona, yaşayan ölü gibi hayatına devam ediyor. Ya da Hakan Çakır diye bir evladımız, kız kardeşine bir sarkıntılık olduğu için ona müdahale ederken karşı taraf tarafından korkunç bir şekilde öldürüldü. Abisi ve babası da çok uzun süre komada kaldı, hayata döndüler fakat bir evlat kaybı var. Ya da Kıvanç Uman diye bir evlattan bahsedeceğim size. O da işte yine kendi akranı tarafından, sanırım 14 yaşında ama boks geçmişi olan bir akranı tarafından bir kavga esnasında öldürülüyor. Yani annesiyle görüşüyorum, üç sene olmuş, hâlâ ağlıyor. Ya da şöyle bir mesele var: Mesela, Amerika'da 140 bıçak darbesiyle planlayarak sınıf arkadaşını öldüren bir çocuk meselesi, 140; akranı, 14 yaşında bir çocuk öldüren kişi de. Öldürüyor, sonra gidiyor, ormana gömüyor yani planlıyor, 140, çok korkunç bir şekilde öldürüyor. Bir de onu gömecek kadar, böyle bir yetişkinin bile aslında beceremeyeceği bir şeyi bir şekilde beceriyor. Şimdi, burada bazı şeyleri böyle pamuklara sararken meselenin diğer yönünü görmemek, bir de bu işin psikopatolojik yönünü görmemek de bizi böyle çok teorik bir alana mahkûm ediyor. Bazı şeyleri biraz daha realist ve veriye dayandırarak yani kendi romantizmimizle değil de veriye dayandırarak çalışmamızı ve ona göre gerçekçi çözümler önermemizi önemsiyorum.

Şimdi, benim Oğuz Hocaya sormak istediğim, bir modelden bahsettiniz. Bu model nasıl bir model, bunu çok merak ediyorum çünkü sizden güzel bir model önerisi, bilimsel bir model önerisi geleceğine inancım tam.

Bir de hocam, benim şöyle bir gözlemim var; bilimsel değil tamamen kendi kişisel gözlemim: Ben şiddetin Amerikanlaşması gibi bir şey gözlemliyorum. Yani eskiden böyle Amerikan belgesellerinde -"crime investigation" falan filan, ben onları çok takip ederim- oralarda gördüğümüz suç türleri globalleşmeye başladı ve bizim ülkemizde de olmaya başladı. Yani eskiden, bizim zamanımızda -gerçekten, benim de öyle çok uslu bir lise hayatım ya da ortaokul hayatım olmadı ama- bizim disiplinsizliklerimiz çok çocukçaydı ama şimdi, işte bir öğretmeni dövecek kadar -biz de öğretmenlerimize çok çektiydik, Allah affetsin ama- ileriye gidebiliyor. Yani bir erdemsizlik, bir ahlaksızlık, bir vicdansızlık kültürü de sanki globalleşiyor ve sanki Türkiye de buradan nasibini alıyor. Bu konuda ne dersiniz?

Şimdi de Esra Hocama ve Tayyib Hocama sorular sormak istiyorum. Burada okulun çok önemine işaret ettiniz. Ben de uluslararası pek çok projede çalışmış, yönetmiş, fon almış biriyim. Mesela, tütünle mücadele ederken "school based" programlara, okul bazlı programlara pek fon vermezlerdi çünkü etkin olmadığını söylerlerdi ama bu şu anlamda, yanlış anlaşılmasın: Sadece eğitimin verildiği, PowerPoint sunumların yapıldığı bir programın bir davranış değişimine, bir sosyal değişime sebep olmadığına bilimsel veriyle... Çünkü akla ilk gelen nedir? Okul bazlı program yapalım, gidelim çocukları eğitelim, şöyle böyle; öyle bir dünya yok. Fakat sanırım, okulun o atmosferinin biraz değişmesi, okulda... Bir de Betül Ulukol Hocamız çok kıymetli bir sunum yaptı ve vicdanın öğretilen bir şey olduğunu söyledi ve sanıyorum bunun için de en kritik devre 0-6 yaş devresi; anaokulu ve ilkokul bence bu anlamda çok kıymetli. Okul bazlı programlarda -matematik, Türkçe de gerçekten süper önemli, onlar olmadan bilim olmaz ve başka

şeyler olmaz ama- erdemli olmak, vicdanlı olmak, merhametli olmak, ahlaklı olmak gibi kavramları öğretmek üzere uygulanmış ne tür küresel projeler vardır? Benim aklıma mesela şey geliyor; sanırım, bunun dünyada örnekleri var, kendim de bir hayvansever olduğum için: Mesela yaralı bir kuşun okulda tedavi edilip bakılması, mesela yaralı bir kedinin sahiplenilip okullarda bakılması ya da işte, bir köpeğin, bir engelli hayvanın vesaire böyle projeler var mı? Bunun dışında okul bazlı başka neler olması gerekir? PDR boyutuyla, erken uyarı sistemi boyutuyla okul bazlı programlardan biz neleri anlamalıyız? Bunları sormak istiyorum.

Notlarına bakıyorum, başka bir şey unuttuğum var mı... Sanıyorum yok.

Çok teşekkür ederek cevaplarınızı bütünsel olarak almak için sözü size bırakıyorum.

Buyurun lütfen.

ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MEHMET OĞUZ POLAT - O zaman müsaade ederseniz ben başlayayım. Bizim Muhammet'le uçağa yetişmek için bir saatimiz kaldığından bu bir saati 3 kişi arasında bölüşeceğiz ve ben o yüzden olabildiğince global ve genel bir anlatım yaparak soruları cevaplamaya çalışayım çünkü baktım, 28 tane soru var.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Esra Hocam en son söz alsın.

ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MEHMET OĞUZ POLAT - Öyle yapacağız, öyle planladık.

Bir kere, şöyle toparlayayım ben: Dünyayı bir daha keşfetmemiz gerekmiyor, dünya bu problemle uğraşıyor yani sadece Türkiye uğraşmıyor, dünya da uğraşıyor ve birçok farklı program yürüyor. Şimdi, tek bir modelden bahsetmek mümkün değil, iki boyuttan mümkün değil. Bir tanesi, çözüm için kısa dönem, orta dönem ve uzun dönem çözümlere ihtiyacımız var. Biz, kökten çözeceksek ki tabii, kökten çözmek çok doğru bir cümle olmayacak, mümkün gözüküyor ama bireysel bazda başlayıp toplumsal bazda devam ederek yürümemiz gereken bir yol var. Öyle bakınca da -biraz önce milletvekilimizin de söylediği gibi- bir iş birliğine çok ihtiyaç var Bakanlıklar arası ki bu yapılıyor ama doğrusu tartışmaya çok açık; beni de aşan bir konu, akademik alanı da aşan bir konu. Fakat ben, şu güzel modellerden böyle kısa kısa bahsederek yürüyeyim çünkü onlar hep iş yapıyor. Bir tanesi, anne, baba okulu ve anne, baba sertifika programları var. Şimdi, bu programlar gerçekten İsveç'te ve Norveç'te çok başarıyla yürüyor. Tartışabiliriz yani oranın nüfusu çok az, bizde çok fazla; bu başka boyut ama diyor ki: "Sen bunu almadan eğer doğum yaparsan, bu okula gelip sertifika almadan doğum yaparsan ben süt yardımı veremeyeceğim." Yani bir yaptırım da uyguluyor ve bu bazı şeyleri öğretmeyi sağlıyor çünkü bazı şeyleri yapabiliyor olmamız gerekiyor.

Daha sonrasında, global olarak şöyle bir problemimiz var: Yani biz eğitim modelinde hep üniversiter yapıda dört yıllık eğitimlerle üniversite mezunları çıkartıyoruz ama burada işte muslukçu, tamirci, el sanatları uzmanlarına çok ihtiyacı var. Birçok ülke buna kayıyor ve kaydığı zaman da işte okullaşmadan kopan çocukların mesleğe kazandırılması... Meslek okullarıyla değil ama okullaşma devam ederek yapılıyor çünkü biz burada çok fazla şöyle bir şey görüyoruz: Okul kurumu bizim için sadece eğitim verilen bir yer değil, aynı zamanda sokağa çıkmamasını sağlayan çok önemli bir yapı. İşte, o önemli yapıda ne kadar çok ve fazla vakit geçirebiliyorsa sokağa çıkmama boyutu o kadar artıyor, her şeye rağmen denetleyebilme şansımız o kadar artıyor. Bakın, ben çok uzun süreler Amerika'da yaşadım ve bir dönem gittiğimde okulda şunu görüyordum: Okul bitiminde çocukların hepsini anne babası alıyordu okuldan, lise 1, lise 2, lise son; bana acayip geldi o yani okuldan başka türlü gidebilir, servisle gidebilir, kendi arabasıyla gidebilir. Ben dedim ki: "Niye böyle bir şey yapıyorsunuz?" Orada bir suç, şiddet araştırma merkezi müdür yardımcılığı yapıyordum. Dediler ki: "Biz bunu yapmazsak 'dealer'lar yani torbacılar çocukları ele geçiriyor. Biz o yüzden denetlemek zorundayız." Yani sorunu herkes yaşıyor ve o sorunun çözümlerini de herkes, toplumlar farklı buluyor; bizim de mutlaka bunları bir tartışmamız lazım. Mesela, uyuşturucu mahkemeleri Amerika'da oldukça işlevsel, çok iş yapıyor; bizde ne kadar işlevsel olur, bunu da adalet mekanizmasında tartışmak lazım. Ben bu sistemin içerisinde bürokratik yapmış birisiyim. Tabii, istediğiniz kadar uğraşın, birçok faktöre bağlı olarak sistemi yeterince hızlı çalıştırma sorunumuz var; sadece bu dönem değil eski dönemlerde de öyleydik. Yani o yüzden, bazı şeyleri değerlendirirken çok yönlü değerlendirebiliyoruz ve hap gibi sonuçlar söylemek mümkün değil.

Sokaktaki çocuğu çete kapıyor; bu, adölesan ergen çetesi de olur ama ağırlıklı organize suç çeteleri kapıyor çünkü çocukken işlenmiş suça alınmış olan ceza ya da cezasızlık burada bir avantaj hâline gelebiliyor. Burada gri alanı da 15 ile 17 yaş arası oluşturuyor. Biraz önce sayın milletvekilim sordu "Cinsel suçlarda yarısı mağduriyet, yarısı şey..." Hep buradan çıkan şeyler; işte, bu kız kaçırma, beraber kaçma, arkadaşına uydu, bir sürü, bir sürü... Ben şöyle söyleyeyim: Bizim pratikte en çok zorlandığımız alan burası yani o çocuğun orada mağdurken fail olması nedeniyle çok çok ağır bir faturayla karşılaşıyoruz. Biz Türkiye'de maalesef toplum olarak hâlen rehabilitasyon merkezi kavramını oturtamadık, bu çok eskiden, 1985'ten beri tartışılan bir konu. 1990'larda Adalet Bakanlığı Amerika'dan bir modeli başlattı ama sürdürülebilir bir model değildi, olmadı, deneniyor olmuyor yani benim kişisel görüşüm bu. Bir tartışma da çıkmasını istiyorum çünkü süre çok az. Şöyle: Gerçekten bütün kurumlar ve kişiler iyi niyetli bir şey yapıyor, çocuk konu olduğu zaman yapılmaya çalışılan bir sürü şey var. Doğrudur, yanlıştır, tartışılabilir, hepimizin durduğu yerden, baktığı yerden farklı gözüküyor çünkü ama uygulayabilmek ve yapabilmek özellikle rehabilitasyon süreçlerinde çok çok zor -ki Esra arkadaşım çok güzel dile getirdi onu- yani bu çok kolay bir sistem değil ama suça sürüklenen çocuklarda da olmazsa olmaz bir mekanizma. Bu yapıyı kurmadan biz suç işlemiş olan çocuklar için oturup şu anda var olan sistemde bir çözüm arayacaksak bulamayacağız; bu çok açık, net gözüküyor. Önleme başka bir şey, bakın, önlemeyle ilgili bazı şeyler söylüyorum; anne-baba okulu diyorum, ustalık diyorum, başka şeyler söylüyorum ama eğer suçu işlemiş çocuktan bahsediyorsak onun önlenmesi sadece rehabilitasyon artı -bu multidisipliner yaklaşım da çok tartışılıyor- sosyal hizmet uzmanlarıyla olacak. Sosyal hizmet uzmanlarına İngiltere'de "gatekeeper" diyorlar yani kapıdaki adam, karar verici, toplumsal bazda o olayı değerlendiren kişi ve başlangıcı onunla yapıyor ve sistemin halkaları ondan sonra geliyor. En son kurum bakımından gene biz onunla çalışıyoruz. Biraz önce ilk konuşmamı yaparken söyledim, ben yedi yıl Yeldeğirmeni'ndeki Sokak Çocukları Merkezini yönettim ve çocuklar oraya açık kapı sistemiyle geliyorlardı yani kendi rızalarıyla geliyorlar. Tek koşulumuz, madde kullanmayacaksın, sigara dahi içmeyeceksin, bir de ya meslek kursuna ya da okula gideceksin, gündüz uyanık olacaksın, gece uyuyacaksın. Bunu istedik fakat sonrasında, yedi yıl sonra ben ayrıldım, kapandı, şu bu oldu.

Şimdi birçok şey var ve burada diğer konuşmacılarımız da dile getirdi, dün de Metin Hocam anlatmış, onu da duydum. Bu ekolojik model çok önemli arkadaşlar çünkü dünya yıllarca "Şiddet neden meydana geliyor?"u tartıştı ve en sonunda burada karar verdi, dedi ki: Merkezde birey var, bireyin çevresinde ailesi var, onun çevresinde yakın çevresi var, dördüncü çevre de yaşadığı toplum. Birini dışlayıp, sadece 1'inciye çözüp, 2'yi, 3'ü, 4'ü yok sayarsanız çözemezsiniz; o yüzden hepsini beraber çözmek gerekiyor, o hepsini beraber çözmeye çalışmalarının da birçok farklı katmanda yürütmesi gerekiyor. Artı, önleme ve rehabilitasyon başka iki kavram; önlemeyi ayrı değerlendirmek lazım, rehabilitasyonu ayrı değerlendirmek lazım ve bu ikisinin farklı modelleri, farklı çalışmaları olacak. En baştan beri herkes hemfikir olarak aynı şeyi söyledi, multidisipliner ve inter disiplinler yaklaşımı bizim için çok çok çok önemli ve bu multidisipliner yaklaşımı yaparken de algoritmayı doğru tutturmak gerekiyor. Algoritmada herkes kendi üzerine düşen görevi beraber çalışabilmeli ki -bunu ben kendim söylüyorum, en azından kendi adıma söyleyeyim- biz takım çalışmasını çok bilmeyen bir ekibiz, o yüzden çok da başarılı olamıyoruz ama yapmak zorundayız. Özellikle bunun ana çerçevesi risk altındaki çocuklardır, bu risk altındaki çocuklar için istismar, sokak çocuğu, suça sürüklenen çocuk diye devam eden bir silsile var. O silsilede bu risk altındaki çocukların çözümlerini arıyorsak, bu, multidisipliner yaklaşım dışında hiçbir şekilde yapılamayacak bir şey. Bu hukukçusuz da olmaz, psikologsuz da olmaz, psikiyatristsiz de olmaz, halk sağlıksız da olmaz, adli tıpsız da olmaz. Yani o kadar çok alan var ki 14 alanın 14'ü de olmak zorunda, bu 14 alanın birini "Ya, boşver, buna ne gerek var, ne yapıyor ki?" dersiniz o halka eksik kalıyor, halka eksik kaldığı zaman da zincir çözülüyor, onu da söylemiş olayım.

Siber şiddet için çok bir şey söyleyemeyeceğim, dünya tartışıyor çünkü "Siber şiddeti nasıl çözeceğiz?" diye. Siber şiddette bugüne kadar gelinebilen tek nokta şu: Anne-baba çocuğu denetleyecek, belli yaptırım programları var, onlarla biraz sınırlamalar gelecek. Bunu da ancak hangi gruba yapabiliyor? Küçük yaş grubuna yapabiliyor; büyük bir dezavantaj var, anne-baba çocuğundan daha az bilgisayar bildiği için onu da yapamıyor. O yüzden onun pratiğini ve onun teorisini aynı şekilde oturtabilmek çok kolay değil.

Son olarak şunu söyleyeceğim: Bu tip komisyonların çıkardığı raporların kısa vadede değil ama orta vadede inanılmaz büyük yararları var. Haddim değil ama tavsiyem şudur: Bu Komisyon bunun değerini bilsin çünkü bu konu dünyanın en büyük problemlerinden bir tanesi ve şu anda eli kolu bağlı bütün ülkeler "Bunun için ne yapacağız?" diyorlar. Çünkü bir yandan uyuşturucu boyutu var, bir yandan boşlukta hissedilen grup var, bir yandan eğitim modellerinin değişimine bağlı boş çıkma var. Global kriz artı toplumsal krizlerde birçok sorun yaşanıyor ve çözümlerin olduğu doğru algoritmayla oluşmuş bir kılavuz her zaman çok işlevsel.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz kıymetli Hocam.

Tayyip Hocamızı dinleyelim.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Öncelikle, herkese teşekkür ederim. Bayağı geniş, kapsamlı bir tartışma oluyor.

Ben telefona bakacağım çünkü yazımı okuyamadığım için telefona not aldım, maalesef.

Öncelikle şunu söyleyeyim: Ben kendimce gözlemlerimi anlatmak istiyorum. Şimdi, Adli Tıp Kurumunda üç yıla yakın çalıştım ihtisas üyesi olarak. Çocuk psikiyatristi olarak hastalar geliyor, danışanlar geliyor, bir yandan da SSÇ'ler kısmen geliyor ya da velayet davaları geliyor, birçok konuyu geliyor. Burada birkaç şey var, özellikle bu yasa çıktığında yasanın ruhuna uygun şekilde bir toplumsal dönüşüm olmamış yani hem devletin kanallarından hem toplumun kanallarından. Bunun yanında, sosyal medya diyelim -artık nasıl bir kavram varsa- oralarda çok ciddi, farklı şeyler var. Çocuğu koruyalım kabul ama çocuğu korumak sadece çocuk hakları üzerinden gitmez, çocuğun sorumlulukları da var yani anne-babanın hakkı var, sorumluluğu da var. Burada biraz hak meselesini unutuyoruz, farkındayız ama sorumluluk meselesi de gerçekten unutuluyor, çocuk yetiştirirken de çocuklarımızı sorumlu birey yetiştirmiyoruz, en büyük sorunlardan biri bu. Sınav sistemi her yıl değişiyor, eleştiri geliyor ama ben çocuk psikiyatristi gözüyle, TEOG'lar, üç yıl olanlar... -ben 2005'te başladım mesleğe, mezun olduktan sonra- adı sürekli değişti ama hep velilerin isteği üzerine, istek temelli bir yaklaşımla gittiğinde, maalesef, iki tarafın da -ben bir şaka yapıp- muhalefet ve iktidarın söyledikleri söylemlerin oturmaması nedeniyle... Şimdi, biz insanların sadece isteğine göre bakıyoruz, daha yukardan bakıp "Ya, benim canım istedi." diye değil de bu çocuğun faydasına olabilecek uzun vadeli ne var, ona hiç bakılmıyor. Bu eğitim sisteminin getirdiği sorunlar sanki bununla alakalı.

Diğer mesele şu: Çocuk yetiştirirken "Bir çocuk acaba neden iyi olmalı, niye doğru davranmalı..." Maalesef çocuk hakları meselesi ya da işte, benim kararım, benim şeyim üzerinden çok bencil -yani ben merkezli değil- nesiller yetişti. Aslında şu an anne-babalar da bencil, kendi aile hayatındaki sorunlarda da bencil oluyorlar. Çocuklarıyla ilgili öğretmenlerle, polislerle, milletvekilleriyle, doktorla, herhangi birisiyle muhatap olduğunda bencil oldukları için, sadece kendini düşündükleri için çocuğun faydasına değil de kendi isteğine göre hareket ediyor. Bu sefer de çocuklara doğru yönlendirme olmuyor. Onun için de disiplin meselesi... "İlkokulda niye kalktı?" İki yıl sonra tekrar gelir çünkü bir yıl sonra bakılır, bu sistem de... Çünkü uzun vadeli kimse düşünmeden hareket ediyor. Bence onun için insanın her istediğini değil de bu isteklerinin sonucunda üç beş adım sonrasına iyi bakan... Satranç meselesine bakmak lazım, birincisi bu.

İkincisi: Maalesef, dünya süper egonun yıkıldığı bir dünyaya geldi yani eskiden doğru, yanlış olduğunda hepimizin bir içselleştirilmiş temsilcilerimiz vardı, bunlar yok oldu. Böyle olunca da psikolojik bir tanım "borderline" dediğimiz, kişilik örüntülerinde tutarsız kişiliklerin olduğu bir sisteme doğru evrildik; her şey buna yönlenecek, bence sistem buna doğru gitti. Bunun için de en önemli şey değer temelli bir yaklaşımla bir müdahale yöntemi gerekiyor yani insanların niye iyi olması, niye doğru, niye yardımsever, niye yanlış bir şey yapmaması gerekir ve bundan dolayı da daha böyle farklı yaklaşımları eklemek lazım.

Diğer bir konu da şu, şöyle bir şey var: Sosyal hizmet raporları vardı, sosyal inceleme raporları vardı ben Adli Tıpta görürken. Şöyle bir algı ortaya çıkıyor maalesef, toplumda şöyle bir şey var, Adli Tıp Kurumuyla ilgili "Her çocuğa fiilin hukuki anlamı vardır." üzerinden rapor çıktığı algısı var ama bir grup insanda da bunun çocuk psikiyatristi var, sosyal hizmet uzmanı var, psikoloğu

var, doktoru var, Adli Tıp uzmanı; onlar da 18 yaşında olan her ergenin "Fiilin hukuki anlamını bilmez, davranış yönlendiremez." diye bir bakış açısı var. Bu dikotomi, maalesef, bizim çocukların faydasına değil zararına yol açıyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O öyle değil ama Hocam.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Benim maalesef, üç yıl boyunca gördüğüm bütün raporlarda böyleydi, ondan dolayı yani gözlemim olarak söylüyorum, yoksa size bilimsel bir veri olarak sunmuyorum ama bir gözlem var.

Bunun sebepleri var çünkü geçmişte yaşananlar var, eksikler var, hatalar var ama meseleye biraz daha derin bakmamız lazım çünkü bu çocuk geldiğinde gerçekten -öneriler kısmıyla alakalı- düşük riskli bir çocuksa... Onun için yasanın ruhunu vurguladım, yasanın onarıcı bir adalet algısıydı ama maalesef, biz şunu yapmışız, belki eksiktir: Tuğlaları koymuşuz ama bu tuğladan ne yapılacak; duvar mı yapılacak, ev mi yapılacak? Harç yok, bir sistem hâline getirilememiş. Bu sefer de sadece kanun metni düzeyinde kalmış maalesef, içselleşmemiş gibi sistem var; biraz buralara odaklanmak lazım. Bunun için de bir çocuk geldiğinde suçla ilişkili davranışı olan, bunun riskini değerlendirip bu çocuk gerçekten ağır riskliyse buna bakmak lazım, hafifse... Gerçi rehabilitasyon merkezlerini -tırnak içinde-... Rehabilitasyon da bir kurum değil maalesef, bir algı. Mesela, Yeşilyayda bağımlılıkla ilgili mücadelede açıkçası "Türkiye'de rehabilitasyon merkezleri nasıl olmalıdır?" diye bakıldığında Batı dışında bir model çıktı "YEDAM" diye. Olay da şuydu: Bağımlı aileler, bağımlılıkları olan aileler yakınlarını yabancı bir evde değil kendi yanında tutuyor. O zaman biz bunlara Batı'daki bir ev mantığıyla değil de "YEDAM üzerinden aileleri destekleyelim, sosyal hizmetlerle, aileyle yaklaşalım, bir yandan da bu kişiye bireysel terapi yapalım." mantığında gittik. Yataklı gerekirse rehabilitasyon merkezine yönlendiren bir sistem. Burada da gerçekten bu çocuklara yönelik acaba "Rehabilitasyon modeli -tırnak içinde- nasıl olmalı?" diye belki bir gözden geçirmek, ekolojik modeli de bence buna yönlendirmek lazım. Bir de bunun üzerine değer temelli çocuklara eğitim verilmesi lazım. Sadece okul öncesine vurgu yapılıyor, ben çocuk psikiyatristiyim, ben ergenleri hep unuttuğumuzu düşünüyorum, özellikle de ön ergenliği yani 10 ile 15 yaş arasını çünkü her şey burada biraz karışıyor; çok öğreniyor, çok iyi gidiyor ama sosyal medya, akran etkisi, anneyle babayla çatışma... Hepimizin annesi babası farklı kişilikte, hepsi iyi insanlar ama iyi niyetle yaklaşırken bizler gibi patolojik durumlara yol açabiliyorlar. Ergenlikte bu kırılımlara yol açıyor çeşitli şekillerde, sonrasında hatalar yapıldığında "Biz bununla ne yapacağız..." Bu çocuklara yönelik de yeni bir işte, mesela, Yeşilyayda biz önleme modelinde şöyle bir şey fark ettik: Ergenlerde önleme faaliyeti yetersiz ve bu sefer yaşam becerileri modeli eklendi, bunu yaygınlaştırmaya çalışıyoruz. Yani ne demek istiyorum? Ergenlere yönelik de ekstra bir modelleme de lazım, özellikle suça sürüklenen çocuklar açısından; okullarda mesela akran zorbalığı vurgulandı. Yıllardır biz kendi içimizde arkadaşlarla konuştuğumuzda, Finlandiya'da "KiVa" diye bir model var, akran zorbalığını engelleme modeli. Bizim de okullarımızda değil her alanda bu akran zorbalığıyla ilgili nasıl bir modelle çalışırız? Sadece işte, akran zorbalığı kötüdür değil de bunları öğretmemiz, nasıl çalışılması gerektiğine dair modelleri birazcık üretip uygulamaya geçmemiz lazım diye düşünüyorum.

Biraz sorulara bakıyorum eksiklik var mı diye.

Diğer konu, eğitim. Genelde okullar öğretim üzerinden gidiyor maalesef, toplumda böyle bir şey var. Yani eğitim biraz daha genel, bütün; onun için okul dışında da eğitim hayatı çok önemli çocukların; bunu yapmak lazım. Belki suça sürüklenen çocuklar herhangi bir şekilde bu sisteme bir yerinden bulaşmış, çocuklara belki zimmetli bir görevli bulunması lazım; belki mahalleden olur, belki devlet kurumu olur; bu önemli.

Diğeri şu: Devlet ile sivil toplum ya da toplumdaki bireylerin ortak çalışacağı bir modeli zihnimizde oturtmamız lazım yani her şeyi devlet yapamaz, her şeyi de sivil topluma bırakamayız. Bence bu işin dengede gitmesi, her iki tarafın da bir arada olması lazım çünkü sokaktaki herkes her şeyi bilemiyor ama devletin bir yere kadar yapması lazım, bir yerden sonra toplumdaki o önemli kişileri, o kişiye ağabeylik, ablalık yapacak birilerini bulmamız lazım ya da amcalık; bu olmazsa maalesef işler yolunda gitmeyecektir diye düşünüyorum.

Aile psikoloğu, tele sağlık, mobil danışmanlık gibi sorular gelmişti. Şimdi, Aile Bakanlığının böyle bir proje var diye ben duymuştum bir şekilde "Ailelere aile hekimi gibi böyle bir bireysel bir kişiyi aile danışmanı atayalım mı?" diye. Böyle şeyler çok faydalı, en azından denetlenmesi sağlanır, bence önemli olabilir.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ben 4 soru sormuştum Hocam.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Ya, sizin sorduğunuz soruların biraz sosyal ekonomik boyutu olduğu için... Şimdi, ben psikiyatristim, bilim adamı olarak konuştuğum için sosyolojik alana girmek ya da ekonomik alana girmek... Çok bilgim yok ama Türkiye'de genel anlatı işte, neoliberal politikaların 1980'den sonra ön plana geldiği söyleniyor, buna bağlı değişim... Ama bu neoliberal politikaların nasıl geldiği meselesi bence bu şeyin dışında bir model; gereksiz bir tartışma uzar, onun için ben söylemek istemiyorum.

MESEM meselesini tartışabiliriz belki, bu da eğitimle alakalı. Her çocuğun akademik anlamda yönlendirilmesi çok mantık değil yani açık konuşmak gerekirse. Her zeki çocuk da okumak zorunda değil; bunu da kabul etmek lazım, biraz uç gelecek ama. Çünkü bazı çocuklar zeki, parlak, IQ testi yapsan 140'ın üzerine çıkabilir ama çocuk okumak istemiyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sistemsel bir şey.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Yok, ondan dolayı değil, sadece motivasyonu yok bu çocuğun. Yeni nesil şu anda ben merkezli olduğu için adam diyor ki: "Ben niye okuyayım?" Çünkü dışarıdan kolay para kazanma yöntemleri var, evinde oturup oyun oynamak gibi bir talebi var. Bunun yerine biz bu çocuklara, acaba, okulun dışında da okulun yerine geçebilecek kadar güçlü nasıl model ekleyelim? Dünyada okul, bütün dünyayı düşündüğümüzde iki yüz-üç yüz yıllık mesele, ondan önce insanlar okula gitmiyordu. Sebebi okul olmadığı için değil; başka bir model vardı, modernleşmeyle biraz buna evrildi. Biraz buraları düşünmek gerekecek diye düşünüyorum ben.

MESEM meselesinde de şunu ben kısaca söyleyeyim: Eğitim hayatında akademik anlamda başarı sorunu olan çocuklara biz ne veriyoruz? Biraz burada... MESEM'lerle ilgili tartışma bence burayla alakalı.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ama MESEM'lerdeki, çocuk işçiliği suça sürüklenmesini etkiliyor mu, etkilemiyor mu?

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Onu ben bilmiyorum. Onu bilmediğim için...

MESEM meselesi biraz bununla alakalı ama tabii ki çocukları...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - MESEM'e biz zaten karşıyız yani sizin fikrinizi o konuda sormadım Hocam, yanlış anlaşılmasın.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Soru bana geldiği için ben yanıtlıyorum zaten.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - MESEM sistemiyle ilgili fikrinizi sormadım, MESEM'deki çocuk..

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - İşte, MESEM'lerin etkisini ben açıklamaya çalışıyorum da. MESEM'lerin nasıl ortaya çıktığıyla ilgili benim anladığım...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Hayır, onu sormadım, MESEM'lerdeki çocuk işçiliği suça sürüklenmesini etkiliyor mu?

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - İşte, onunla ilgili bir araştırma yok. Belki çocukların okullaşması, çocukların eğitim anlamında desteklemesi için çeşitli yöntemlerden biri de meslek edindirme; bunun nasıl olacağını bilmiyoruz ama diğer nokta da şu: MESEM'lerden çocuk işçiliğine, işçilikten şeye gider; hocalarımdan da duydum, bununla ilgili bildiğim bir çalışma yok; onu da söylemiş olayım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Okul sosyal hizmetlerine nasıl bakıyorsunuz, okulda sosyal hizmetler uzmanlığının olmasına?

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Keşke olsa ama sorun şu, bunu da söyleyeyim: PDR'cilerde de böyle bir yük var maalesef, bu sahadan şey. Şimdi, biz PDR'cilere her türlü psikoterapötik yaklaşımı öğretiyoruz ama her okulda sayı çok az yani maksat, sadece biz sosyal hizmet uzmanı... Şey gibi olmasın, işte "Oraya birini atadık, şunu ben gönderdim." değil de modelin içinde o kişinin icra edeceği bir iş olmazsa birazcık işler sarpa sarar.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Onu anlayamıyoruz zaten, niye olmuyor?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Öğrenci yurtlarında manevi danışmanlar var mesela, şeylerde de psikolog olabilir yani.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Her türlü işlere kapı açık yani.

ELİF ESEN (İstanbul) - Bu noktada, Oğuz Hocam "Meslek liseleri önemli." dedi.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "MESEM değil." dedi.

ELİF ESEN (İstanbul) - Evet, tam da onu sormak istiyorum.

Oğuz Hocam, "Çocuk okulda tutulmalı ama MESEM olarak değil." dediniz. Orayı biraz açar mısınız yani okulda olmak istemeyen...

ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MEHMET OĞUZ POLAT - Bitirsin önce, ondan sonra konuşayım.

ELİF ESEN (İstanbul) - Bu kısım önemli yani nasıl tutulmalı?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama MESEM okulda zaten bir taraftan. Haftada birkaç gün okul değil mi?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Gitmiyor.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Bir gün, bir gün okul.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUHAMMED TAYYİB KADAK - Başka soru var mı diye bakıyorum bir yandan.

Kapalı cezaevinde kalmak tabii ki psikopatoloji açısından riski artırıyor, zaten oraya gidenlerin ruhsal sorunları var. Bir tavuk-yumurta meselesi; ben burada hani bir taraflı, tek yönlü bir ilişki olduğunu düşünmüyorum kendi adıma, bunu bulmak da çok kolay değil ama önemli olan, biz çocuğa ne yapılacağı kısmına odaklanırsak çözüm odaklı desteklemek lazım. Ama -az önce Esra Hocamın dediği gibi- sorun şu: Bu grup tedavi konusunda en dirençli gruplardan biri, onun tedavi konusunda desteklemek lazım, psikoterapötik yaklaşımlar, işte başka müdahale yöntemleri, ilaç tedavileri. Bununla beraber hani tavuk-yumurta meselesi olunca ve zor bir grup olunca tek bir doğru yok burada da açıkçası, onu da söylemiş olayım. Benim söyleyeceklerim özetle bu kadar.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz.

Oğuz Hocam, size yöneltilmiş bir soru vardı, onu alalım lütfen.

Buyurun.

ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MEHMET OĞUZ POLAT - Hemen çok kısa söyleyeyim ki Esra Hocanın süresini çalmayalım.

Orada yapılan çalışmalarda şu var: Okullarda daha sonrasında kalmanın yolu spordan geçiyor, onu söyleyeyim yani ağırlıklı olarak spor ve benzeri çalışmalarla... Ama o spordan kasıt da işte daha sonra aktif ki mesela Amerika'da bu basketbol çok ön planda, beyzbol çok var, Amerikan futbolu...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, üniversitede bursla okuyorlar mesela.

ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MEHMET OĞUZ POLAT - Bunu kulüpler gibi böyle seyircili lig boyutuna getirip oradan oyuncu yetiştirme boyutuna sokuluyor ki oradan da bir hedef konuluyor.

Böyle olunca da çocuklar hem takıma girebilmek hem orada kalabilmek için uğraşıyorlar, koşulları var. Okullaşmada süreyi uzatmanın yolu buradan geçiyor Türkiye'de deyip bırakayım.

MESEM'le ilgili de çok tartışmaya açık bir konu, o yüzden girmeyeyim ve sözü sana bırakayım.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ama sorumu cevaplamamış oldunuz o zaman.

ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MEHMET OĞUZ POLAT - İşte "Okulda da sıkılır." demediniz mi?

ELİF ESEN (İstanbul) - Sağlıklı dopamin kaynaklarını söylüyorsunuz; spor ve müzikle, bu sağlıklı dopamin kaynaklarıyla çocukları biz koruyalım diyorsunuz ama az önce kurduğunuz cümle tutanaklara da geçti, önemliydi. Çünkü dediniz ki: "Çocuk okumak istemiyorsa okulda zorla tutulamaz." Ama "Bu çocukları mesleklandırmek lazım ama o da "MESEM'le değil." dediniz. Peki nasıl?

ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MEHMET OĞUZ POLAT - Hayır, ben şunu söylemeye çalışıyorum: Çocuğun sokağa çıkması en büyük risk, çocuğun sokağa çıkmaması için belli bir yaş grubuna kadar tek çözüm var, o da okulda olması. Ben de diyorum ki okullu olacak, temel eğitimi alacak, ondan sonraki dönemde üniversiteye gitmek yerine bu ustalık dediğimiz, işte muslukçu, tamirci, el sanatları, bir sürü yan sanat var orada, onlara yönelik bir okulla eğitimleşmeye gidecek. Benim söylediğim oydu ama yanlış anlaşıldıysa özür dilerim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Aslında Almanya'da oturmuş bir model var meslek edinmeleri noktasında, liseden başlayarak ama o modeli Türkiye'ye adapte etmek iyi bir fikir olabilir ne kadar erken yaşta başlarsa.

Esra Hocam, buyurun.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Evet, tekrar merhabalar.

Umarım, kendi yazılarımı okumayı başarıyım, düşüncelerimi toplamayı da başarıyım. Soruların bir kısmını alamadım, o yüzden unuttuğum sorular varsa tekrar yönlendirirseniz sevinirim.

Öncelikle, MESEM çok konuşuldu, keşke hani böyle verecek güzel bir cevabım olsa ama sadece bununla ilgili şunu söylemek istiyorum: Akademisyeniz ama hepimiz her konuyu bilmiyoruz bir defa, biliyormuş gibi de davranmamak lazım. Bazen öyle hocalarım oluyor, çok biliyormuş gibi konuşuyor, bana garip geliyor. Bilmediğiniz zaman da kabul etmek bence bir erdemdir. Sadece şunu söylemek istiyorum: Bizim toplumsal olarak... Aslında toplumsal olarak demeyeyim yani insani olarak şöyle bir eğilimimiz var: Siyah ya da beyaz düşünme gibi. Biz buna psikoterapide "splitting" yani siyah ya da beyaz, sanki bunun bir ortası yok ya da çözümü yokmuş gibi genelde düşünme eğilimindeyiz. Şimdi, bazen ortaya çok güzel sistemler konuluyor, sadece -ne söyleyeceğimi hepiniz eminim anlayacaksınız- bir sistem ortaya konulur, bazen de o sistem gerçekten yanlış olur, etkileri itibarıyla onu kaldırmak lazım. Bunu kabul etmek bir erdemdir, bu bir. Ama bazen de ortaya bir sistem konulur, bu aynı zamanda bir problemin çözümüne katkıda bulunmuştur çünkü ortada çözülmesi gereken bir problem vardır. Hani bazen şöyle oluyor çünkü "Şunu yapmayalım." "E, ne olacak, devam mı etsin yani?" Mesela, bu da çok hoş bir yaklaşım değil. O yüzden, diyorum ya hep, bilimsel araştırma, bilimsel araştırma, bilimsel araştırma; etki analizi, etki analizi... Bir bakalım ya, bu yaptığımız uygulamanın sonuçları neler oldu; artıları neler, eksileri neler? Biz bunu kaldıralım mı yoksa biz bu sisteme bir şeyler ekleyelim, çıkaralım, bir şey yapalım mı? Bence MESEM konusunu bu şekilde ele alırsak çok daha çözüme yönelik bir şey yapmış oluruz.

Şimdi, psikoterapist olarak da benim kafa böyle alıştığı için o kadar büyük meydan okumalarla geliyorlar ki insanlar, biz de Sokratik sorgulamayla bir şekilde başa çıkmaya çalışıyoruz. Benim kafa hep çözüme çalışıyor yani ne yapsak iyi olur, bu durumda ne yapabiliriz; burada bizim artılarımız, güçlü yanlarımız, zayıf yanlarımız neler? Böyle bakarsak bence insani olarak da çok daha iyi bir noktaya erişeceğiz; toplum olarak, ülke olarak da çok daha güzel bir noktaya erişeceğiz.

Şu ebeveynlikle ilgili önce bir dil sürçmemi düzeltmek istiyorum. Takdir edersiniz ki siz Değerli Komisyon üyelerim, karşınızda konuşmak çok kolay değil, o yüzden dil sürçmem olmuş olabilir. Benim bahsettiğim aslında ebeveyn, erkek ve kadın bir arada. Kaldı ki bir psikolog olarak hele de -vurgulamak istiyorum, okulumu gerçekten çok seviyorum- bir ODTÜ'lü psikolog olarak böyle çocuk yetiştirmenin bir kadının görevi olduğunu ifade etmem benim o diplomayı yırtıp atmamı gerektirir. Yanlış anlaşıldıysam veya konuşurken böyle aceleyle ağızdan çıktıysa o konuda çok çok özür dilerim ama ebeveyn dediğimi hatırlıyorum, izleriz sonra.

Aile psikoloğu konusuna gelince, aile danışmanlığı, on-line danışmanlıkları ben de not aldım. İyi bir fikir, denenmesi lazım ama hangi sisteme acaba biz bunu entegre edebiliriz yani ASM'ye mi edeceğiz, nerelere edeceğiz böyle bir sistemi? Ama şurada kesin bir sorun var ki şimdi bugün bir psikoloğa gitmeye kalksanız -arkadaşlarım var- en az bir seans 3 bin, 4 bin lira değil mi? Bu kadar paramız yok özel olarak bunu almaya. Tabii ki devletin, Aile Bakanlığının işte YEDAM'ler vesaire hani ihtiyaç olan konuya özel bir sürü kurumlar var ama şu an yeterli mi psikolojik hizmetlerimiz? Bakın, sadece psikoterapi bile demiyorum, danışmanlık anlamında eksiklerimiz var, çok daha yetişmiş insanımız da var. Kademeli olarak bunlar değerlendirilebilir, bence gayet güzel bir fikir bu arkadaşları da iyi donatırsak.

"Çocuk sahibi olmak isteyenlere eğitim verelim mi?" Kesinlikle çocuk sahibi olmak isteyenlere ve evleneceklerle bu eğitimleri verelim. İnanın, benim alakasız hani kriminoloji anlatırım, akademide toplumsal hareketler ve kitle psikolojisi anlatırım, emin olun kırk dakikalık dersimin on dakikasında kesinlikle evlilik ve aile anlatırım. Öğrencilerimden beş on sene sonra çok güzel dönüşler alıyorum bununla ilgili. Bu çok önemli bir bölüm. Bunu tabii nerelerde yapacağız, nasıl yapacağız? Bunların hep ayrı açılımları var dediğim gibi, bunları açabiliriz sonrasında. Ben sadece şu an hani böyle fikirlerimi aktarmak istiyorum.

Millî Eğitim Bakanlığıyla benim bir çalışmam olmadı açıkçası ama olsun çok isterim, buradan Bakanımıza selamlar.

"Şehirleşme ve gettolaşma çocuk suçluluğunu nasıl etkiliyor?" Ya, bu zaten hani literatürde tartışılmaması gereken bir konu ya da yoksullukla ilgili mevzu tartışılmaması gereken bir konu. Dediğim gibi işte kapitalizm, o gelir uçurumunun gittikçe artması vesaire... Diyorum ki yakında herhâlde 3 tane aile kalacak dünyada, hepimiz onun böyle -çok özür diliyorum- tabiri caizse insanlar olarak onların malı olacağız, oraya doğru gidiyor artık dünya. Tabii ki ekonomik krizlerin yükseldiği zamanlarda da suçların derinleşmesi normal ama buna bakarak da... Yine, bakın siyah-beyaz düşünmeyelim, Amerika Birleşik Devletleri, baktığınızda, çok gelişmiş bir ülke, ekonomik olarak bizden çok daha güçlü bir ülke ama orada da çocuk suçluluğu çok ciddi bir problem. Yani her şeyi

de sadece burayı odaklayıp, diğer güçlü taraflarımızı ya da diğer güçlendirebileceğimiz tarafları görmezden de gelmemek lazım diye düşünüyorum ama bu dezavantajlı gruplarla ilgili kesinlikle sosyal destek sistemlerimizi çok daha vurgulu, baskılı ve akılcı bir biçimde kullanmamız gerektiğini düşünüyorum.

"Okul sosyal hizmet modeli, rehberlik hizmet modeli, nasıl bir model kurguluyorsunuz Hocam?" demişsiniz. Burada, tabii, şimdi sosyal hizmet modelini vurguladım, sanki böyle psikologlar ya da rehberlikçi arkadaşlar geri planda kalmış gibi oldu ama -hocamın söylediği gibi- arkadaşlarımızın sayısı çok az. Burada şunu ben önerebilirim: Şimdi, mesela Adalet Bakanlığı dün sunumlar yaptı -ben de içerisinde çalıştığım için biliyorum- oraya bir çocuk geldiği zaman hemen bir sosyal inceleme raporu hazırlanıyor, görüşülüyor. Okullarda da biz böyle bir sistemi tesis edebiliriz, yeterli sayıda öncelikle sosyal hizmet uzmanı, ön görüşmelerin... Zaten hazırlanmış çok güzel formatlar var hani Amerika'yı baştan keşfetmeye gerek yok. Biz Adalet Bakanlığındaki soruları alıp, bunu MEB'e transfer edip, oraya uygun bir hâle getirip çok güzel, çok hızlı bir şekilde formlar üretebiliriz. Orada riskli çocukların belirlenip aynı zamanda rehberlik uzmanlarıyla da iş birliği hâlinde... Gerekli kurumlara zaten bunlar hemen takır takır yazılarını yazıyorlar ve çok güzel bir sistem işliyor gerçekten. Bence, Adalet Bakanlığı birçok konuda bize ilham kaynağı olabilir diye düşünüyorum. O konuda farklı fikirlerim de var. Aslında, benim kafamda kurguladığım model böyle bir şey yani sosyal hizmet uzmanının her türlü, sağlıkla ilgili, efendim, sosyal yardımla ilgili vesaire bir köprü ama çok hızlı bir köprü çünkü aileler gerçekten, özellikle yoksul kesimlerde bilmiyorlar yani "A, ben kömür yardımı alabiliyor muyum?" ya da ne bileyim, işte "Çocuğum kitap yardımı..." Bu konuda hiçbir fikirleri yok. İşte, ne bileyim "Çocuğumu muayene ettirebilir miyim? Şöyle bir aşı var mı?" Bununla ilgili hiçbir fikri yok. Bu insanların mutlaka desteğe ihtiyacı var.

Ulusal çocuk izlem sisteminden sayın milletvekilim bahsetti, mahalle bazlı risk haritalarından. Bu konuda örtüşüyoruz zaten. Ben de özellikle bu erken uyarı sisteminin, işte, okul içerisinde kurulması ve bununla ilgili, aynı zamanda, hani, bir sistemsel altyapı yani bilişimsel bir altyapı kurulması gerektiğini düşünüyorum ve bunun da mahalleye de etkin bir şekilde bağlanması gerektiğini düşünüyorum. Hani bazen tartışmalar oluyor ya işte "Muhtarlarımız ne iş yapıyor?" falan diye böyle konuşuyorlar. Burada insanların çok güzel, nasıl diyelim, irtibat noktası veya takip anlamında çok güzel bazı sistemlerin kullanılabileceğini de düşünüyorum. Yani illa muhtarlar üzerinde kurulsun demedim ama düşünelim yani bununla ilgili.

Disiplin cezalarının kalkması, olumlu, olumsuz tarafları... Bir defa, şununla ilgili artık bütün uzmanlar aynı görüşte. Şimdi, bunda biraz bizim de etkimiz var, değil mi Hocam? Bilim değişiyor, biliyorsunuz. Bir süre önce "Tereyağı yemeyin." diyordu doktorlar, şimdi diyorlar ki: "Tereyağı yiye ama margarin yemeyin." Psikolojide de maalesef, çalışmalar ilerledikçe biz bazı doğru bildiğimiz şeylerin yanlış, bazı yanlış bildiğimiz şeylerin de doğru olduğunu öğreniyoruz. Bu bağlamda, disiplinin ucunu kaçırdık ama sadece çocuklar kaçırmadı, yetişkinler de kaçırdı. Bakın, güldür güldür gelen bazı konular da var. Bence bir beş sene sonra bu konuda komisyon yapacağız, inşallah yaşıyor olursak hep beraber. 55 yaş üstü, bütün dünyada, sapkın davranış ve suç oranı artıyor. İkinci ergenlik konuşacağız. İsmi de hatta şimdiden verelim mi Hocam? Bir çalışma yapıp biz verelim. Önce bizden başka biri kapmasın. Biz hep Amerika'dan alıyoruz, biz verelim. O yüzden, toplumsal disiplin şu noktada çok önemli, hocam çok güzel bir vurgu yaptı, dedi ki: "Haklar çok önemli." Ama biz hakları vurguluya vurgulaya sorumluluk kısmını kaçırdık. Burada, gerçekten, devlet olarak, kolluk kuvvetleri olarak, işte, okulda disiplini sürdürmekten, düzeni sürdürmekten sorumlu birimler olarak buradaki dengeyi çok hassas bir şekilde kurmak zorundayız. Bu toplumun içinde yoksa hiçbirimiz yaşayamaz hâle geleceğiz. Yani bir süre sonra, o içinde yaşadığımız çok güzel siteler vesaire falan da bizi paklamayacak, her yerde karşılaşacağız bu insanlarla. Biraz, böyle, Amerikan filmlerinde izleyince komplo teorisi gibi geliyor ama belki sitelere toplu saldırıları bile görebiliriz yani o kadar sıkıntılı süreçler söz konusu olabilir.

"Kapalı ceza infaz sisteminde çocuklar nasıl etkileniyor?" Beş sene kaldım mesela, beş sene bir çocuğu takip edebildim. Burada, tamamen, aslında şunu söylemek lazım, yine siyah beyaz düşünmeyelim: "Oh, bunu kapalı ortama attık. Bu çocuk kötü oldu." Hayır, benim, çok güzel, o beş seneyi harika kullandığımız ve sonrasında çıkınca ben tıp fakültesine geçtiğimde beni takip eden hocam, çok güzel eğitimlerimiz var gerçekten kurum içerisinde. Ama birebir ilgilenilince, hani, işte o çocuk başına düşen uzman sayısı ve yetkin uzman sayısı çok önemli ve uzmanların motivasyonu çok önemli; bunun da altını böyle kocaman kocaman çizmek istiyorum, onların çalışma koşullarının, şartlarının vesairesinin iyileştirilmesi. Buradaki süreç eğer iyi değerlendirilirse çok iyi çıktıları olur ama buradaki süreç başıboş bırakılırsa sonuçları kötü olabilir. Ama yine de dediğim gibi, hani, şu istisnai grup dışında -veriler de böyle gösteriyor, benim şahsi kanaatim, yirmi sekiz yıllık tecrübem, naçizane eğer göz önünde bulundurursanız- kime hangi yaptırımını uygulayacağız, ne kadar uygulayacağız, bunun fenomenolojik bir yaklaşımla, çocuğa özel, Ahmet kim, Mehmet kim, bunun özellikleri neler... Bakın, nörolojik özellikleri, biyolojik özellikleri, fiziksel özellikleri, aile özellikleri, buna bakarak çocuk temelinde bir kararı bizim mutlaka vermemiz gerekiyor.

"Kollukla temas anında kritik eşik ne? Kolluğun eğitimi yeterli mi? Önleme vesaire..." Elif Milletvekilim tekrar sorsun diye de not düşmüşüm ama biraz böyle karışık yazmışım buraya. Şöyle, şimdi, akademiyle ben dün zaten biraz ters düşmüşüm ama çok sağ olsun, Sayın Milletvekilim, Sayın Başkanım bunun pazarlığını ben buraya gelmeden önce kendisiyle yapmıştım. Dedim ki: Ben burada istediğim gibi konuşabilir miyim? Ben burada birikimimi objektif olarak aktarabilir miyim? Dedi ki: "Tabular asla yani tamamen boş. Hocam, bombayı at, ne gerekiyorsa burada konuş." Ben onun garantisini alıp buraya geldim inanın yoksa ben burada çalışmayacaktım. Ben doktora öğretim üyesiyim, hocam profesör.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Akademisyenler kıymetimizi anlıyor da muhalefete anlatamıyoruz.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Ben burada bilim insanların tutumunun çok önemli olduğuna inanıyorum, güzelce ortaya koyacağız. Şöyle söyleyeyim, ha, çok sağ olsun, biraz böyle, Polis Akademisi olunca, tabii, dışarıdan değişik bakılıyor. Ben de içine girince farklı bir tecrübe edindim. Her kurumda olduğu gibi aslında kolluğun eğitiminde de geliştirilmesi gereken birtakım şeyler var. Onunla ilgili benim birtakım önerilerim de var hatta bir sempozyum kitabında basıldı. İnşallah, o, böyle tozlu raflar arasında kalmaz da oradan çıkarıp birileri bir şeyler yapar. Belki, Allah nasip ederse, Polis Akademisinin ilk kadın başkanı ben olurum, olabilir. Eksiklerimiz var, eksik her zaman olacak. Bir kurumun eksiğinin olması çok kıymetli, her zaman gelişip değiştiğinin göstergesi. Zaten, biz, şu an, bugün tamamlasak yarın bir eksiği olacak kolluğun. O yüzden, eğitimlerin, Sayın Tuba Milletvekilim söyledi ya hani böyle, gidiyoruz, bir şeyi

anlatıyoruz, diyoruz ki işte "Şunlar, şunlar, işte, değerler böyledir. Efendim, uyuşturucu kullanımı zararlıdır." Bir bakıyoruz, etkili olmadı. Eğitimlerin sayısı vesaire değil, bizim artık niteliğiyle ilgili düşünmemiz lazım. Ben, bazen şoklara giriyorum, bir kurum açıklıyor mesela, diyor ki: "Bu sene 2 milyon kişiye eğitim verdiniz." Ben, o kurumu veya onu değerlendiren yüksek rütbeli birisi olsam derim ki bu kurum korkunç bir şey yapmış. Sen 2 milyon kişiye eğitim verdiysen orada çok büyük bir sakatlık var, açık konuşacağım. Bizim, nokta atışı, doğru adama, çok etkili bilimsel eğitiminler vermemiz gerekiyor. Bu konuda birçok kurumun kendini geliştirmesi gerektiğini düşünüyorum, kendi kurumum da dâhil. Ayrıntıları, yine, dediğim gibi, konuşabiliriz.

Şu, etik tartışması vardı, sayın milletvekilim gitmiş herhâlde. Biz, bunları, böyle, hani, işte, bu IQ testi, psikopati testi, alerji testini önceden yapalım mı? Bu, kesinlikle etik bir duruş değil, böyle bir şey söz konusu olamaz ama çocuk sisteme girdiğinde, çocuğu korumak için bizim bazı tespitleri yapmamız gerekiyor. Yani, nöropsikolojik testlerimiz var, çok güzel, çocuğu da incitmeden ama sistem içerisinde onun rehabilitasyon ihtiyaçlarını ortaya koyacak şekilde bazı değerlendirmeleri yapmamız mümkün. Bunun için de sadece bu eğitimleri almış uzman psikologlarımızın çalışmasına ve psikiyatristlerimizin tabii ki her şeyden önce değerlendirmesine ihtiyaç var ki dediğim gibi biz bu fenomenolojik yaklaşımınla çocuğu sağlıklı değerlendirebilelim. Şimdi, mesela, Adalet Bakanlığı'nda "ARDEF" diye bir formumuz var. Çok kıymetli bir çalışma ama revizyona ihtiyacı var, kendileri de söylüyorlar ama hâlâ çalışılıyor; tabii, revizyonu bile kolay değil. Ama sadece, hani, çocuğu böyle standart bir ölçme aracıyla değerlendirmek de doğru değil; bizim, yanına bunları mutlaka eklememiz gerekiyor ki çocuğa uygun bir şey yapabilelim.

Yine bir milletvekilim vardı, gitmiş herhâlde, "Çocukları bu kadar naif yetiştirmek bir tehdit mi?" demişti. Hayır efendim, hiç de tehdit değil. Ben anne-babalara önce şunu söylemek istiyorum, her zaman şunu söylerim benimle çalışan anne babaya. Şimdi, bazen, çok iyi bir aile, hiçbir risk faktörü yok, çocuk çok acayip şeyler yapıyor. Diyorum ki hiç korkmayın. Bakın, çocukluk ne demek, gençlik ne demek? Hata yapma süreci, değil mi? Yani her şeyi, böyle, kitaptan öğrenemezsiniz ya da annenizin, babanızın söylediği her şeyi yaparak öğrenemezsiniz. Çocuk hata yaparak öğrenecek. Bizim görevimiz, ona doğru zamanda erken müdahaleyle doğru rehberliği yapmak. Biz, yine, lütfen, o naif, duyarlı, empatik çocuklarımızı geliştirmeye devam edelim. Çocuk kesinlikle ailenin iz düşümüdür. Çok ender görmüşümdür, belki binde bir ama orada da mutlaka gözden kaçan bir şey vardır. Anne-babalar, lütfen içiniz rahat olsun, siz eğer düzgün yaşayan, çocuğuyla ilgilenen, ona sıcak bir yuva sağlayan bir ortamda onları büyütüyorsanız, emin olun, hata yapsa bile o çocuk o hatadan mutlaka dönüyor. Yetişkinler olarak önce bizim durup kendimize bakmamız lazım. Çocuğu dijitalleştirmeden uzak tutmayı ortadan kaldıramayacağımıza göre ne yapacağız? Çok kritik bir soru. Ben soruları bazen değiştirerek yanıt veriyorum "Acaba doğru soru bu mu?" diye. Bu bir gerçek yani dijitalleşmiş bir dünyada çocuğu bundan uzak tutmak çok kolay değil ama tabii ki bazı spesifik zamanlarda söylediğim gibi bazı önlemler almak mümkün mesela. 15 yaş öncesi sosyal medya kullanımının önlenmesi kesinlikle çok önemli hatta benim tavsiyem, 18 yaşına kadar çocuklar tuşlu telefon kullansınlar. Acaba bununla ilgili bir yapılandırma da yapabilir miyiz, bu bile düşünülebilir ama şu var: Biz çocuğun elinden telefonu aldığımızda onun yerine ne koyacağız? Buna vereceğiniz bir cevap yoksa siz 15 yaşına kadar sosyal medyayı yasaklasanız da 18 yaşına kadar bu çocuğun eline tuşlu telefon verseniz de arkadaşlar, o çocuğun farklı bir şeye yönelmesini ya da sapkın bir şeye yönelmesini engelleyemeyeceksiniz. Bizim asıl konuşmamız gereken... Daha doğrusu iki soru önemli: Dijitalleşmeden uzak tutmak için ne yapmamız lazım? Artı, bunun yerine biz koyacağız?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, tek başına bir başlık.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - O, çok önemli. O yüzden, dedim ya, aslında, bu çocuk dostu şehirlerin, kurumların vesairenin gözden geçirilmesi diye.

Bakalım, başka ne var... Bu mağdur-fail ilişkisine...

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Hocam, sözünüzü kestim ama mesela, belli yaş grubundaki çocuklarımıza internet paketini bedava versek, o internet paketindeki içeriği de devlet olarak biz belirlesek olabilir mi?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Matematik, kimya, Türkçe, dünya klasikleri; ben varım.

ORHAN ATEŞ (Bayburt) - Böyle teşvik edici bir şey olabilir mi?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tabii, ben latife ettim ama dediğiniz gibi, çocuğa güvenli bir mecra oluşturmak kesinlikle gerekli, onun üzerinde düşünülmeli.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Orada, aslında, ebeveynlerin elinden de telefonu bırakmak lazım ki çocuklar bıraksınlar; en büyük sorunumuz o.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Kesinlikle. Ben söylemeden önce söylediniz, kesinlikle çok önemli çünkü şu an ebeveynler zaten kendilerini bu konuda kontrol edemiyorlar; bu ciddi bir sıkıntı.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir de çocukları kullanıyorlar.

Şimdi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının da Dijital Çocuk Hakları Sözleşmesi aslında, çok daha yaygınlaştırmamız, daha da kurumsallaştırmamız gereken bir şey, yeni bir inisiyatif. Çocukların hakikaten anneler tarafından, bazen öğretmenler tarafından bir reklam malzemesi olarak kullanılması... Yani sosyal medya, dijital mecra gerçekten başka bir şey.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Niye müdahale etmiyorlar o zaman?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Onu da kesinlikle bu Komisyon'da çalışacağız, bir başlığımız.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - "Mağdurların nasıl bir destek alması gerekiyor? Suça yönelmede bu grupta artış görülüyor mu?" Belli suçlarda çok keskin artış görüyoruz. Mesela, cinsel istismara uğramış bir çocuk yüzde 50 gibi yüksek bir oranda ilerle istismarcı oluyor, şiddete uğramış bir çocuk çok daha yüksek bir oranda maalesef, şiddete başvuruyor. O yüzden, mağdur destek mekanizması çok önemli.

Yine, bu konuda çocuk şubeyle bir ara yaptığımız bir çalışma vardı, çok kıymetli bir çalışmaydı. Şunu gördük: Mağdur çocuk oraya geldikten sonra o çocuğu çoğu zaman, hani, böyle çok ciddi bir sıkıntı yoksa görünürde -görünürde diyorum- aileyle baş başa bırakıyoruz ve orada çok ciddi travma başlıyor. Düşünün, çocuğun evden çıkarılmamaya başlanması, çocuğun evde

suçlanması gibi çünkü aileye anlatmamışız biz, mesela, istismara uğramış bir genç kızla nasıl konuşulması gerekiyor vesaire, hiç bilgi vermemişiz; adam nereden bilecek nasıl konuşacağını, psikolog mu yani? O yüzden, bizim, mağdurla ilgili destek sistemlerini de kurmamız gerekiyor ki o çocuk yine kendini damgalanmış -bakın, ailesi tarafından bile damgalanmış- dışlanmış hissedip de yine, bu sefer istemediğimiz mecralara o çocuğu yöneltmeyelim. Burada Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığımızın kurulması çok çok kıymetli, oradaki çalışmaların geliştirilmesi gerçekten çok kıymetli.

"Polislerle ilgili ceza artırılsın." dedi onlar, siz farklı düşünmüştünüz. Sizin fikriniz alınmıyor mu Hocam?" diye Sayın Milletvekili sordu. Evet, bazı konularda benim fikrim alınmıyor, şikâyetçiyim. Biraz da şey oluyor yani o kadar koşturmaya içerisindeyiz ki biz Polis Akademisinde, biraz İçişleri Bakanlığının personeli gibi çalışıyoruz, biraz akademisyen gibi çalışıyoruz, sayımız da gerçekten çok az -akademik kadroya ihtiyacımız var, onu da buradan belirtelim- o yüzden, birbirimizin ne bildiğinden, ne yapabileceğinden ya da birbirimize ne zaman ulaşabileceğimizden de haberimiz olmayabiliyor; burada kötü bir niyet yok ama şunu söyleyebilirim: Polislik çalışmasıyla ilgili de psikologlardan, akademisyen hocalardan... Hatta şunu söyleyeyim ben: Bugün ne diyoruz? Amerika dünyayı yönetiyor bir şekilde, değil mi? Ve bu yönetimin çoğu algı yönetimi ve psikolojik bir yönetim aslında, baktığınızda, tamam, teknoloji çok güçlü ama her kurumda -birçok arkadaşım var yurt dışında- Pentagonundan FBI'na, CIA'ne, şurasında burasında çok ciddi uzmanlaşmış psikologlar var, akademisyenler var. Dediğim gibi, biz bundan iyi faydalanmamız gerekiyor ki biz de bir adım daha ileriye gidebilelim yani psikolojik temelli çalışmanın bütün kurumlarda yaygınlaştırılması gerekiyor.

Bu eğitimlerle ilgili sormuştunuz. Şöyle bir şey var: Geçen gün bir çocuğum geldi, derse girdik, "Çocuğum." derken komiserlik eğitimi alıyor, iç güvenlik paketimiz açıldı. Çocuk Anadolu'nun bağrından kopmuş gelmiş, dedi ki: "Hocam, siz şimdi derste anlatıyorsunuz, hani böyle 'Şiddet midet olmasın çocuk yetiştirmede.' falan da... Ben zamanında doğru düzgün okumayı bilmiyordum, bir gün babam geldi, benim ağzıma kocaman bir taşı soktu, dedi ki: 'O harfleri söyleyeceksin, onu okuyacaksın yoksa bu taşı sana yuttururum.'" Şimdi, çocuğun kafasındakine bakın, bu olay olduğunda çocuk 7-8 yaşlarında. "Hocam, o kadar korktum ki ben ondan sonra bir çalıştım, bir çalıştım, bunu yaptım, ben ondan sonra çok güzel okudum." dedi. Şimdi de deli gibi kitap okuyor çocuk, ne zaman yanına gitsem bir sürü kitap var. Şimdi, teoride, kendi deneyimine bakarak o, bunun işe yaradığını düşünüyor, diyor ki: "Şiddet iyi Hocam." Hatta bunun gibi birkaç öğrencim daha geldi benim, her bölümde geliyorlar. Ben de dedim ki: "Şimdi, belki sende böyle bir yöntem hadi işe yaradı diyelim. Ben yüzlerce kekeme çocukla çalıştım ve açamıyoruz, düzeltemiyoruz; çocuğa sadece ritmik konuşmayı öğretebiliyoruz. Bu çocukların çoğu anne ve babaları çok korkuttuğu için maalesef böyle olmuşlar. Bunu fayda/bedel anlamında düşündüğünde sen ne düşünüyorsun?" Ben çoğunlukla cevap vermem, soru sorarım, o zaten doğru cevabı verir. Dedi ki: "Hocam, haklısınız galiba, çok da uygun değil."

Şimdi, bizim özellikle şiddetle ilgili yaygın çalışma yapmamız lazım da polise bunu anlatırken ya da birtakım yasal düzenlemeleri getirirken -sadece polis olarak demeyelim, her kurumda temizlikçisine kadar, hasta bakıcısına, teknisyenine kadar- bir, biz bu insanları eğiteceğiz, psikolojik eğitimlerini çok iyi vereceğiz, bir de şiddetin yerine koyabilecekleri başka araçlarla o insanları donatmamız gerekiyor. Bu bahsettiğim eğitim "investigative interviewing" -özellikle öz geçmişe de yazdım ki alan olarak da sayın milletvekillerimize, devletin yönetiminin en üst makamında olan organlara tanıtalım bu vesileyle diye- bu alan insanlara baskı yapmadan, insanlara işkence yapmadan tanıkları, mağdurları ve suçluları konuşturma, onlardan gerekli bilgiyi alma, yanlış şeyler söylediklerinde, yönlendirmeye çalıştıklarında bunları tespit etmeyle ilgili bilimselliği kanıtlanmış çok etkili bir metot. Sempozyumda, arada koştur koştur yakaladım HSK 1. Daire Başkanımız Sayın Turan Kuloğlu'yu. "Esra Hocam, böyle bir eğitim varsa hemen alalım, hatta ilk 200 ismi ben sana verebilirim." dedi direkt. Çok teşekkür ediyorum, ben normalde böyle günlerce dil dökerim, kapıları tırmalarım ki yeni bilimsel bir şey olduğunda "Lütfen, yapalım. Bize bütçe, zaman verin." vesaire diye. "Hemen hayata geçirelim." dedi. İnşallah, biz bunu polislerle ilgili, hâkim savcılarla ilgili, jandarmayla ilgili ve çocuklarla çalışacak diğer... Bunları biraz psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, avukatlar vesaire alıyor ama bu eğitimlerin bilimsel bir şekilde yaygınlaştırılması gerektiğini düşünüyorum. Türkiye'de daha çok yeni, bir grup bilim insanıyla biz çalışıyoruz bir Avrupa Birliği projesiyle.

"Önemeye yatırım neden yapılmıyor?" demiş bir sayın milletvekili. Şöyle: Literatür anlamında konuşacak olursak şöyle bir şey var, şimdi, genellikle şöyle yazar kriminoloji kitaplarında: Şimdi, önleme çalışmasının getirisi birkaç sene olacağı için, hükümetler de dünyada genellikle birkaç sene sadece göreve geldiği için fayda zarar analizi, hani buraya çok fazla yatırım yapmak istiyorlar çünkü kendi hükümet süreçleri belki göremeyebilir gibi kriminoloji kitaplarında böyle bir şey var, ifade vardır ama bunun sadece bununla kısıtlı olduğunu düşünmüyorum. Daha yeni yeni bizim bilimsel çalışmalarımız önlemenin ne kadar önemli bir yatırım olduğunu ve hatta düşündüğümüz gibi on sene, yirmi sene sonra değil iki üç sene sonra meyvelerini veren bir yatırım olduğunu sağ olsun ki iktisatçıların katkılarıyla da öğrenmeye başladık. Bundan sonraki yaklaşım daha değişecektir diye düşünüyorum.

"Niye bakanlıklar arasında koordinasyon yok?" sorusuyla ilgili şöyle bir şey var; şimdi, biz genellikle bütün tartışmalara baktığımızda hep şöyle deniyor: "Bir bakanlık kursak bu konuyla ilgili." Katıldığım birçok sempozyumda ortaya atılan bakanlık önerileri gerçekleştirilse herhâlde şu anda böyle 60-70 tane falan bakanlığımız olması gerekiyordu. Buna biraz daha farklı yaklaşıyorum ben. Enstitülerin bir koordinasyon merkezi olabileceğini düşünüyorum. Her şey için bakanlık gerçekten çok çok büyük bir maliyet. Benim önerim, suçla ilgili özellikle hani sadece çocukla değil de suçla ilgili bir suç enstitüsünün kurulması ve bunun altında 3 tane birim; kadın suçluluğu, çocuk suçluluğu ve erkek suçluluğu, 3 farklı birim ve bir iş yapılacaksa işte, projeler, araştırmalar ve uygulamalar ve bunların takibi, bunun bu enstitüdeki kurullar vasıtasıyla takip edilmesi gibi çok daha bence hem pratik hem daha hızlı hem de "kost efektif" dediğimiz yani çok personel, işte, bina, yatırım vesaire çok fazla gerektirmeden kurulabileceğini düşünüyorum. Suçla ilgili böyle bir düşüncem var.

"Toplumdaki bakış açısı tabii ki ister istemez çok yönlendiriyor siyaseti. Onu nasıl değiştirebiliriz?" sorusuna gelince, burada yine sosyal medyanın bir kötü tarafı var ama bir de iyi tarafı var, bence etkili kullanımı söz konusu olabilir. Şunu çok iyi biliyoruz, yine, hani benim çalışma konularımdan da bir tanesi, işte, algı yönetimi ve psikolojik harekât. Bunu, güzel bir şekilde, vatandaştaki suç korkusunu azaltmak ve onları doğru bilgilendirmek açısından da kullanıp uzmanların özellikle bu konuyla ilgili, halk tarafından sevilen uzmanların bu konuyla ilgili küçük küçük, inanın, bir paylaşımı binlerce kez tekrarlanabiliyor. Bugün mesela, küçük bir Instagram paylaşımı elime geçti, diyor ki: "Çocuğunuz işte, okulda bir şey yaptı -ilkokul çocuğu- bir disiplinsizlik yaptı, çocuğunuzla

şöyle konuşmayın..." Bir baktım, binlerce kez "tweet"lenmiş, çok hoşuma gitti. Diyor ki: "İşte, yavrum, çok üzuldüm böyle bir şey yaptığina. Lütfen, bir daha yapma, öğretmenin sözüne uy." "Böyle çocukla konuşmayın." diyor. Diyor ki tıkr tıkr: "Bak, sen okula gidiyorsun, okulda belli kurallar var ve senin o kurallara uyman gerekiyor ve bunun istisnası yok." "Tak, kurallı koyun, çocuğun konuşmasını bekleyin." diyor. O kadar hoşuna gitmiş ki ebeveynlerin. "Ya, bunu hiç böyle düşünmemiştik. Hocam, iyi ki bunu böyle anlattınız." Herkes birbirine yollamış. Bir de bu kadınlar bu konularda, biliyorsunuz, çok proaktiftir. Onların kullanılması bence hani madem elimizde böyle bir şey var, tabii, bu konuda kafa da yürütülebilir ama ilk aklıma gelen şey açıkçası bu oldu.

Son sayfama geldim, inşallah, bitiriyorum. Çünkü özel durumum sebebiyle akşam katılamadım Polis Akademisi ve Jandarmanın sunumuna ama "İşte, bazı özel durumlarda kelepçe çözüm olabilir mi işte, kendine zarar verme, uyuşturucu kullanımı, bir psikolojik kriz durumu, vesaire gibi durumlarda." Şimdi, burada yine siyah-beyaz bakış açısından lütfen kurtulalım. Bir defa şu çok önemli: Polislik...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Polisin sorgulama yetkisi yok ya, bu enteresan bir şekilde sadece Türkiye'de böyle. Yani bir reform yapılmış, çok güzel bir reform. Bunun da bazı özel durumlarda mesela, diyelim ki DAEŞ, şeyi biliyorsunuz, bir çocuk tarafından, faili bir çocuk ya da bazen çok infiale sebep olan cinayetler var. Hani suçun mahiyetine göre acaba soruşturma yetkisi olabilir mi diye düşünüyordum ben ama Emniyetten gelen yetkililer "Direkt 15-18 yaşında soruşturma yetkisi olmalı." şeklinde bir öneride bulundular. O da büyük bir tartışmaya neden oldu. Sebep de SSÇ savcısının yeterli sayıda olmaması, intikal edene kadar bazen işte bazı sorunların yaşanması ama "polis soruşturması" derken de tabii ki avukatı yanında olacak, aile bireyi yanında olacak yani böyle bir şey olmalı, kamera sistemi eğitimi almış bir kişi. Bir de ağır suçlarda sanki polis daha ihtisaslaşmış savcıya göre diye düşünüyorum açıkçası. Bilmiyorum yani -ne derler- hani neyi sorgulayacağı delillerin kaybolmaması açısından vesaire de önemli bir şey olabilir mi? Bu da yani bir tabu olarak mı kalmalı, tartışılabilir mi? Ondan dolayı bir şey çıktı burada, fırtına çünkü.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Şimdi, onunla ilgili bazı söyleyeceklerim var hemen. Şimdi, şu var: Bazen bir uygulamayı ortaya koyuyoruz, çok güzel yani teoride çok güzel ama pratikte bunun bir karşılığı olmuyor. Sizin bunu uygulayacak zamanınız var mı mesela? Hani ideal şartlar. Sizin bunu uygulayacak personeliniz var mı? Personel sayınız yeterli, personelin donanımı yeterli mi? Biraz bu açıdan yaklaşmak lazım. İşte, benim söylediğim bu "investigative interviewing" yaklaşımı tam aslında bunun çözümü. Keşke dün ben olsaydım da keşke bunu konuşsaydık. Polisler biz bunun özel eğitimini veriyoruz. İnanın, bu filmlerde biraz oluyor ya, böyle tık tık tık güzel... "Aa, nasıl konuşturuyor ya böyle!" falan. O gerçekten yapılabilir, o filmlerde gördüğünüz şey gerçek. Biz uzmanlaşmış polisler, belli polisler -örnek veriyorum, bir polis merkezinden 2 polis gibi- bunları biz seçerken de bu arada bu PEACE eğitiminin alınmasının ilk ön şartı da çok iyi bir temel iletişim becerisine sahip olması yani bunu her polise böyle bodoslama vermiyorsunuz. Bu eğitimi vererek çok güzel bunu baypas edebiliriz çünkü daha dün akşam biz eşimle bu konuyu konuştuk. Bu arada benim eşim de komiser; hem narkotik hem KOM, efendim, işte, hem polis merkezi, çok geniş de bir tecrübesi olduğu için yirmi yıl; bir de deliller gibi gerçekten kitap okuyor ve birkaç senedir biz beraber polis psikolojisi de çalışıyoruz; o benim hocam, ben onun hocasıyım. Tam bundan bahsediyordu yani orada aslında birçok işi biz yapmak durumunda kalıyoruz. İşte, o zaman meselesi, tecrübesi olmayan savcı olabiliyor, zamanı olmayabiliyor vesaire. Bu işi zaten polis yapmak zorunda kalıyor. Bu durumları göz önünde bulundurarak biz burayı "investigative interviewing" -inşallah, kayıtlara da geçsin- bu eğitimlerle baypas etmemiz çok kolay, mümkün. Yani bunun yine siyah-beyaz şeklinde tartışılması değil de "Biz bunu nasıl aşabiliriz?" bunun çok net, çok bariz, çok güzel bir yolu var.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bilimsel tartışmasını yapmak lazım.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Onunla ilgili ayrıntılı bilgi de yine verebilirim.

Özel durumların kesinlikle -yine vurgulayacağım- özel bir şekilde ele alınması gerekiyor. Yani biz şunu yapmak zorunda değiliz, bu ikileme lütfen düşmeyelim hayatta hiçbir konuda: "Ya, şunu yapacağım ya da bunu yapacağım." Böyle bir şey yok. Keşke öyle bir şey olsaydı, hayatta bütün seçimler keşke siyah ve beyaz olsaydı ama biz beyazın içinde siyahı, siyahın içinde beyazı bulmak zorundayız. Çoğu seçimlerde bize zaten sorunlar da aynen bu şekilde geliyor.

Suç türlerinin globalleşmesiyle ilgili, Sayın Başkanım sormuştu galiba "Böyle bir şey var mı?" diye. Tabii ki sosyal model alma çocukların en önemli öğrenme yollarından bir tanesi olduğu için artık hem filmler, diziler hem de sosyal medya yoluyla zaten çocuklar suç türlerini öğreniyorlar. Bu bağlamda üzücü taraf, sadece aslında yoksul ailelerde değil -yani inşallah, birkaç sene sonra konuştuğumuzda bu gerçekleşmemiş olur ama- benim öngörüm eğitim seviyesi ve gelir seviyesi yüksek grupta da çocuklarda artık suçun şekil değiştireceği ve onlarda da bu oranın artacağı yönünde.

Şimdi, "Vicdan öğretmek için etkili küresel programlar var mı?" diye sormuştu yine Sayın Milletvekilim, onları da şöyle birkaç tane ben size örnek vereyim. Şimdi, aynen söylediğiniz gibi, oturup bizim bunları böyle seminer... Yani şu şeyi artık bırakalım ya, şu eğitim şeklini artık bırakalım: "Açtık, slaytları yayınladık, hop öğrendi, gittiler." Böyle bir öğrenme şekli yok. Hiç kimse değerlerini, becerilerini bu şekilde öğrenemez. Bunu artık bizim bir rafa kaldırmamız gerekiyor. Değerlerin sadece anlatılması değil okul faaliyetlerine eklenmesiyle ilgili birkaç tane örnek vereyim. Mesela, bir program var İrlanda'da uygulanan, değerleri sadece anlatmıyorlar, okulun her faaliyetine eklemişler, her şeyine entegre etmişler bunu. Panolardan tutun, işte, grup çalışmalarına, okuldaki kurallara vesaireye falan her şeye eklemişler. Çocuk bunu yaşayarak öğreniyor. Mesela, şey var, biz eskiden gerçekten çıkardık -çocukken eminim çoğunuz da yapmışsınızdır- bahçeyi temizledik ya, elimizle oradaki çöpleri topladık ve atmazdık ve bizim jenerasyonumuz gerçekten çok da pasaklı değil bu konuda. Şimdi, çocuğa bir çöp toplattığınız zaman aile havalara fırlıyor, diyor ki: "Benim çocuğuma çöp toplatıyorlar okulda." Bilmiyorum, güzel bir örnek olmuştur diye düşünüyorum. Yani bizim şurada, işte, okul sistemi dediğimizde aslında yapabileceğimiz birçok şey var.

İrlanda'da yine güzel bir program var, bakın "etik ikilem eğitimi" diye. Onda da ne yapıyorlar biliyor musunuz? Çocuklara yaşlarına uygun etik ikilemler soruyorlar.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Nerede dediniz?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - İrlanda'da.

Hani şu klasik şey var ya bir tren geliyor hızla, 5 kişi var, işte bunlardan biri şişman, biri şey falan diye, böyle etik ikilemler. Tabii, bu kadar korkunç örnekler koymuyorlar, bu çok uç bir örnek ama etik ikilemleri çocuğun tartışmasını sağlıyorlar gruplar hâlinde ve çocuk da vicdani muhasebeyi geliştiriyorlar. Şimdi, burada tekrar ufak bir parantez açmak istiyorum. Şunu da ekleyim hemen: Bu arada, yine birçok Avrupa ülkesinde ahlaki ders yerine masallar, biyografiler, hikâyelerle özellikle küçük yaş gruplarından başlayarak ahlak kuralları öğretilmeye çalışılıyor. İşte "pozitif psikoterapi", "öykü terapi" dediğimiz, aslında, biz bu yöntemleri kullanmaya çalışıyoruz yani kişi kendisi söz konusu olduğunda değer yargıları, mantığı devreye girdiği için çok öğrenmiyor ama başka biri üzerinden, bir kahraman üzerinden bunu öğrenmesi çok daha kolay olabiliyor.

Şimdi bir parantez açmak istediğim önemli son nokta şu ama yine yanlış anlaşılaktan, korkarak söylüyorum, biraz bizi korkuttunuz. Şimdi, din, ahlak eğitimiyle bizim her şeyi halledebileceğimizi sanma gibi bir kısmın bir görüşü var; yine "bir kısım" derken lütfen yanlış anlaşılmasın. Ben ahlaki ya da din değerleri eğitime karşı çıktığım için bunu söylemiyorum; tam tersine, hatta bazen bazı hocalarım benimle tartışıyorlar, dini siz 6 yaşından önce çocuğa verebilirsiniz -bazıları diyor ya 12 yaşından sonra verin- 12 yaşından sonra hiçbir dinî bilgi çocuğa veremezsiniz, çocuk bir din seçemez zaten; 6 yaşından önce bunu kabul etti, etti, etmedi, etmedi.

"Moral olgunluk" denen bir kavram var, moral olgunluk yani ahlaki yetkinlik kavramı. Bununla ilgili tabii ki bizim bilgilenmeye ihtiyacımız var ama araştırmalar şunu gösteriyor: İnsanların ahlaki olarak bilgili olmaları. Bakın, külliyatı ezberletin, ne bileyim bu çocuk Yahudi, Zeburu ezberledi, işte Hristiyan İncili ezberledi, Türk, Müslüman, Kur'an ezberledi, bu çocuğun ahlaki davranmasını getirmiyor maalesef. Neden? "Moral disengagement" denen bir kavram var. Nedir yani bu da? İnsanların ahlaki olarak kendi sahip oldukları, kendi belirledikleri kurallardan bile ayrılmalrı. Ne oluyor da sen... Şimdi sorsak, herkes, bütün toplum da der ki "Eşini aldatmak yanlış bir şey midir?" 1 kişi de demez ki doğru bir şeydir, demez herhâlde kolay kolay, en azından toplumsal ortamda demez ama birçok insan bunu yapıyor. Niye yapıyor? Kendine yapıldığında da bunu kabul etmiyor, böyle bir durumda söz konusu. Hatta, Diyanet İşleri Başkanlığıyla çalışmaya başladım bu konuda, buradaki mevzu insanların ahlaki değerlerinden hangi durumlarda kopmaya eğilimli olduklarıyla ilgili. İşte, biraz önce size söylediğim programlar yoluyla aslında daha derinlikli bir iç görü, farkındalık kazandırıp daha derinlikli bir bakış açısı kazandırmak etkili olur diye düşünüyorum. Bunlar da tabii ki şöyle: Temel olarak şunu söyleyeyim toparlayacak olursak: Bu vicdanı öğretmek için üç temel adım var yani bütün bu saydığım eğitimler içerisinde. Birincisi, maruz bırakma. Maruz bırakmada hem çocuğun birtakım uygulamalara katılması hem de işte öğretmenler, ebeveynler yoluyla gözlemlemesi bağlı şeylerin uygulandığını... "Sosyal medyadan uzak dur." diyorsun, sen telefonda sosyal medyayla meşgulsen o çocuğunun zaten onu öğrenme şansı yok gibi bir örnek vereyim. İkincisi: Öğretme. İşte bu etik ikilemler, tartışmalar, vesaire gibi konularla eleştirel düşünmeyi de işin içine katarak çocuğa bunu öğretme. Üçüncüsü de uygulama. Bunun için de sosyal sorumluluk projeleri ve birtakım ödevlerle çocuğun bunları içselleştirmesinin sağlanması gerekiyor.

Benim tuttuğum notlar bu kadar. Kaçırdığım şeyler mutlaka vardır ama ekstra sormak istediğiniz bir şey varsa alabilirim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, bir şey soracağım Çocuk Adalet Merkeziyle ilgili.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kısaca ifade ederseniz...

Hocam, siz de kısaca cevap verin, ondan sonra da kapatalım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Şimdi, dünkü tartışmada kelepçe takmak ya da 15-18 yaş arasındaki çocuklara indirim gibi hususlarda konuşurken, şimdi bizim sistemimizde ve Adalet Bakanlığının da şimdi yürüttüğü sistem üzerinde biliyorsunuz ki hem ÇİM'ler oluyor, Çocuk Adalet Merkezlerini yeni yeni oluşturdular, üç önemli merkezde çalışılıyor, çocuk mahkemeleri kurulmaya çalışılıyor. Dolayısıyla çocuklar bir hâkimin karşısına bile, cübbeli birinin karşısına çıkarılmaktan bile korunurken sizin dediğiniz Amerika'daki o sistemin Türkiye'de kurulması, bu Adalet Bakanlığının gittiği sistemin dışına çıkacak bir şey oluyor yani dün nasıl karşı çıktıysak bugün de sizin o anlamdaki söyleminize karşı çıkıyoruz.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Orası acaba yanlış mı anlaşıldı? Ben o modelin yanlış olduğunu söylemiştim. Farklı bir şeyden bahsediyoruz galiba. Hani "Bu çocuğu işte korkutmak, cezaeviyle vesaire doğru değil." diye.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, yok, dediniz ya "Bizde de polisler o ilk müracaat ettiğinde ifade alabilir ya da işte polis sisteme girebilir." Bizim sistemimizde çocuk varsa giremiyor ama tabii yine yakalamayı yapıyor, orada alıp götürmeyi yapıyor, şudur, budur.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Anladım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Dolayısıyla sizin önerdiğiniz sistem şimdi bugünkü Adalet Bakanlığının gittiği sistem ve bizim de doğru bulduğumuz sistem üzerinden gitmiyor, o zaman farklı bir yapılanma gerekecek. Dolayısıyla ona da o anlamda karşı çıkıyoruz. Siz bunu nasıl konumlandıracaksınız o zaman?

Bir de "12 yaşından sonra bir şey olmaz." dediniz ama birçok dinlediğimiz -tabii bilimsel şey değil ama- hocaların da dediği şu: "Soyut kavramları çok küçük yaşta çocuklar algılayamıyor." Din eğitimi konusunda olanı söylüyorum. Siz çocukların o soyut kavramları anlayabildiğini düşünerek mi hani "Eğitim daha öncül olmalı." diyorsunuz?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Onu kişisel bazda söylemiştim yani bir eğitim sistemi, bir formasyon değil.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - İnanç ve davranış olarak.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Evet, evet. Yani bir örnek olarak vermiştim sadece.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, şimdi şunu söyleyeyim isterseniz...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yoklama istenecek...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tamam.

Çok zamanın geçtiğini ben de biliyorum benim de acil... Hiçbirimiz burada çok rahat oturmuyoruz, keyif çatmak için gelmiyoruz, hepimizin başka görevleri de var ki benim Mecliste bulunmayı seven, bulunmanın müdavimi olduğumu bilen bir insansınız, kalkmadan oturuyorum.

Şimdi, Başkanım, az önce yine kendi konuşmanızda özetleme yaptınız, o yüzden benim sözlerim de zabıtlara geçsin.

Ben jandarma ve polisteki...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama dün geçirdiniz zaten onunla ilgili.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Geçirdim de siz şimdi yine başka bir şeye yönlendirdiniz. Ben onlara demedim "Sizin yaşınız kadar benim..."

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bana dediniz zaten.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Size dedim ama sanki o polis...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama sevgili vekilim...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir dakika açıklayayım ama. Siz yine zihinden okuma yapıyorsunuz ve ben cevap vermek...

Tartışma yaratmak için söylemiyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Dilem Hanım'a cevaben söyledim ben, siz bir şey demediniz ki bugün. Dediniz mi?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Demedim de siz onunla giriş yaptınız.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama beni de genç görmesinden dolayı hemen motive oldum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ona dediniz gibi ama dün oradan giriş yaptığınız için söylediniz. Polislerimizin, Jandarmamızın ne kadar fedakârca çalıştığını biliyorum, o yüzden beni o topa hiç sokmaya kalkmayın yani.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Peki, çok teşekkür ediyorum. Biz biliyoruz sizin ne kadar vatansever olduğunuzu.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir de şunu söyleyeyim: Sanki mağdur açısından kimse burada o şeyi taşıyor gibi bir konuşma da yaptınız, bu beni de rahatsız etti. Bakın, biz avukat olarak kendi kişisel ya da grubumuz adına da aynı şeyi dedim, elbet de bunun bir mağdur yanı olduğunu biliyoruz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Mağduriyetlerin giderilmesi için bazı tedbirlerin revize olması gerekiyor. Siyah-beyaz diye bakmıyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, yok, kimse bakmıyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hepimizin evlatları.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir kere biz mesleki açıdan da biz yıllarca mağdur savunuculuğu yapmış, bu alanda, çocuk alanında... O yüzden, "romantik" diye de nitelendirdiniz. Çoğumuz zaten alandan yetişiyor, Bakanım da dâhil olmak üzere. O yüzden, lütfen onları düzeltelim yoksa hepimiz bu işin siyah ve beyaz yanı olduğunu biliyoruz ama Komisyonun kuruluş amacı belli olduğu için o yüzden o konudan gidiyoruz yani.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yok, sizi kastetmedim, kesinlikle. Kategorik bakmamak gerektiğiyle ilgili... Hiç sizi kastetmedim yani.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Memnun oldum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hocam, cevabınızı çok kısa alıyoruz ve sonra toplantımızı kapatıyoruz.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ESRA ÇETİNÖZ - Tamam.

Sadece demek istediğim: Bu konuyla ilgili bence derinlemesine bir çalışma yapmak lazım, bu polisin ifade alıp almaması doğru mu değil mi diye. Şu var: İnanın, polisler hiçbir ekstra bir görevi artık kaldıracak durumda değil, o yüzden emin olun çok da meraklı değiller çocuklarla görüşme yapmaya ama eğer bir sistemde sıkıntı varsa ve bizim koyduğumuz kural uygulanamıyorsa ve farklı bir şekilde çözmemiz gerekiyorsa bence bunu en güzel... Şuna da çok kıymet veriyorum: Kurumda uygulamayı yapan, o sıkıntıyı bizatihi çeken, arada kalan... Çünkü bazen biz şöyle yapıyoruz çalışanlara: "Double bind" dediğimiz bir fenomen var, duydunuz mu? Beyaz'ın bir tiptemesi vardı: "Hem rekor kırmanı istiyorum ama aynı zamanda 1'inci olmanı istemiyorum." diye; polislik bence tamamen bu, polislik "double bind" yani. Acayip bir görev veriyoruz insanlara, yapılması için imkân vermiyoruz ama sonrasında hesabı da soruyoruz yani, böyle durumlara çok düşüyor. O yüzden, bu konuda bence sakince "Evet." ya da "Hayır." "Yapılsın." ya da "Yapılmasın." değil de gerekli fizibiliteyi sahadaki uzmanlarla beraber yapıp -hem savcılık kısmı hem de polisler- neyse ona göre sağlıklı bir çözüm getirilmesi... Dediğim gibi, alternatif olarak böyle bir teknik, metot, kullanılan, dünyada da etkili olduğu görülen bir şey var mı? Var. Bu bir kenarda dursun ama bu, benim "Bu uygulansın, böyle aşılsın." önerim değildir. Bu konuda bence çok derinlemesine bir araştırma yapılması, bizi çocuk için en doğru sonuca ulaştıracaktır diye düşünüyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir de şunu söyleyeyim: Siz çok hassassınız bu konuda, polise bir çocuk saldırıyor, o yakalanmaz, kelepçelenmez diye de bir şey yok.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Var, kanunen -çok enteresan- sorgulayamıyor bile.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O ayrı bir şey ama size saldırırken vatandaş olarak bile hakkımız var, size biri saldırırsa tutarsınız gerekli önlemi yaparsınız. Saldırgan bir insana elbette ki polis "Dayak at bana." mı diyecek yani? O konuda şey yapılabilir, merak etmeyin diye söylüyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyorum katkınız için ve bilgilendirmeniz için, bence çok verimli bir toplantı oldu.

Başka görüşecek konumuz olmadığı için toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.52